

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΠΤΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής

Πτυχιακή Εργασία

Η ιστορία της ροκ μουσικής

Κουδουνάς Χρήστος (ΤΑ1778)

Επιβλέποντες Καθηγητές: Μποτονάκης Αντώνης, Ορφανός Ιωάννης

Ρέθυμνο, 2023

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Κουδουνάς Χρήστος, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας & Ακουστικής του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους ανθρώπους που με βοήθησαν δανείζοντας μου βιβλία που χρειάστηκα με την επίτευξη της εργασίας. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τους επιβλέποντες καθηγητές μου στο θεωρητικό μέρος κ. Μποτονάκη και το πρακτικό μέρος τον κ. Ορφανό για την βοήθεια τους σε όλη την διάρκεια της πτυχιακής εργασίας.

Περίληψη

Η εργασία θα περιλαμβάνει την ιστορία της ροκ μουσικής με τα παρακλάδια της (rock and roll, ψυχεδελικό ροκ, alternative rock, rt rock, hard-rock, instrumental rock, soft rock, heavy metal κ.α), ενώ θα υπάρχει και αναφορά σχετικά με το πως προέκυψε το κάθε είδος. Επίσης, θα περιλαμβάνει την εξέλιξη της ροκ μουσικής, με μία σύντομη περιγραφή των μουσικών οργάνων που την περιλαμβάνουν (ηλεκτρική κιθάρα, ντραμς, μπάσο, συνθεσάιζερ) και τα πρόσωπα που ασχολήθηκαν με την εξέλιξή τους. Επιπλέον, θα αναφερθούν τα σημαντικότερα πρόσωπα της περιόδου (όπως The Beatles, Rolling Stones, Elvis Presley κ.α) που έχουν συμβάλει στην διάδοση αυτού του είδους μουσικής, καθώς και τις όποιες τεχνικές έχουν χρησιμοποιήσει οι καλλιτέχνες και τα συγκροτήματα αυτά αναφορικά με ηχογραφήσεις, τα αρνητικά και τα θετικά των μεθόδων αυτών συγκριτικά πάντα με τις σημερινές τεχνικές. Θα αναφερθούν ακόμα οι χώρες που έχουν αναπτύξει αυτό το είδος μουσικής, όπως η Βρετανία, η Αμερική και η Σουηδία, αλλά και με ιδιαίτερη αναφορά στην ελληνική ροκ σκηνή.

Το πρακτικό μέρος θα περιλαμβάνει ένα βίντεο με τα σχήματα που θα αναφέρω και στο θεωρητικό μέρος, την πορεία της ροκ μουσικής από και πριν το 1950 μέχρι σήμερα και τα μουσικά όργανα αυτού του είδους μουσικής. Η επεξεργασία του βίντεο θα γίνει από πρόγραμμα μοντάζ.

Λέξεις Κλειδιά: Rock n Roll, Rock, Καλλιτέχνες της ροκ, ροκ σκηνές, είδη της ροκ.

Abstract

The assignment will include the history of rock with the different kinds of it, for instance Rock and Roll, Art Rock, Soft Rock, Hard Rock, Instrumental Rock, Psychedelic Rock, Alternative Rock, Heavy Rock. There will also be a repost about how each of the types of rock music exists separately. It will also include a brief history of the musical instruments which comprise, for example electric guitar, drums set, bass guitar, synthesizer as well as the people who dealt with its development. In addition, the most important people of this period will be mentioned, like the Beatles, Rolling Stones, Elvis Presley, Bill Haley, Chuck Berry, Little Richard, Jimi Hendrix, U2, Nirvana, AC/DC, Pink Floyd, Syd Barrett and so on, artists who have contributed to the dissemination of this type of music, as well as the techniques artists and music bands have used in relation to recordings, positive and negative techniques. There will also be a reference about countries which have developed this type of music, like Great Britain, America, Sweden and there will also be a particular reference to the Greek Rock music scene.

The practical part will include a video with the music arts I mentioned in the theoretical part, the course of rock music from before 1950 until today and the musical instruments of this kind of music. The video will be edited by an editing program.

Key Words: Rock n Roll, Rock, Artists of rock, Rock Scenes, kinds of rock

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract	5
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1. Ιστορία της Ροκ Μουσικής	10
1.1 Rock n' Roll	11
1.2 Ψυχεδελικό Rock	12
1.3 Alternative Rock	12
1.4 Art Rock	12
1.5 Soft Rock	13
1.6 Hard Rock	13
1.7 Instrumental Rock	14
1.8 Heavy Metal	14
Κεφάλαιο 2. Συγκροτήματα και πρόσωπα	17
2.1 Elvis Presley	17
2.2 Bill Haley	18
2.3 Chuck Berry	20
2.4 Little Richard	21
2.5 Jimi Hendrix	22
2.6 The Beatles	24
2.7 Rolling Stones	26
2.8 U2	28
2.9 Nirvana	30
2.10 AC/DC	31
2.11 Pink Floyd	32
2.12 Syd Barrett	38

Κεφάλαιο 3. Μουσικά Όργανα	40
3.1 Ηλεκτρική Κιθάρα	40
3.2 Τύμπανα (Drums)	42
3.3 Μπάσο.....	43
3.4 Πλήκτρα (Synthesizer).....	44
Κεφάλαιο 4. Τεχνικές Ηχογράφησης της Ροκ Μουσικής.....	46
Κεφάλαιο 5. Ροκ Σκηνές.....	48
5.1 Η αμερικανική ροκ.....	48
5.2 Βρετανική σκηνή	50
5.3 Σουηδική σκηνή.....	52
5.4 Ελληνική σκηνή.....	53
Κεφάλαιο 6. Βίντεο Εργασίας	56
6.1 Πίνακας περιεχομένων βίντεο.....	56
6.2 Επεξήγηση και βήματα δημιουργίας για τη δημιουργία του βίντεο	57
Συμπεράσματα	59
Βιβλιογραφία	61
α) Βιβλία	61
β) Συλλογικοί τόμοι	61
γ) Ιστοσελίδες	61
δ) Τύπος – Περιοδικά.....	68
ε) Ανέκδοτες σημειώσεις μαθημάτων.....	68

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1: Elvis Presley.....	17
Εικόνα 2: Bill Haley.....	18
Εικόνα 3: Chuck Berry.....	20
Εικόνα 4: Little Richard.....	22
Εικόνα 5: Jimi Hendrix.....	23
Εικόνα 6: The Beatles.....	25
Εικόνα 7: Rolling Stones.....	27
Εικόνα 8: U2.....	29
Εικόνα 9: Nirvana.....	32
Εικόνα 10: AC/DC.....	33
Εικόνα 11: Pink Floyd.....	32
Εικόνα 12: Ηλεκτρική Κιθάρα.....	40
Εικόνα 13: Drums Set.....	42
Εικόνα 14: Μπάσο.....	43
Εικόνα 15: Συνθεσάιζερ.....	46

Εισαγωγή

Το rock n' roll θεωρείται ότι είναι η θεμέλιος της ροκ μουσικής, οπότε στις μέρες μας για να περιγράψουμε τον όρο «ροκ μουσική» αναφερόμαστε στα είδη που έχουν προκύψει και έχουν εξελιχθεί από την rock n' roll. Η λέξη ροκ μεταφράζεται στα ελληνικά ως «λικνίζω και ταλαντεύω». Προέρχεται από την ινδοευρωπαϊκής ρίζας λέξη rukkona που σημαίνει κουνάω μπροστά και πίσω τον ρυθμό.

Έκανε την εμφάνιση του τη δεκαετία του 1950 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α.)¹ και είχε ως βάση της την τεχνοτροπία του rhythm and blues (R&B) και το ρυθμό του rock and roll των αφροαμερικανικών κοινοτήτων των Η.Π.Α.,² για να βρεθεί αργότερα στο Ηνωμένο Βασίλειο και να γνωρίσει παγκόσμια άνθηση. Στη δεκαετία του 1970, η ροκ μουσική παραγκωνίστηκε από την επικράτηση της disco και της punk, ενώ στη δεκαετία του 1980, γίνεται δημοφιλές η Metal και η Alternative Rock. Τη δεκαετία του 1990 έγινε προσπάθεια αναβίωσης του, αλλά επικράτησε η ηλεκτρονική μουσική, για να φτάσουμε στις μέρες να βρίσκονται πρώτα στις επιλογές των ακροατών άλλα μουσικά είδη. Φυσικά, ήδη από την εμφάνιση του, η πουριτανική Αμερική της δεκαετίας του 1950 ισχυρίζονταν ότι το rock n' roll ήταν επικίνδυνο και έκφυλο, ενώ ταυτόχρονα υπήρχε ο διαχωρισμός μεταξύ λευκών και έγχρωμων Αμερικανών πολιτών. Παρόλα αυτά, κατόρθωσε να επιβιώσει και να φέρει αλλαγές στην καθημερινότητα, σχεδόν, όλων των ανθρώπων παγκοσμίως.³ Άλλωστε, η ροκ μουσική έχει διεισδύσει τόσο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων από τα ρούχα και την τεχνολογία, μέχρι την πολιτική και την οικονομία, που είναι δύσκολο να φανταστούμε τη ζωή μας χωρίς αυτή. Ποιος δεν αναγνωρίζει το logo των Rolling Stones, άλλωστε, το οποίο βρίσκεται σε κάθε πιθανό και απίθανο μέρος. Ή την φράση του Βρετανού πρωθυπουργού σερ Άλεκ Ντάγκλας-Χιούμ, ο οποίος χαρακτήρισε τους Beatles σαν «το μυστικό μου όπλο», λόγω της εμπορικότητας των δίσκων τους στο εξωτερικό, με τους τελευταίους, μάλιστα, το 1965 να παραλαμβάνουν τον τίτλο MBE (μέλος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας).⁴

Επίσης, βοήθησε και στην ανάπτυξη ενός νέου κοινωνικού προσώπου, καθώς οι εκπρόσωποι της ασχολήθηκαν και επηρεάστηκαν τόσο από τα κοινωνικά τεκταινόμενα που λάμβαναν χώρα παράλληλα, όσο και με διάφορα προβλήματα που απασχολούσαν τις κοινωνίες τους.⁵ Η παρούσα εργασία, λοιπόν, πρόκειται για μία βιβλιογραφική έρευνα που πρόκειται να μελετήσει και να κάνει αναφορές τόσο στην ιστορία και τα διάφορα είδη της ροκ μουσικής, όσο και στους πρωτεργάτες αυτής της κατάστασης.

¹Η λίστα για τους διεκδικητές του τίτλου για το πρώτο rock n'roll τραγούδι ξεκινάει με το *The fat man* του 1949 από τον Fats Domino.

²Υπήρχαν και άλλα ήδη που έμοιαζαν με τη rock n'roll τάση, όπως η folk και η jugband, που θεωρούνται η «παραδοσιακή» μουσική των Η.Π.Α., με την χρήση παραδοσιακών και αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων.

³Simon Frith, "rock", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/rock-music> (ημερομηνία πρόσβασης: 15/4/2022).

⁴Μάιλς, «Πήραν το ροκ-εν-ρολ και το έκαναν τέχνη», σσ. 5-6.

⁵Φουρκιώτης, *Woodstock*, σ. 3.

Κεφάλαιο 1. Ιστορία της Ροκ Μουσικής

Η ροκ μουσική, όπως φάνηκε και από τον πρόλογο, ήταν ανέκαθεν συνυφασμένη με τις κοινωνικές διεργασίες που λάμβαναν χώρα στις χώρες που αναπτύχθηκε. Για τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν οι προσπάθειες των έγχρωμων πολιτών να αποκτήσουν ίσα (πολιτικά) δικαιώματα με τους λευκούς. Για το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν προσπάθεια των νέων να ξεφύγουν από τα οικονομικά προβλήματα που τους βασάνιζαν. Όλες αυτές οι κοινωνικές ομάδες, λοιπόν, βρήκαν στο πεδίο της μουσικής τον τρόπο έκφρασης τους, και συγκεκριμένα η ροκ μουσική τους έδωσε εκείνα τα εργαλεία που χρειαζόνταν για να εκτονωθούν αρχικά και να διεκδικήσουν στη συνέχεια. Οι πρώτοι αυτοί ακροατές και εκφραστές μέσα από τα διάφορα είδη της ροκ μουσικής, έδωσαν τη θέση τους στις επόμενες γενιές, οι οποίες μέσα από αυτόν τον τρόπο (διαφορετικό από τα ακούσματα των πατεράδων και των παππούδων τους) βρήκαν και αυτές τη δυνατότητα να εκφραστούν για διάφορα ζητήματα, από τη σεξουαλικότητα τους μέχρι την πολιτική καταπίεση. Με άλλα λόγια, όλες οι κοινωνικές ομάδες από τη δεκαετία του 1950 μέχρι και την εποχή μας επηρεάστηκαν και εκφράστηκαν μέσα από τη ροκ μουσική. Για το λόγο αυτό, σε μία σχετική μουσική μελέτη, δε θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μόνο το καλλιτεχνικό αποτύπωμα της μουσικής, αλλά και ο κοινωνικός αντίκτυπος που αυτή έφερε μαζί της.⁶

Αναμφίβολα το συγκρότημα που αποτυπώνει καλύτερα αυτή τη νέα κατάσταση που δημιούργησε η ροκ είναι οι Beatles. Η επίδραση που έφεραν ήταν τεράστια, τόσο στη μουσική (επηρεάζοντας δεκάδες άλλα ονόματα της μουσικής όλων των ειδών), όσο και σε άλλους τομείς (από το ντύσιμο, μέχρι την πολιτική). Προσθέτοντας το δικό τους ήχο στα αμερικανικά στοιχεία του rock n' roll και της soul, το ντουέτο του John Lennon και του Paul McCartney εξασφάλισε μία σειρά από επιτυχημένα κομμάτια. Οι δυο τους αυτοί, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή της κιθάρας του George Harrison⁷ και των τυμπάνων του Ringo Starr, κατέδειξαν πώς ο καθένας μπορεί να γίνει μουσικός απ' όπου κι αν προέρχεται και όποια και αν είναι η κοινωνική του θέση.⁸ Μετά τους Beatles η ροκ μουσική εξελίχθηκε περαιτέρω προσπαθώντας να ικανοποιήσει όλο και περισσότερα, διαφορετών χαρακτηριστικών, άτομα σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Με τον τρόπο αυτόν προέκυψαν διάφορα νέα είδη, όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, που συμβάδιζαν είτε με τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο (π.χ. punk) είτε με τις καλλιτεχνικές ανησυχίες των μουσικών, σαφώς επηρεασμένων από το διεθνές γίνεσθαι (π.χ. alternative rock).⁹ Παρόλα αυτά, στις μέρες μας, αν και η ροκ μουσική εξακολουθεί να υφίστανται, οι δυνατότητες που προσφέρονται από την εξέλιξη της τεχνολογίας την έχουν οδηγήσει σε νέους δρόμους ξεχωρίζοντας φανερά από τα πρώτα της βήματα. Παράλληλα, και οι νέοι πλέον βρίσκουν άλλους τρόπους έκφρασης προτιμώντας κάτι πιο χορευτικό (π.χ. latin) ή κάτι πιο άμεσο (π.χ. rap). Το αποτέλεσμα είναι η ανάπτυξη νέων ροκ τάσεων να έχει

⁶Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 14-16.

⁷Ήταν Άγγλος μουσικός και τραγουδιστής. Απέκτησε φήμη ως βασικός κιθαρίστας των Beatles. Τον αποκαλούσαν ως «ο ήσυχος Beatle». Τα περισσότερα άλμπουμ των Beatles από το 1965 και μετά περιείχαν τουλάχιστον δύο συνθέσεις του Harrison. Γεννήθηκε στο 12 Arnold Grove στο Wavertree του Λίβερπουλ, στις 25 Φεβρουαρίου 1943 και πέθανε το 2001 στο Λος Άντζελες. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Harrison (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

⁸Παπαδημητρίου, *The Beatles: Here, there and everywhere*, σσ. 9-11.

⁹Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 348-354.

εξασθενήσει και να ανακυκλώνονται σε συναυλιακά γεγονότα ή να ακούγονται, έπειτα από μεγάλη έρευνα, μέσα από ψηφιακές πλατφόρμες.¹⁰

Η ροκ μουσική έχει πολλά είδη και υποκατηγορίες. Παρόλα αυτά, για την οικονομία της εργασίας αυτής, πρόκειται να γίνει αναφορά σε κάποια από αυτά, ώστε να γίνει κατανοητό σε ποιο πράγμα αναφερόμαστε.

1.1 Rock n' Roll

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή, το rock and roll είναι η μητέρα της ροκ μουσικής, καθώς όταν μιλάμε για την ροκ μουσική αναφερόμαστε στα είδη της ροκ που έχουν προκύψει από αυτό. Η δεκαετία του 1950 ήταν η δεκαετία του rock'n'roll, αλλά η χρονιά του 1954 θεωρείται συχνά σαν το έτος γέννησης του. Τα χαρακτηριστικά του, με βάση τα οποία το ξεχωρίζουμε, είναι ο γρήγορος ρυθμός και η χροιά των φωνητικών, η οποία συνοδεύονται, συνήθως, από ηλεκτρικές κιθάρες,¹¹ ηλεκτρικό μπάσο και ντραμς.¹² Μερικές φορές χρησιμοποιούνται και πληκτροφόρα όργανα, όπως πιάνο. Το rock'n'roll, λοιπόν, προήλθε από διάφορα μουσικά είδη που ήταν δημοφιλή στις Η.Π.Α. ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1940. Έγινε, ωστόσο, περισσότερο δημοφιλές στις αρχές και στα μέσα της δεκαετίας του 1950, έχοντας ως βάση του τη μουσική rhythm and blues και την country.

Στην αρχή το rock'n'roll ήταν ένα από τα είδη χορευτικής μουσικής των αφροαμερικανών. Καλλιτέχνες όπως ο Little Richard,¹³ ο Chuck Berry¹⁴ και ο Fats Domino¹⁵ ερμήνευαν με επιτυχία αυτό το είδος, αλλά μόνο σε κοινό αφροαμερικάνων. Οι καλλιτέχνες αυτοί δέχτηκαν ρατσιστικές κριτικές σε μία εποχή που οι χώροι διασκέδασης ήταν διαχωρισμένοι για ανθρώπους με διαφορετικό χρώμα δέρματος. Ταυτόχρονα, την ίδια εποχή ήταν δύσκολο να βρεις λευκό καλλιτέχνη με νέγρική φωνή. Αν, μάλιστα, βρισκόταν, δεν ήταν ευπρόσδεκτοι στην τότε κοινωνία, καθώς τους θεωρούσαν εκφυλισμένους και πρόστυχους και γι' αυτό τον λόγο δεν ήθελαν να βάζουν στοιχεία των μαύρων στα τραγούδια των λευκών. Μέχρι να φτάσει η εποχή του Elvis Presley.¹⁶

Γενικότερα, στο ξεκίνημα της, η rock'n'roll δεν άφησε καλές εντυπώσεις, καθώς ο κόσμος την θεωρούσε απαράδεκτη και άφησε αρκετά δείγματα κακής αισθητικής και συμπεριφοράς, καθώς οι καλλιτέχνες της δεν ακολουθούσαν τους κανόνες, τους οποίους η κοινωνία θεωρούσε σωστούς.¹⁷

¹⁰Μενέγος, «Hype Machine: Τα νέα μουσικά είδη της δεκαετίας», σσ. 30-32.

¹¹Βλ. παρακάτω, σελ. 41

¹²Βλ. παρακάτω, σελ. 43

¹³Βλ. παρακάτω, σελ. 22

¹⁴Βλ. παρακάτω, σελ. 20

¹⁵Ήταν Αμερικανός τραγουδιστής και πιανίστας του Rhythm N Blues. Ένα από τα πιο γνωστά του τραγούδια είναι το The Fat Man. Πέθανε στη Νέα Ορλεάνη το 2017. Ο Harrison Vervet (κουινιάδος του Domino) του έμαθε να παίζει πιάνο. Παράτησε το σχολείο, για να ασχοληθεί με την μουσική στα 14 του.

Πηγή: <https://www.biography.com/musician/fats-domino> (ημερομηνία πρόσβασης - 13/6/22)

¹⁶Βλ. παρακάτω, σελ. 17

¹⁷Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 18-40.

1.2 Ψυχεδελικό Rock

Το ενδιαφέρον για το ψυχεδελικό ροκ εμφανίστηκε στα μέσα έως τα τέλη της δεκαετίας του 1960 σαν παρακλάδι της ροκ μουσικής, όπου τότε βρισκόταν στην ακμή της. Αυτό το είδος της ροκ μουσικής συνδέθηκε στενά με την χρήση του ναρκωτικού LSD, όπου ήταν πολύ δημοφιλές στα περισσότερα μέρη του κόσμου και κυρίως στις Η.Π.Α.. Ήταν στενά συνδεδεμένη και με το κίνημα των hippies που γνώριζε άνθηση εκείνη την εποχή.

Πέρα από την ροκ επηρέασε και άλλα είδη, όπως την ηλεκτρονική μουσική. Η ψυχεδελική ροκ είναι κατά κύριο λόγο κιθαριστική, με έντονη παραμόρφωση στα όργανα και τα φωνητικά ακούγονται με εφέ. Ακόμη, με την ψυχεδελική ροκ, τα συγκροτήματα ξέφυγαν από την κλασική σύνθεση μιας ροκ μπάντας μπάσο-κιθάρα-ντραμς-πλήκτρα. Για παράδειγμα, στα *Revolution#9* των Beatles¹⁸ και το *I Merman I Should Turn To Be* του Jimi Hendrix,¹⁹ οι τραγουδιστές ήταν άμεσα επηρεασμένοι από την χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Άλλοι καλλιτέχνες που ασχολήθηκαν με το ψυχεδελικό ροκ ήταν οι Pink Floyd²⁰ το 1967, δηλαδή την ίδια περίοδο με τον Hendrix, όταν και κυκλοφόρησαν το πρώτο single τους με το τραγούδι του Syd Barrett²¹ το *Arnold Layne* όπου έφτασαν στον αριθμό #20 στα βρετανικά charts για singles. Στην συνέχεια, όμως, το τραγούδι αυτό σταμάτησε να παίζει στο ραδιόφωνο, γιατί απαγορεύτηκε εξαιτίας του θέματος που είχαν οι στίχοι (καθώς μιλούσε για έναν άντρα που ντυνόταν με γυναικεία ρούχα).²²

1.3 Alternative Rock

Η Alternative Rock, διαφορετικά και alt-rock, είναι ένα από τα είδη της Rock μουσικής που εμφανίστηκε στην δεκαετία του 1980, αν και έγινε δημοφιλές τη δεκαετία του 1990. Η Alternative Rock αποτελείται από διάφορα μουσικά είδη που ξεκίνησαν να προκύπτουν στην μουσική σκηνή την δεκαετία του 1980, είδη όπως Grunge, Brit Pop²³, Gothic και Indie Pop. Φυσικά, όλα αυτά τα είδη συνδέονται με την Punk Rock, η οποία, ουσιαστικά, έβαλε τα θεμέλια της Alternative Rock την δεκαετία του 1970.²⁴

1.4 Art Rock

Ονομάζεται και progressive rock. Η πρωτοτυπία τους ήταν ότι επρόκειτο για μεγάλα σε διάρκεια τραγούδια, με λίγα έως ελάχιστα φωνητικά, που εκμεταλλεύονταν στα έπακρο τα μουσικά όργανα (κυρίως την ηλεκτρική κιθάρα²⁵ και τα πλήκτρα).²⁶ Επίσης, η δομή των τραγουδιών ήταν πρωτότυπη για τη Rock μουσική, διότι είχαν διάφορες ενότητες, όπως και

¹⁸Βλ. παρακάτω, σελ. 25

¹⁹Βλ. παρακάτω, σελ. 23

²⁰Βλ. παρακάτω, σελ. 34

²¹Βλ. παρακάτω, σελ. 40

²²Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 384-389.

²³Ήταν μια μουσική κουλτούρα με βάση τη Βρετανία στα μέσα του 1990. Ήταν πιο ελκυστικό εναλλακτικό ροκ.

Πηγή: <https://en.wikipedia.org/wiki/Britpop> (ημερομηνία πρόσβασης – 24/5/2023)

²⁴Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 470-477.

²⁵Βλ. παρακάτω, σελ. 41

²⁶Βλ. παρακάτω, σελ. 45

ένα συμφωνικό έργο. Οι καλλιτέχνες ανέβαιναν στην σκηνή, βλέποντας την σαν θεατρικό σανίδι, φορώντας εκκεντρικά ρούχα.

Εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960, σαφώς επηρεασμένο από την ψυχεδελική ροκ σκηνή. Πρωτεργάτες ήταν οι Yes²⁷ και King Crimson,²⁸ με αποκορύφωμα τους Pink Floyd²⁹ και τον δίσκο τους «Dark Side of the Moon» το 1973. Βέβαια, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 πολλοί θεωρούσαν ελιτίστικο αυτό το είδος με αποτέλεσμα την εμφάνιση της Punk. Ταυτόχρονα, βέβαια, και το είδος της εναλλακτικής ροκ μετεξελίχθηκε σε Glam Rock, συνεχίζοντας κάποιες από τις μουσικές παραδόσεις της.³⁰

1.5 Soft Rock

Με αυτόν τον όρο μπορεί να περιγραφεί ένα είδος μείζης της ροκ μουσικής με την Pop. Το αποτέλεσμα είναι χαμηλότερη, μεν, ένταση, αλλά με έναν διαρκή ρυθμό, εμπλουτισμένο με διάφορους «παράξενους» ήχους (π.χ. αφρικανικά τύμπανα) που συνοδεύεται από στίχους. Όταν εμφανίστηκε, στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ήταν, ουσιαστικά, η μουσική της ανερχόμενης μεσαίας τάξης, που δεν άντεχε τους γρήγορους ρυθμούς του Rock n' Roll και ήθελε κάτι πιο ευάκουστο σε διάφορες στιγμές της ζωής τους (από τον κινηματογράφο μέχρι το εστιατόριο).³¹

1.6 Hard Rock

Η «σκληρή ροκ» αν και εμφανίστηκε και αυτή στα τέλη της δεκαετίας του 1960 γνώρισε άνθηση την επόμενη δεκαετία. Ήταν ένας συνδυασμός Rock n' Roll και blues, αν και παιζόταν πιο δυνατά, με την κιθάρα να αποτελεί το κεντρικό ηχητικό σημείο. Ο Jimi Hendrix³² και οι Cream,³³ με τον Eric Clapton³⁴ στην κιθάρα, έβαλαν της βάσεις του είδους για να το «απογειώσουν» οι Led Zeppelin και οι Deep Purple.³⁵ Η μεγαλύτερη στιγμή της

²⁷Τα μέλη του συγκροτήματος είναι οι: Chris Squire-μπάσο/φωνή, Peter Banks-κιθάρα/φωνή, Bob Hagger-τύμπανα, Bill Bruford-τύμπανα, Clive Bailey-κιθάρα, Jon Anderson-φωνή, Tony Kaye-πλήκτρα, Steve Howe-κιθάρα/φωνή. Το συγκρότημα ιδρύθηκε το 1968, στο Λονδίνο, από τους Jon Anderson και Chris Squire. Πολλές αλλαγές μελών, με το αρχικό σχήμα να είναι οι: Jon Anderson, Chris Squire, Peter Banks, Tony Kaye και Bill Bruford. Το συγκρότημα μπήκε το 2017 στο Rock N Roll Hall Of Fame.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Yes/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 13/6/22)

²⁸Είναι ροκ συγκρότημα από την Μεγάλη Βρετανία. Δημιουργήθηκαν το 1969. Το συγκρότημα προήλθε από τους Giles and Fripp το οποίο διαλύθηκε το 1968 και τα μέλη (Ρόμπερτ Φριπ, Μαϊκλ Γκαϊλς) σχημάτισαν τους King Crimson μαζί με τον Γκρεγκ Λεϊκ και τον Ιαν ΜακΝτόναλντ.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/King_Crimson (ημερομηνία πρόσβασης - 13/5/2023)

²⁹Βλ. παρακάτω, σελ. 34

³⁰Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 394-398.

³¹Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 72-76.

³²Βλ. παρακάτω, σελ. 23

³³Βρετανικό ροκ συγκρότημα με τρία μέλη. Η μουσική τους περιελάμβανε Blues, Psychedelic rock, Jazz. Τα μέλη της μπάντας ήταν οι: Eric Clapton, Jack Bruce, Ginger Baker, ιδρύθηκαν το 1966. Ο Baker έπεισε τον Clapton να δημιουργήσουν ένα συγκρότημα. Το 1968 το συγκρότημα διαλύθηκε, εξαιτίας της έχθρας του Bruce και του Baker. Όμως κυκλοφόρησαν το τελευταίο τους άλμπουμ σαν αποχαιρετιστήριο (Goodbye το 1969).

³⁴Το κανονικό του όνομα είναι Eric Patrick Clapton είναι Άγγλος κιθαρίστας, τραγουδιστής της ροκ και blues. Θεωρείται ένας από τους πιο επιτυχημένους κιθαρίστες. Γεννήθηκε στο Ripley, Surrey της Αγγλίας το 1945. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Eric_Clapton#Personal_life (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

³⁵Βρετανικό συγκρότημα της ροκ, ιδρύθηκαν το 1968. Θεωρούνται από τους πρωτοπόρους του Heavy Metal. Τα μέλη που σχημάτισαν το συγκρότημα είναι οι: Ian Paice-ντραμς, Jon Lord-πλήκτρα, Ritchie Blackmore-

θεωρείται το *Bohemian Rhapsody* των Queen το 1975. Από το σημείο αυτό και μετά πολλοί καλλιτέχνες ασχολήθηκαν με ακόμα πιο βαρύτερους ήχους, όπως το Heavy Metal, το Punk κ.α.. Πάντως, το Hard Rock είναι το είδος που έδωσε και το «κακό πρόσημο» σε ολόκληρο το είδος, διότι πολλοί καλλιτέχνες πέθαναν ή είχαν μπλεξίματα με τις καταχρήσεις ναρκωτικών και αλκοόλ, ενώ και το σεξ είχε κύρια θέση στην όλη κατάσταση.³⁶

1.7 Instrumental Rock

Η «μελωδική ροκ» είναι μία παραλλαγή της Hard Rock και έκανε την εμφάνιση της στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Φυσικά, η έντονη μελωδική χροιά που προσφέρουν τα μουσικά όργανα προϋπήρχε και σε άλλα μουσικά είδη της ροκ από παλιότερα, αν και λόγω της ιδιαιτερότητας της είχε μικρότερο ακροατήριο από τα άλλα είδη. Τελικά, από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 πολλοί καλλιτέχνες, επηρεασμένοι από αυτό δημιούργησαν την τάση της Grunge.³⁷

1.8 Heavy Metal

Το Heavy Metal εμφανίστηκε ως υποείδος της Hard Rock³⁸ στα τέλη της δεκαετίας του 1960, αν και μπορούν να βρεθούν και επιρροές από τα κιθαριστικά τραγούδια των Kinks³⁹ και των Who.⁴⁰ Οι διαφορές, πάντως, μεταξύ των δύο αυτών τάσεων της ροκ είναι ελάχιστες. Ένας ακροατής, Metal μουσικής ξεχωρίζει τόσο τον βίαιο θόρυβο, όσο και τους στίχους που πλέον μιλάνε για θέματα ταμπού. Επιπλέον, οι καλλιτέχνες και οι οπαδοί τους έχουν υιοθετήσει ένα ιδιαίτερο εμφανισιακό στυλ με μακριά μαύρα μαλλιά και δερμάτινα ρούχα.

Πρώτο τραγούδι αυτού του είδους θεωρείται το *Born to be Wild* των Steppenwolf⁴¹ το 1968. Έπειτα, οι Led Zeppelin με τον δεύτερο δίσκο τους, το *Led Zeppelin II*, και οι Black

κιθάρα, Nick Simper-μπάσο, Rod Evans-φωνή. Το 1975 ο Blackmore έφυγε από το σχήμα για να σχηματίσει τους Rainbow, ο Tommy Bolin τον αντικατέστησε. Το 1973 ήρθε και η αποχώρηση των Gillan, Glover μπαίνοντας στο σχήμα ο David Coverdale-μπάσο/φωνή, το '76 παραιτήθηκε. Την ίδια χρονιά ο Bolin πεθαίνει από υπερβολική δόση ηρωίνης. Το συγκρότημα μπήκε στο Rock N Roll Hall Of Fame το 2016. Έχουν γίνει πολλές αλλαγές μελών στο συγκρότημα.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Deep+Purple/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 14/6/22)

³⁶Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 378-382.

³⁷Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 440-442.

³⁸Βλ. παραπάνω, σ.13

³⁹Βρετανικό ροκ συγκρότημα, δημιουργήθηκαν το 1963 από τους αδερφούς Ray και Dave Davies. Τα κύρια μέλη ήταν οι Ray Davies, Peter Quaife, Mick Avory. Ο Avory είχε αντικαταστήσει τον τότε ντράμερ του συγκροτήματος. Η καταγωγή τους είναι από το Muswell Hill, Βόρειο Λονδίνο. Ο Peter Qualife πέθανε στις 23 Ιουνίου του 2010. Πηγή: <https://www.bighassle.com/the-kinks-bio> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/6/22)

⁴⁰Θεωρείται ένα από τα πιο αναγνωρισμένα συγκροτήματα. Σχηματίστηκαν το 1964, στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τα αρχικά μέλη του συγκροτήματος ήταν οι Roger Harry Daltey: φωνή, John Alec Entwistle-μπάσο, Peter Dennis Blandford Townshnd-κιθάρα, και τον Keith Jonh Moon-ντραμς. Έχουν πουλήσει πάνω από 100 εκατομμύρια δίσκους παγκοσμίως. Το αρχικό όνομα του συγκροτήματος ήταν The Detours μετά άλλαξαν σε The Who. Ο Entwistle πέθανε από καρδιακή προσβολή το 2002.

Πηγή: <https://www.classic-rock-legends-start-here.com/the-who-biography.html>

(ημερομηνία πρόσβασης - 15/6/22)

⁴²Ήταν Αμερικανό-Καναδό ροκ συγκρότημα, δημιουργήθηκαν στα τέλη του 1967 στο Λος Άντζελες από τους John Kay, Goldy Mcjohn και Jerry Edmonton. Όλοι τους ήταν πρώην μέλη των The Sparrow.

Sabbath με το Paranoid έβαλαν τις βάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του. Αυτό το μουσικό φαινόμενο από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 μέχρι και τη δεκαετία του 1980 συνέχιζε να βγάζει σημαντικά μουσικά συγκροτήματα, όπως οι: Judas Priest, Motorhead,⁴² Iron Maiden⁴³ και Def Leppard.⁴⁴ Ωστόσο, όπως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις, και το ίδιο το Heavy Metal εμφάνισε διαφοροποιήσεις στο είδος του και από τη δεκαετία του 1980 υπήρξαν πολλές υποκατηγορίες του, προσφέροντας νέα μουσικά είδη στους ακροατές, αλλά και μουσικά κομμάτια που ακούγονται και στις μέρες μας. Αυτές οι διαφοροποιήσεις της metal μουσικής προσέφεραν είτε πιο βαρύ ήχο (Thrash Metal⁴⁵ με συγκροτήματα όπως οι: Metallica,⁴⁶ Manowar,⁴⁷ Slayer⁴⁸ κ.α.), είτε πιο προκλητικό στίχο και γενικότερα νοοτροπία (Death Metal με συγκροτήματα όπως οι: Napalm Death,⁴⁹ Morbid Angel).⁵⁰

Πηγή: [https://en.wikipedia.org/wiki/Steppenwolf_\(band\)#Discography](https://en.wikipedia.org/wiki/Steppenwolf_(band)#Discography) (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

⁴²Είναι Αγγλικο συγκρότημα, δημιουργήθηκαν το 1975 από τους Ian Kilmister "Lemmy"-μπάσο/φωνή, Larry Wallis-κιθάρα, και Lucas Fox-ντραμς. Ο Lemmy πέθανε από καρκίνο το 2015, στα 70 του χρόνια. Με τον θάνατο του Lemmy έπαψε να υπάρχει και το συγκρότημα.

Πηγή: <https://rockwave.gr/motorhead/> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/6/22)

⁴³Ιδρύθηκαν στα μέσα της δεκαετίας του '70 από τον Steve Harris-μπάσο, στο Λονδίνο, το 1975. Έχουν πουλήσει πάνω από 100 εκατομμύρια άλμπουμ παγκοσμίως, με αποτέλεσμα να έχουν γίνει ένα από τα πιο επιτυχημένα συγκροτήματα. Λιγους μήνες μετά μπήκε και ο Dave Murray. Η τρέχουσα σύνθεση του συγκροτήματος είναι οι Bruce Dickinson-φωνή, Dave Murray-κιθάρα, Andrian Smith-κιθάρα, Jnack Gers-κιθάρα, Steve Harris-μπάσο, Nicko McBrain-ντραμς.

Πηγή: https://www.8notes.com/biographies/iron_maiden.asp#The_Early_Years

(ημερομηνία πρόσβασης - 15/6/22)

⁴⁴Κατάγονται από το Sheffield, της Αγγλίας. Το συγκρότημα σχηματίστηκε το 1977 από τον Rick Savage-μπάσο, τον Pete Willis-κιθάρα, και τον Tonny Kenning-ντραμς. Στη συνέχεια μπήκε και ο Joe Elliott-φωνή. Το αρχικό όνομα του συγκροτήματος ήταν Atomic Mass και με την ένταξη του Elliott άλλαξαν το όνομα σε Def Leppard. Ο Ric Allen αντικατέστησε τον Kenning και ο Phil Collen τον Willis (απομακρύνθηκε από το συγκρότημα λόγω αλκοολισμού). Ένα ακόμη μέλος της ομάδας ήταν και ο Steve Clark όμως πέθανε από υπερβολική δόση ναρκωτικών και αλκοόλ. Το συγκρότημα μπήκε το 2019 στο Rock N Roll Hall Of Fame μαζί με τα πρώην μέλη.

Πηγή: https://www.8notes.com/biographies/def_leppard.asp (ημερομηνία πρόσβασης - 15/6/22)

⁴⁵Είναι στυλ της Heavy Metal μουσικής, αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α τη δεκαετία του '80. Χαρακτηριστικά έχει την επιθετικότητα στον ήχο, γρήγορος ρυθμός, χρήση χαμηλών χορδών και γρήγορων κρουστών. Πηγή:

https://el.wikipedia.org/wiki/Thrash_metal (ημερομηνία πρόσβασης - 24/5/2023)

⁴⁶Σχηματίστηκαν το 1981 από τον Lars Ulrich-ντραμς, και τον James Hetfield-κιθάρα/φωνή. Μαζί με τον Kirk Hammett-κιθάρα, Cliff Burton-μπάσο, ήταν τα βασικά μέλη. Ο Burton πέθανε μετά από ατύχημα, οπότε τον αντικατέστησε ο Jason Newsted. Η χρήση ναρκωτικών και αλκοόλ του Mustaine ανάγκασαν τα υπόλοιπα μέλη να τον διώξουν. Το συγκρότημα έχει πάρει βραβείο Grammy.

Πηγή: <https://rockway.gr/posts/472-metallica/> (ημερομηνία πρόσβασης - 19/6/22)

⁴⁷Οι Manowar σχηματίστηκαν το 1980 στο Auburn, της Νέας Υόρκης. Σε ένα κομμάτι που ξεχωρίζουν είναι στο ότι οι στίχους τους, βασίζονται στη μυθολογία (Σκανδιναβική και Ελληνική-Ρωμαϊκή) όπως και στη φαντασία. Ο Ross the Boss-κιθάρα, και ο Joey Demaio-μπάσο σχημάτισαν το συγκρότημα. Στο σχήμα μπήκαν και οι Eric Adams-φωνή, και Donny Hamzik-ντραμς, αντικαταστάθηκε από τον Scott Columbus. Η τρέχουσα σύνθεση είναι οι Joey Demaio, Eric Adams, Anders Johansson-ντραμς, και E.V Martel-κιθάρα.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Manowar/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 19/6/22)

⁴⁸Οι Slayer δημιουργήθηκαν το 1981, στο Huntington Park, της Καλιφόρνιας. Σχηματίστηκαν από τους κιθαρίστες Kerry King (στα 17 του χρόνια) και Jeff Hanneman (στα 17 του χρόνια), τον Dave Lombardo (ντραμς, στα 16 του χρόνια) και τον Tom Araya (μπάσο/φωνή, στα 20 του χρόνια). Το συγκρότημα διαλύθηκε το 2019, πριν από αυτό, είχαν κάνει μία αποχαιρετιστήρια περιοδεία το 2018 έως το 2019.

Πηγή: <https://www.slayer.net/>

⁴⁹Είναι Βρετανικό συγκρότημα, σχηματίστηκε το 1981 κανένα από τα αρχικά μέλη δεν είναι στο σχήμα. Η τωρινή σύνθεση του συγκροτήματος είναι οι Mark Greenway "Barney"-φωνή, Shane Embury-μπάσο, Mitch Harris-κιθάρα, Danny Herrera-ντραμς.

Πηγή: https://www.jango.com/music/Napalm+Death/_full_bio (ημερομηνία πρόσβασης - 19/6/22)

Υπήρξε, βέβαια, και μία πιο καλλιτεχνική τάση στη Metal, με την «προοδευτική» (π.χ. οι Dream Theater)⁵¹, αν και η πραγματική της αναγέννηση υπήρξε το Black Metal, το οποίο ξέφυγε από τα όρια του αγγλοσαξονικού κόσμου (π.χ. Venom)⁵² και έγινε ιδιαίτερα δημοφιλές στις σκανδιναβικές χώρες (π.χ. Mayhem)⁵³. Στις μέρες μας η Metal εκφράζεται, ουσιαστικά, μέσα από το είδος της nu(π.χ. Korn,⁵⁴ Slipknot).⁵⁵

⁵⁰Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 452-462.

⁵¹Είναι Αμερικανικό progressive metal συγκρότημα. Δημιουργήθηκε το 1985 ως Majesty από τους John Petrucci, John Myung και Mike Portnoy όταν ήταν φοιτητές. Παράτησαν τις σπουδές για να ασχοληθούν με το συγκρότημα. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Dream_Theater (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

⁵²Είναι Αγγλικό συγκρότημα Heavy Metal. Δημιουργήθηκαν στο Newcastle το 1978. Το αρχικό τους όνομα ήταν Guillotine, αποτελούνταν από τους Ντέιβ Μπλάκμαν, Τζεφρι Ντάν, Ντέιβ Ράδερφορντ, Ντόν Χιουιτ και Κρις Μερκάτερ.

Πηγή:

[https://el.wikipedia.org/wiki/Venom_\(%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1\)](https://el.wikipedia.org/wiki/Venom_(%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1)) (ημερομηνία πρόσβασης – 23/5/2023)

⁵³Είναι Νορβηγικό συγκρότημα της Black Metal. Δημιουργήθηκαν στο Langhus το 1984 από τον Oystein Aarseth (ο οποίος δολοφονήθηκε), τον Jorn Stubberdum και τον Kjetil Manheim. Πηγή:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Mayhem_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mayhem_(band)) (ημερομηνία πρόσβασης – 23/5/2023)

⁵⁴Σχηματίστηκαν το 1993 στο Bakersfield, στην Καλιφόρνια. Τα αρχικά μέλη ήταν οι Jonathan Davis-φωνή, Reginald Arvizu “Fieldy“-μπάσο, James Shaffer “Munky“-κιθάρα, David Silveria-ντράμς, Brian “Head” Welch (κιθάρα). Μαζί με τον Ray Luzier-τύμπανα ο οποίος αντικατέστησε τον David Silveria, αποτελούν την τρέχουσα σύνθεση του συγκροτήματος.

⁵⁵Είναι Αμερικανικό Metal συγκρότημα από το Des Moines, της Iowa. Σχηματίστηκαν το 1995 από τον Anders Colsefni: φωνή, τον Shawn Crahan: τύμπανα, και τον Paul Gray-μπάσο. Ο Paul πέθανε στις 24 Μαΐου του 2010. Είναι πλέον από τα πιο γνωστά συγκροτήματα στον κόσμο. Τα μέλη, παίζουν μουσική φορώντας μάσκες και στολές. Τρέχουσα σύνθεση είναι: Shawn Crahan “clown”, Mick Thomson-κιθάρα, Craig Jones-κιθάρα, Corey Taylor-φωνή, Sid Wilson-πλήκτρα, Jim Root-ρυθμική κιθάρα, Alessandro Venturella-μπάσο/πλήκτρα, Jay Weinberg-ντραμς, Michael Praff-κρουστά/2η φωνή.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Slipknot/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 19/6/22)

Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 488-494 και 508-512.

Κεφάλαιο 2. Συγκροτήματα και πρόσωπα

Πολλά είναι τα πρόσωπα και τα συγκροτήματα που έπαιξαν καίριο ρόλο στην ανάπτυξη και διάδοση της ροκ μουσικής. Τα άτομα που πρόκειται να αναλυθούν στο κεφάλαιο αυτό έχουν χαράξει την δική τους πορεία και έχουν δώσει στον κόσμο έμπνευση. Αρκετοί άνθρωποι έχουν μάθει και εξακολουθούν να μαθαίνουν να παίζουν μουσικό όργανο επηρεασμένοι από αυτά τα ονόματα.

2.1 Elvis Presley

Εικόνα 1: Elvis Presley

Ένα από τα πιο σημαντικά ονόματα, είναι αυτό του Elvis Presley (βλ.εικόνα1),⁵⁶ γεννήθηκε το 1935 στην πόλη Τουπέλο του Μισισιπή. Όπως και ο Bill Haley, έτσι κι αυτός είχε ως επιρροή την παραδοσιακή «λευκή» μουσική και έκανε την εμφάνιση του σε ένα στούντιο ηχογραφήσεων στο Μέμφις, το 1953. Ήταν οδηγός φορτηγού, αλλά λάτρευε να παίζει κιθάρα και να τραγουδάει.

Τον Σεπτέμβριο του 1953 επανεμφανίστηκε στο ίδιο στούντιο για να ηχογραφήσει δύο τραγούδια για την μητέρα του. Εκεί η Μάριον Κάισκερ⁵⁷ άκουσε την φωνή του, καθώς δεν μπορούσε να την αφήσει απαρατήρητη. Ο Σαμ Φίλιπς, που ήταν ο εργοδότης της, είχε πει «Αν κατάφερνα να βρω ένα λευκό νεαρό με νέγρικη φωνή θα έβγαζα ένα δισεκατομμύριο δολάρια», γιατί σε αυτή την εποχή, άσχετα που οι έγχρωμοι άνθρωποι είχαν πρωτοπορήσει, ο κόσμος δεν ήταν έτοιμος να ανεχτεί έναν τέτοιου είδους διαφορετικού ανθρώπου. Ο Φίλιπς, λοιπόν, ήταν ο διευθυντής της εταιρία Sun, είχε ακούσει ένα τραγούδι με τον τίτλο *Whithout You*, που του το έστειλε σε ταινία ένας έγχρωμος συνθέτης και στιχουργός από το Νάσβιλ. Ψάχνοντας να βρει τον κατάλληλο τραγουδιστή για να γίνει επιτυχία, μπήκε στο στούντιο με

⁵⁶ Πηγή φωτογραφίας: Southern Living

<https://www.southernliving.com/culture/activities-and-entertainment/tv-and-movies/actors-who-played-elvis-presley-on-screen>

⁵⁷ Ήταν παρουσιάστρια ραδιοφωνικών εκπομπών στο WREC, έγινε μάντζερ σταθμού και αργότερα βοηθός του Φίλιπς στο Memphis Recording και στη Sun Records. Αργότερα έγινε αξιωματικός της πολεμικής αεροπορίας των Η.Π.Α. Γνωρίστηκε με τον Σαμ στον ίδιο ραδιοφωνικό σταθμό, ο Φίλιπς εκεί ήταν μηχανικός και ήθελε να ανοίξει ένα στούντιο ηχογράφησης. Η Μάριον ήταν συνιδρύτρια και πρόεδρος της Εθνικής Οργάνωσης Γυναικών. Αγνώστηκε για τις θέσεις εργασίας έτσι ώστε να μην διαχωρίζονται ανά φύλο. Επίσης, ήταν μέλος του Women's Media Group όπου πολέμησε για τις διακρίσεις κατά των γυναικών στα media. Εγκατέλειψε τη δουλειά της το 1957 και μπήκε στην αεροπορία όπου αποσύρθηκε το 1969 μετά από 14 χρόνια. Πηγή: <https://soundgirls.org/first-to-record-elvis-marion-keisker/> (ημερομηνία πρόσβασης - 23/6/22)

τον Presley και άρχισαν την ηχογράφηση. Στην αρχή, το εμπόδιο ήταν πως όσο κι αν προσπαθούσε ο Elvis, δεν μπορούσε να αποδώσει το τραγούδι όπως έπρεπε. Σκέφτηκε να του δώσει εμπύχωση οπότε τον ρώτησε «Τι μπορείς να κάνεις;». «Μπορώ να κάνω τα πάντα» απάντησε ο Elvis. «Καν' το, λοιπόν!». Τελικά, όντως κατάφερε να αποδώσει το κομμάτι με στοιχεία pop, Country και gospel.

Πριν από την Sun, η Modern, μία από της κορυφαίες εταιρίες δίσκων R&B στο Μέμφις, είχε διώξει τον Elvis, οπότε ο ίδιος ήξερε ότι εάν δεν τα κατάφερνε και αυτήν την φορά δύσκολα θα είχε άλλη ευκαιρία και κανένας δεν θα του πρότεινε συμβόλαιο. Το 1955 υπέγραψε στην RCA, όπου αμέσως μετά ηχογράφησε την επιτυχία που επρόκειτο να τον κάνει δημοφιλείς στις Η.Π.Α. και σε ολόκληρο τον κόσμο: το *Heartbreak Hotel*. Το τραγούδι αυτό κυκλοφόρησε σε δίσκο στις 27 Ιανουαρίου του 1956. Με το τραγούδι αυτό ήρθε η καθιέρωση του Presley. Ο πρώτος δίσκος με την RCA κατάφερε να εισέλθει αμέσως στα charts και να βρίσκεται τον Απρίλιο του 1956 στο νούμερο 1 του Billboard.⁵⁸ Μία σειρά από επιτυχίες τα επόμενα χρόνια θα επιβεβαίωναν ότι ο Presley ήταν εμπορικά σημαντικότερος από τους καλλιτέχνες του Rock And Roll. Η επιτυχία του Elvis επηρέασε χιλιάδες λευκούς νέους να ασχοληθούν με την μουσική των έγχρωμων.⁵⁹

2.2 Bill Haley

Εικόνα 2: Bill Haley

Ήταν ένας παχουλός αρχηγός ορχήστρας (βλ.εικόνα2)⁶⁰ από το Μίσιγκαν, κατάφερε να μπει στο Top 10 των Ηνωμένων Πολιτειών και της Μεγάλης Βρετανίας με διασκευές παλαιότερων κομματιών του rhythm n' blues. Γεννήθηκε στο Χάϊλαντ Παρκ του Μίσιγκαν στις 6 Ιουλίου 1925, το είχε σκάσει από το σπίτι του στα δεκαπέντε του χρόνια, για να γίνει τραγουδιστής της country. Άρχισε να ηχογραφεί μουσική στο τέλος της εφηβείας του. Ξεκίνησε την επαγγελματική του καριέρα στη μουσική σε ηλικία 21 ετών, το 1946, με το συγκρότημα της country Down Hamers. Ήταν γνωστός ως Ramblin Yodeling Bill Haley.

⁵⁸Είναι ένα κλασικό crossover τραγούδι, αφού κατάφερε να γίνει νούμερο 1 επιτυχία τόσο στα top charts, όσο και σε αυτά του R&B. Παράλληλα, έφτασε στο νούμερο 5 των charts του country τραγουδιού.

⁵⁹Dave Marsh, “Elvis Presley” Πηγή: <https://www.britannica.com/biography/Elvis-Presley> (ημερομηνία πρόσβασης: 16/4/2022).

⁶⁰Πηγή φωτογραφίας: Second Hand Songs <https://secondhandsongs.com/artist/16137>

Μετά από αρκετές αποτυχίες που είχε στη δισκογραφία, πήρε την απόφαση να δουλέψει ως περιοδεύων μουσικός και DJ, για να καταλήξει, το 1949, στο Τσέστερ της Πενσυλβάνιας, όπου εκεί απέκτησε δική του ραδιοφωνική εκπομπή στο σταθμό WPWA της Φιλαδέλφειας. Σχημάτισε μία ορχήστρα σουίνγκ τους Four Aces of Western Swing αλλά γρήγορα προχώρησε σε αλλαγές για να μπορεί να τραγουδά πιο καθαρόαιμες συνθέσεις της country. Αυτή η ορχήστρα έφερε το όνομα Saddlemen και ηχογράφησε από το 1951 μεγάλες επιτυχίες του R&B. Γενικά, χαρακτηρίζονταν από έντονο ρυθμό και πιο σεμνές διασκευές μαύρης μουσικής. Ωστόσο, για άλλη μια φορά ο Bill Haley, για να δοκιμάσει μία ακόμη διασκευή, το *Rock The Joint*, άλλαξε το όνομα του συγκροτήματος σε Comets. Πούλησε 75.000 αντίτυπα και μετά από αυτό έγραψε το *Crazy Man Crazy* που έφτασε μέχρι το νούμερο 15 στο Billboard. Χάρη σε αυτό, υπογράφει το 1954 συμβόλαιο με την Decca, μία μεγάλη δισκογραφική εταιρία.

Παρόλα αυτά, ο πρώτος δίσκος που ηχογράφησε ήταν του Σάνι Ντέι, το *Rock Around the Clock*, δεν πήγε όπως το περίμενε, με τη δεύτερη διασκευή απλώς, τη σύνθεση του Μπιγκ Τζο Τέρνερ *Shake, Rattle And Roll* να μπαίνει Top 10 στις Η.Π.Α. και τη Βρετανία. Η Decca αποφάσισε να κυκλοφορήσει ξανά το δίσκο και επειδή ήταν το μουσικό θέμα της ταινίας *Η ζούγκλα του μαυροπίνακα* κατάφερε να ανέβει στην κορυφή. Το 1955 και το 1956 ήταν τα χρόνια της δόξας για τον Bill Haley⁶¹ και για το συγκρότημα Comets, γιατί κατάφεραν να βάλουν δώδεκα δίσκους στα Top και έκαναν συνέχεια περιοδείες.

Μέχρι που αυτή η δημοτικότητα οδήγησε στην πτώση του, όταν το Hollywood άρχισε να γυρίζει ταινίες για την rock and roll και ήρθε η ώρα να φωνάξει τον Haley. Εκεί, όλοι οι νέοι διαπίστωσαν πως ήταν παχουλός, ότι έχανε τα μαλλιά του και πως δεν είχε την ομορφιά του Elvis και των υπολοίπων που εμφανίστηκαν το 1957. Ο Haley⁶² κατάφερε παρόλα αυτά να μείνει δημοφιλής σε όλο τον κόσμο, αλλά ο δίσκος του *Skinny Minny*, που κυκλοφόρησε το 1958, ήταν η τελευταία επιτυχία του.⁶³

⁶¹Ο ίδιος παραδέχτηκε δημόσια ότι ήταν αλκοολικός. Το 1979 εμφανίστηκε μπροστά στην Ελισάβετ II, έκανε κάποιες περιοδείες στην Νότια Αφρική και σχεδίαζε περιοδεία στην Γερμανία την οποία όμως ακύρωσε όταν του διέγνωσαν όγκο στον εγκέφαλο. Πηγή: <https://www.tovima.gr/2011/02/09/culture/b-san-simera-09-02-1981-b-br-pethane-o-mpil-xalei-o-tragoydistis-toy-rock-around-the-clock/> (ημερομηνία πρόσβασης - 23/6/22)

⁶²Πέθανε το 1981, μετά από όγκο στον εγκέφαλο. Το 1987, ο Haley μπήκε μετά τον θάνατο του στο Rock N Roll Of Fame. Πηγή: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Bill_Haley (ημερομηνία πρόσβασης - 23/6/22)

⁶³Morthland, Bill Haley, Britannica, Πηγή: <https://www.britannica.com/biography/Bill-Haley>

2.3 Chuck Berry

Εικόνα 3: Chuck Berry

Το πραγματικό του όνομα ήταν Charles Edward Berry (βλ.εικόνα3),⁶⁴ ήταν ένας έγχρωμος αισθητικός από το Σεντ Λούις του Μισούρι. Γεννήθηκε το 1926 στο Σαν Χοσέ της Καλιφόρνιας και μεγάλωσε στο Σεντ Λούις, μία πόλη στο Μισισσιπή με μεγάλη παράδοση στην μπλουζ. Ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας από τα έξι. Η οικογένεια του ήταν μία μεσοαστική οικογένεια, με τον πατέρα του να είναι ιερέας σε εκκλησία βαπτιστών και η μητέρα του διευθύντρια σχολείου. Από μικρός είχε εκδηλώσει το ενδιαφέρον του για την μουσική, ενώ όταν πήγαινε στο γυμνάσιο έπαιζε σε μαθητικές συναυλίες του σχολείου. Λίγο πριν την αποφοίτηση του είχε αναμειχθεί σε μία ένοπλη ληστεία και καταδικάστηκε σε αναμορφωτικά μέτρα, το 1944. Παρέμεινε στην φυλακή από το 1944 μέχρι και το 1947. Μετά την αποφυλάκιση, ασχολήθηκε με την αισθητική μετά από την παρότρυνση της αδελφής του, αλλά την μουσική δεν την σταμάτησε, συνεχίζοντας να παίζει με τον Τζόνι Τζόνσον.

Το 1955 με τον τρόπο που έπαιζε εντυπωσίασε τον Μάντι Γουότερς. Ο Berry ήταν ένας καλλιτέχνης κιθαρίστας της rock and roll όπου επηρέασε πολλά μεγάλα ονόματα της ροκ, από τους Beatles⁶⁵ και τους Rolling Stones⁶⁶ μέχρι τους Led Zeppelin⁶⁷ και τους AC/DC. Οι στίχοι των τραγουδιών του είτε μιλούσαν για νεανικούς έρωτες και όμορφα κορίτσια όπως Sweet Little Sixteen είτε για γρήγορα αυτοκίνητα. Γενικά, οι στίχοι του δεν υπήρξαν ποτέ προκλητικοί και αφηγούνταν πάντοτε μία μικρή ιστορία, κάνοντας χρήση μικρών προτάσεων. Τα τραγούδια του ήταν κατανοητά προς στους έφηβους και μπορούσαν εύκολα να ταυτιστούν μαζί τους νιώθοντας ότι το τραγούδι αφηγείται την προσωπική τους ιστορία.

Ο Berry είναι ο πρώτος καλλιτέχνης που τραγούδησε τραγούδια που ο ίδιος είχε γράψει, καθώς μέχρι τότε οι περισσότεροι καλλιτέχνες είχαν γίνει γνωστοί ερμηνεύοντας επιτυχίες που άλλοι είχαν γράψει γι' αυτούς. Το 1955 υπέγραψε συμβόλαιο με την Chess

⁶⁴Πηγή φωτογραφίας: Spotify <https://open.spotify.com/artist/293zczrfYaflltmnmM3coR>

⁶⁵Βλ. παρακάτω, σελ.25

⁶⁶Βλ. παρακάτω, σελ.27

⁶⁷Σχηματίστηκαν το 1968, ήταν Βρετανικό ροκ συγκρότημα. Τα μέλη της μπάντας ήταν οι Jimmy Page-κιθάρα, Robert Plant-φωνή, John Paul Jones-μπάσο/πλήκτρα, John Bonham-ντραμς. Ο Jimmy Page ή James Patrick Page όπως είναι το κανονικό του όνομα, ανήκε στους Yardbirds.

Records⁶⁸ και τον Ιούνιο του 1956 κυκλοφόρησε την πρώτη μεγάλη επιτυχία του, το *Roll Over Beethoven*, που έφτασε στο νούμερο 29 του Billboard των Η.Π.Α.. Στη συνέχεια της καριέρας του θα βγάλει τις μεγαλύτερες επιτυχίες του, όπως τα: *School Days* (ίσως το αντιπροσωπευτικότερο έργο της δουλειάς του), *Rock And Roll Music* και το *Johnny B. Goode*.

Αργότερα, ο Berry για δεύτερη φορά της ζωής του θα μπει στην φυλακή.⁶⁹ Όπως πολλοί καλλιτέχνες έτσι και αυτός έβγαλε τραγούδια που δεν σημείωσαν τόσο μεγάλη επιτυχία όσο τα προηγούμενα του τραγούδια. Ήταν, πάντως, τόσο πετυχημένος σε αυτό που έκανε και το 1986 εισήχθη στο Rock And Roll Hall of Fame.

Το 2016, ανήμερα των γενεθλίων του, ανακοίνωσε ότι μέσα στο 2017 θα κυκλοφορήσει το πρώτο του άλμπουμ μετά το «Rock It» του 1979. Στο δίσκο θα συμμετείχαν και τα δύο του παιδιά, ο Τσαρλς Μπέρι Τζούνιορ στην κιθάρα και η Ίνγκριντ Μπέρι στη φουσαρόνικα. Αυτό το άλμπουμ θα ήταν αφιερωμένο στη σύζυγό του, με την οποία ήταν παντρεμένοι επί εξήντα οχτώ χρόνια, την Τεμίτα Μπέρι. Ο Chuck Berry ⁷⁰πέθανε στις 18 Μαρτίου 2017, στο Σεντ Τσαρλς του Μισούρι, στην ηλικία των 90 ετών.⁷¹

2.4 Little Richard

Εικόνα 4: Little Richard

Ο Little Richard⁷² (βλ.εικόνα4)⁷³ γεννήθηκε σε μία θρησκευόμενη οικογένεια στο Μέικον της Τζόρτζια. Οι γονείς του τον έδιωξαν από το σπίτι στην εφηβική του ηλικία, όταν διαπίστωσαν τις ομοφυλοφιλικές σεξουαλικές του προτιμήσεις. Βέβαια, ήταν ήδη αναγνωρισμένος τραγουδιστής των gospel, άρχισε να ασχολείται με την Blues όταν γνώρισε

⁶⁸Ήταν μία δισκογραφική εταιρεία που ιδρύθηκε στο Σικάγο το 1950. Ειδικευόταν στην Blues και στο Rhythm n blues. Ήταν διάδοχος της Aristocrat Records, που ιδρύθηκε το 1957.

⁶⁹Οι ομοσπονδιακές αρχές έκαναν δίωξη στον Berry για παραβίαση του νόμου Mann, ισχυριζόμενες ότι μετέφερε μια ανήλικη γυναίκα για ανήθικους σκοπούς. Μετά από δύο δίκες, ο Berry καταδικάστηκε και προφυλακίστηκε. Πηγή: <https://www.britannica.com/biography/Chuck-Berry> (ημερομηνία πρόσβασης - 23/6/22)

⁷⁰Το 1984 του απονεμήθηκε ένα βραβείο Grammy για ισόβιο επίτευγμα. Μπήκε στο Rock N Roll Hall Of Fame το 1986. Πηγή: <https://www.ratpack.gr/buzz/features/story/16006/chuck-berry-o-anthropos-poy-didaxe-ston-kosmo-to-rock-and-roll> (ημερομηνία πρόσβασης - 23/6/22)

⁷¹George Lipsitz, “Chuck Berry”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/biography/Chuck-Berry> (ημερομηνία πρόσβασης - 23//2022).

⁷²Το κανονικό του όνομα ήταν Ρίτσαρντ Τουέν Πένιμαν. ο Richard μέχρι το 1956, έπλενε πιάτα στο σταθμό λεωφορείων Greyhound στο Macon, μία δουλειά που έκανε γιατί ο πατέρας του δολοφονήθηκε και έπρεπε να συντηρήσει την οικογένεια του.

Πηγή: <https://www.rollingstone.com/music/music-news/little-richard-dead-48505/>

⁷³Πηγή φωτογραφίας: NME <https://www.nme.com/news/music/little-richard-dies-aged-87-cause-2662848>

τον Esquerita,⁷⁴ έναν καλλιτέχνη που επηρέασε το παίξιμο του στο πιάνο. Το 1952 μετακόμισε στο Χιούστον, ηχογραφώντας χωρίς επιτυχία, για την εταιρία Peacock.⁷⁵ Ωστόσο, τρία χρόνια, μετά στα τέλη του 1955, τραγουδώντας το τραγούδι *Tutti Frutti*, ένα τραγούδι της μπλουζ, κατάφερε να γίνει σταρ. Τα επόμενα 2 χρόνια παρουσίασε μια σειρά από επιτυχίες: *Long Tall Sally*, *Rip It Up*, *Lucille*, *Good Golly* και *Miss Molly*, πουλώντας όλα τους πάνω από ένα εκατομμύριο αντίτυπα.

Το 1957 αποφάσισε να σπουδάσει θεολογία, καθώς πίστευε ότι η rock n' roll δε συμβάδιζε με την αγάπη που είχε για τον Θεό. Όταν προσπάθησε να ξαναμπεί στην σκηνή της pop τα πράγματα είχαν αλλάξει πολύ. Οι Beatles τον θεωρούσαν είδωλο, καθώς είχαν ηχογραφήσει μερικά τραγούδια του, ο Ρίτσαρντ κατάφερε να χάσει τη δημοτικότητα του, συνέχισε να κάνει περιοδείες, εκεί, είχε μαζί του έναν νεαρό κιθαρίστα στο συγκρότημά του που λεγόταν Jimi Hendrix.⁷⁶ Γενικά, η ομοφυλοφιλία του ήταν κοινό μυστικό, ενώ τον λάτρευαν εκατομμύρια θαυμαστές του και οι δίσκοι του παραμένουν κλασικά δείγματα της μουσικής εκείνης της εποχής, που πολλοί τον μιμήθηκαν, αλλά κανένας δεν κατάφερε να φτάσει το επίπεδο του.⁷⁷

2.5 Jimi Hendrix

Εικόνα 5: Jimi Hendrix

Το κανονικό του όνομα ήταν James Marshall Hendrix (βλ.εικόνα5),⁷⁸ γεννήθηκε στις 27 Νοεμβρίου του 1942 στο Seattle της Washington των ΗΠΑ. Πέθανε στις 18 Σεπτεμβρίου του 1970 στο Λονδίνο του Ηνωμένου Βασιλείου. Ήταν Αμερικανός κιθαρίστας, τραγουδιστής και συνθέτης όπου συνδύασε τις αμερικανικές παραδόσεις της blues, jazz, rock και soul με τεχνικές της βρετανικής ροκ για να επαναπροσδιορίσει την ηλεκτρική κιθάρα

⁷⁴Ήταν τραγουδιστής και πιανίστας, το πραγματικό του όνομα ήταν Steven Quincy Reeder Jr. Γεννήθηκε στο Greenville της Νότιας καρολίνας το 1935 στις 20 Νοεμβρίου. Σύμφωνα με τον Little Richard ήταν ο καλλιτέχνης που του έμαθε να παίζει πιάνο. Ο ίδιος ο Esquerita ήταν αυτοδίδακτος. Πέθανε από AIDS στις 23 Οκτωβρίου του 1986. Πηγή: <https://rockandroll.gr/the-esquerita-story/> (ημερομηνία πρόσβασης - 25/6/22)

⁷⁹Ήταν μία Αμερικάνικη εταιρεία ηχογράφησης που ξεκίνησε το 1949 από τον Don Deadric Rodey ο οποίος ήταν Αμερικανός επιχειρηματίας, τραγουδοποιός και παραγωγός δίσκων.

⁷⁶Βλ. παρακάτω, σελ.23

Ο Jimi Hendrix είχε επιρροές από τον Little Richard, το 1966 δήλωσε <<θέλω να κάνω με την κιθάρα μου αυτό που ο Little Richard έκανε με την φωνή του>>.

Πηγή: <https://www.tovima.gr/2020/05/09/culture/pethane-o-little-richard-dimiourgos-ton-tutti-frutti-kai-lucille/>

⁷⁷Winner Langdon C., "Little Richard", Britannica, διαθέσιμο στο:

<https://www.britannica.com/biography/Little-Richard>

⁷⁸Πηγή φωτογραφίας: Times <https://time.com/4757695/jimi-hendrix-book-burning-desire/>

στην δική του εικόνα. Ο Hendrix πέρασε τις αρχές του 1960 δουλεύοντας σαν ανεξάρτητος επαγγελματίας, αλλά και συνοδός πολλών μουσικών. Το ανορθόδοξο στυλ του και η τάση για παίξιμο σε υψηλή ένταση, τον περιόρισε σε εργασία, μέχρι που τον ανακάλυψαν σε ένα μικρό κλαμπ της Νέας Υόρκης και τον έφεραν στην Αγγλία τον Σεπτέμβριο του 1966.⁷⁹ Εκεί ερμήνευσε δίπλα σε δύο Βρετανούς μουσικούς, τον μπασίστα Noel Redding⁸⁰ και τον ντράμερ Mitch Mitchell⁸¹. Κατέπληξε τη λέσχη του Λονδίνου με το ταλέντο του και μέλη των Rolling Stones,⁸² Beatles⁸³ και Who έγιναν θαυμαστές του. Ο Hendrix είχε μία εγκυκλοπαιδική γνώση για τις μουσικές ρίζες στις οποίες βασίστηκε η ροκ της εποχής του, αλλά, εξαιτίας στα χρόνια που πέρασε στον δρόμο με καλλιτέχνες όπως ο Little Richard⁸⁴ και οι Isley Brothers⁸⁵, απέκτησε εμπειρία για της κουλτούρες και τους κοινωνικούς κόσμους στους οποίους αυτές δημιουργήθηκαν και είχαν απήχηση. Η καριέρα του ως διακεκριμένος καλλιτέχνης διήρκησε τέσσερα χρόνια, αλλά ο Hendrix κατάφερε να αλλάξει την πορεία της δημοφιλούς μουσικής και έγινε ένας από τους πιο πετυχημένους και σημαντικούς μουσικούς της εποχής του. Ένας οργανοπαίκτης που άλλαξε ριζικά τις δυνατότητες της ηλεκτρικής κιθάρας. Ήταν συνθέτης του κλασικού ρεπερτορίου τραγουδιών που κυμαίνονταν από «άγριους» ρόκερς μέχρι κλασσικά. Επίσης ήταν ο πιο χαρισματικός ερμηνευτής της γενιάς του, ήταν ένας οραματιστής που άλλαξε τα όρια του είδους της rock, soul, και jazz.⁸⁶

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1970,⁸⁷ ο Hendrix συνάντησε τη φίλη του, Μόνικα Ντάνεμαν,⁸⁸ στο ξενοδοχείο Samarkand στο Λονδίνο. Μετά από κατανάλωση αλκοόλ η Ντάνεμαν πήγε τον Hendrix σε έναν φίλο τους, μετά επέστρεψαν στο διαμέρισμα της στις 3:00 τη νύχτα. Σύμφωνα με την ίδια Ντάνεμαν, παρέμειναν άπνιοι μέχρι τις 7:00 το πρωί, όταν και αποφάσισαν να κοιμηθούν. Τέσσερις ώρες αργότερα βρήκε τον Hendrix ζωντανό αλλά αναίσθητο, χωρίς να μπορεί να ξυπνήσει. Κάλεσε ασθενοφόρο το οποίο έφθασε 18 λεπτά αργότερα και μετέφερε τον Hendrix στο νοσοκομείο, εκεί ανακοινώθηκε ο θάνατος του στις 12:45 της 18ης Σεπτεμβρίου 1970. Από την νεκροψία φάνηκε ότι ο θάνατος του προήλθε από πνευμονική αναρρόφηση του εμέτου και ασφυξία ενώ βρισκόταν υπό την επήρεια

⁷⁹Charles Shaar Murray, “Jimi Hendrix”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:

<https://www.britannica.com/biography/Jimi-Hendrix> (ημερομηνία πρόσβασης - 5/7/2022).

⁸⁰Το κανονικό του όνομα ήταν David Noel Redding. Ήταν Άγγλος μουσικός της ροκ. Ήταν μέλος στους Jimi Hendrix Experience. Γεννήθηκε το 1945 και πέθανε το 2003. Πηγή:

https://en.wikipedia.org/wiki/Noel_Redding#Background (ημερομηνία παράδοσης – 23/5/2023)

⁸¹Ο John Graham “Mitch” Mitchell ήταν Άγγλος ντράμερ και ηθοποιός. Ήταν μέλος στους Jimi Hendrix Experience. Μπήκε στο Modern Drummer Hall Of Fame το 2009. Γεννήθηκε στο Ealing του Middlesex το 1946 και πέθανε το 2008. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Mitch_Mitchell (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

⁸²Βλ. παρακάτω, σελ.27

⁸³Βλ. παρακάτω, σελ.25

⁸⁴Βλ. παρακάτω, σελ.22

⁸⁵Είναι Αμερικανικό οικογενειακό συγκρότημα. Η καταγωγή τους είναι από το Cincinnati, Ohio. Ξεκίνησε ως φωνητικό τρίο από τους αδελφούς O’kelly Isley Jr. , Rudolph Isley και Ronald Isley το 1950. Η πρόσθεση του Ernie Isley, Marvin Isley και του Chris Jasper το 1973 τους μετέτρεψε σε ένα πλήρες συγκρότημα. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Isley_Brothers (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

⁸⁶Σπάθας, «Jimi Hendrix», σσ. 72-73.

⁸⁷ <https://www.gazzetta.gr/plus/2043514/o-thanatos-mystirio-toy-jimi-hendrix-kai-i-apagogi-apo-toys-mayroys-panthires-vids> (ημερομηνία πρόσβασης - 3/7/22)

⁸⁸Η Μόνικα ήταν Γερμανίδα στην καταγωγή και αθλήτρια του καλλιτεχνικού πατινάζ. Τον Hendrix τον γνώρισε στην Γερμανία το 1969. Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/o-telefteos-kavgas-tou-tzimi-chentrixme-ti-germanida-fili-tou-ke-to-piima-pou-egrapse-prin-apo-tin-teleftea-tou-ipervoliki-dosi-me-titlo-i-istoria-tis-zois-itan-molis-27-chronon/> (ημερομηνία πρόσβασης - 3/7/22)

βαρβιτουρικών. Η Ντάνεμαν αποκάλυψε ότι ο Hendrix είχε λάβει εννέα ταμπλέτες vesparax, 18 φορές πάνω από την επιτρεπτή δόση.⁸⁹

2.6 The Beatles

Εικόνα 6: The Beatles

Όλα ξεκίνησαν όταν ο John Lennon (βλ.εικόνα6)⁹⁰ ίδρυσε την δική του μπάντα, ονομάστηκαν Quarrymen όταν Paul McCartney εντάχθηκε στο συγκρότημα ως κιθαρίστας το 1957. Ο George Harrison δεκατεσσάρων χρόνων τότε, ήταν εξειδικευμένος κιθαρίστας, αλλά δεν κατάφερε να εντυπωσιάσει τον τότε δεκαεφτάχρονο Lennon, αν και τελικά στο τέλος κέρδισε μια μόνιμη θέση στην ομάδα.

Οι Beatles πέρασαν από αρκετά ονόματα πριν καταλήξουν στο τελικό τους. Μετά τους Quarrymen έγιναν ο Johnny and the Moosondog και αργότερα αυτοαποκαλούνταν Silver Beetles για να καταλήξουν στην ονομασία που τους έκανε παγκοσμίως γνωστούς. Έπαιζαν όχι μόνο στο Λίβερπουλ, αλλά και στη Σκωτία, στο Αμβούργο της Γερμανίας. Εκτός από ονόματα, οι Beatles είχαν αλλάξει και μερικά μέλη τους. Ο μπασίστας των Beatles Stu Sutcliffe αποφάσισε να φύγει, με τον McCartney να αναλαμβάνει τη θέση του. Επίσης, μετά την αποχώρηση του Sutcliffe έφυγε και ο ντράμερ Pete Best και πήρε την θέση του ο Richard Starkey, περισσότερο γνωστός ως Ringo Starr. Με αυτές τις προσθαφαιρέσεις μελών, το σχήμα ολοκληρώθηκε. Κατά την επιστροφή τους στην Αγγλία από το Αμβούργο, ένας διευθυντής καταστήματος δίσκων που ονομαζόταν Brian Epstein⁹¹ προσέγγισε το συγκρότημα για να γίνει ο μάνατζερ τους. Μέσα σε ένα χρόνο από την υπογραφή του ως μάνατζερ οι Beatles κέρδισαν ένα συμβόλαιο ηχογράφησης με τον παραγωγό των EMI Records George Martin. Το πρώτο single του συγκροτήματος ήταν το *Love me do*,⁹² που

⁸⁹Το Rock N Roll Hall Of Fame τον περιγράφει ως “αναμφισβήτητα τον μεγαλύτερο οργανοπαίχτη στην ιστορία της ροκ μουσικής”. Προτιμούσε ηλεκτρικές κιθάρες που προορίζονταν για δεξιόχειρες, ενώ ο Hendrix ήταν αριστερόχειρας. Έτσι, έβαζε ανάποδα τις χορδές με αποτέλεσμα ο ήχος να είναι αρκετά διαφορετικός. Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/i-kithara-tou-jimi-hendrix/> (ημερομηνία πρόσβασης - 17/7/22)

⁹⁰Πηγή φωτογραφίας: Britannica <https://www.britannica.com/topic/the-Beatles>

Ονόματα Μελών: Paul McCartney, Ringo Starr, John Lennon, George Harrison

⁹¹Ο Brian Epstein γεννήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου του 1934, στο Λίβερπουλ. Ήταν ένας άνθρωπος που έπαιξε σημαντικό ρόλο για τους Beatles αλλάζοντας ολοκληρωτικά την εικόνα του συγκροτήματος. Το κατάστημα του Epstein ήταν ακριβώς κάτω από το cavern club, όπου πήγε να δει μία παράσταση των Beatles. Βρέθηκε νεκρός από υπερβολική δόση ναρκωτικών στις 27 Αυγούστου του 1967. Πηγή: <https://www.history.com/this-day-in-history/beatles-manager-brian-epstein-dies> (ημερομηνία πρόσβασης - 3/7/22)

⁹²Το τραγούδι είχε μία πρώιμη σύνθεση το 1958 από τον Lennon και τον McCartney. Ο Lennon σε μία συνέντευξη πριν τον θάνατο του είπε ότι το τραγούδι είναι του Paul και ότι το έγραψε στα 16 του. Πηγή: <https://www.beatlesbible.com/songs/love-me-do/> (ημερομηνία πρόσβασης - 3/7/22)

κυκλοφόρησε το 1962. Σε αυτό το single, παρά τις αρχικές αμφιβολίες, ο George Martin συμφώνησε να χρησιμοποιήσει τα πρωτότυπα των Lennon και McCartney.

Στη συνέχεια κυκλοφόρησε το πρώτο τους άλμπουμ στην Βρετανία, με τίτλο Please Please Me το 1963, ηχογραφημένο σε μία συνεδρία δεκατριών ωρών, παρέμεινε νούμερο ένα στα charts για έξι μήνες. Έπρεπε, όμως, να κυκλοφορήσει το I want to hold your hand τον Ιανουάριο του 1964, για να γίνουν διάσημοι και στην άλλοι πλευρά του Ατλαντικού, καθώς έφτασε στο νούμερο ένα μέσα σε τρεις εβδομάδες. Επτά εβδομάδες έμεινε στην κορυφή των charts για να πέσει στο νούμερο δύο και να δώσει τη θέση του στο *She Loves you*, το οποίο με τη σειρά του έδωσε τη θέση του στο *Can't Buy Me Love*. Το συγκρότημα έφτασε, με αυτόν τον τρόπο, στο σημείο 1964 να έχει τις πέντε κορυφαίες θέσεις στη λίστα του Billboard. Είχαν επίσης άλλα επτά τραγούδια στα κορυφαία εκατό. Μία εβδομάδα αργότερα δεκατέσσερα από τα εκατό κορυφαία τραγούδια ήταν των Beatles. Πάνω στη δημοφιλία του, το συγκρότημα ασχολήθηκε και με τον κινηματογράφο. Το 1964, λοιπόν, εμφανίστηκαν σε ταινία μεγάλου μήκους. Μία ασπρόμαυρη ταινία, με καλές, μάλιστα, κριτικές, η οποία ονομαζόταν *A Hard Day's Night*, εξιστορούσε την καθημερινότητα τους ως μέλη της μπάντας.⁹³

Το ευρηματικό άλμπουμ Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band του 1967, με παραγωγό πάλι τον George Martin⁹⁴, ο οποίος, φυσικά, είχε μεγάλη μουσική παιδεία σε αντίθεση με τους Beatles, θεωρείται συχνά ο καλύτερος δίσκος τους, αλλά και το καλύτερο άλμπουμ στην ιστορία της ροκ μουσικής. Βέβαια, οι μεγαλύτερες επιτυχίες τους γράφτηκαν την περίοδο των άλμπουμ Rubber Soul το 1965 και Revolver το 1966.⁹⁵ Το 1970 τα μέλη του συγκροτήματος είχαν απομακρυνθεί αρκετά μεταξύ τους εξαιτίας υπερβολικής χρήσης ναρκωτικών και προσωπικές διαφωνίες. Μετά τους Beatles⁹⁶ όλοι οι καλλιτέχνες έγραψαν δικά τους κομμάτια, πιστεύοντας ότι έτσι εκφράζονται καλύτερα. Ο McCartney ήταν αυτός που αποφάσισε να διαλύσει το συγκρότημα. Ο Harrison ακολούθησε επιτυχημένη σόλο καριέρα, όπως και ο Lennon, μέχρι το 1980 που δολοφονήθηκε.⁹⁷

⁹³Στάνλεϊ, «Ο δρόμος προς την κορυφή», σσ. 7-9.

⁹⁴ Ο Sir George Henry Martin ήταν Άγγλος παραγωγός δίσκων, ενορχηστροτής, συνθέτης, μαέστρος και μουσικός. Αναφερόταν ως «πέμπτος Beatle». Οι περισσότερες από τις ορχηστρικές διασκευές και τα όργανα των Beatles γράφτηκαν ή εκτελέστηκαν από τον Martin. Γεννήθηκε το 1926 στο Highbury, του Λονδίνου και πέθανε στον ύπνο του το 2016 στο Witshire, της Αγγλίας. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Martin (ημερομηνία πρόσβασης - 24/5/2023)

⁹⁵Φίνκελστιν, «Ο πλανήτης στο ρυθμό τους», σσ. 22-23.

⁹⁶Μετά την επιστροφή του συγκροτήματος από την Αμερική την εποχή της "Βρετανικής Εισβολής" τιμήθηκαν με μετάλλιο, εκείνη την εποχή το δικαιούνταν μόνο ήρωες πολέμου. Τιμήθηκαν από τη βασιλική οικογένεια ως επιβράβευση για την προβολή της Βρετανίας στο εξωτερικό. Υπήρξαν πολλές διαμαρτυρίες, ο Lennon δήλωσε <<πολλοί από αυτούς που γκρινιάζουν για την απόδοση σε εμάς μεταλλίου, οι ίδιοι είχαν παλαιότερα τιμηθεί με αυτό για ηρωισμό που επέδειξαν στον πόλεμο. Τα δικά μας είναι πολιτικά βραβεία. Αυτοί τα πήραν σκοτώνοντας ανθρώπους. Εμείς, όμως αξίζουμε τα δικά μας επειδή ακριβώς δεν σκοτώνουμε ανθρώπους>>. Όταν ο George Harrison δήλωσε ότι οι Beatles είχαν καπνίσει τσιγάρο στις τουαλέτες του παλατιού για να ηρεμήσουν τα νεύρα τους, τα μέσα ενημέρωσης "μετέτρεψαν" το τσιγάρο σε τσιγαριλίκι προκαλώντας θυμό στην κοινή γνώμη.

⁹⁷Τσαντίλας, «Just like starting over», σσ. 34-37.

2.7 Rolling Stones

Εικόνα 7: Rolling Stones

Το 1951, στην ηλικία των οχτώ οι Mick Jagger και Keith Richards (βλ.εικόνα7)⁹⁸ ήταν συμμαθητές στο δημοτικό σχολείο Γουένγορθ, του Λονδίνου. Οι πορείες τους ήταν διαφορετικές, όμως δέκα χρόνια αργότερα ξαναβρέθηκαν τυχαία στο Λονδίνο. Ο Richards σπούδαζε στο Κολλέγιο Τεχνών Σίντκαπ και έπαιζε κιθάρα και ο Jagger⁹⁹ ήταν φοιτητής της Οικονομικής Σχολής του Λονδίνου. Αποφάσισαν ότι έχουν κοινό γούστο κι έτσι έφτιαξαν ένα συγκρότημα, τους Blue Boys. Στο σχήμα εντάχθηκαν οι φίλοι τους Alan Etherington, Bob Beck και ο μπασίστας Dick Taylor, που ήταν στην ίδια σχολή με τον Keith.

Το 1962, το πενταμελές σχήμα, μετά από έξι μήνες εντατικών προβών επισκέπτεται το Ealing Blues Club για να δώσει το ντέμο που είχαν ηχογραφήσει στον Alexis Korner.¹⁰⁰ Ο Korner μένει εντυπωσιασμένος από το ντέμο και προσκαλεί τους Richard και Jagger να ενταχθούν στην μπάντα του, τους Blues Inc. Στους Blues Inc ήταν μέλος και ο Elmo Jones ή Brian Jones ως καλλιτεχνικό όνομα. Ο Jones είχε μόλις επιστρέψει από τη Σκανδιναβία, απ' όπου το είχε σκάσει στα 16 του γιατί είχε δύο παιδιά εκτός γάμου. Έψαχνε να βρει ταλαντούχους συνομήλικους μουσικούς γιατί ήθελε να απογαλακτιστεί από τους Blues Inc και να φτιάξει την δική του μπάντα. Κάπως έτσι σχηματίστηκε το πρώτο σχήμα μουσικών και τον Ιούνιο του 1962 το γκρουπ είχε ήδη αρχίσει να χρησιμοποιεί το όνομα το Rollin' Stones, μία ιδέα του Brian, που δανείστηκε τον τίτλο του τραγουδιού του Muddy Waters.

⁹⁸Πηγή φωτογραφίας: Britannica <https://www.britannica.com/topic/the-Beatles>

Όνόματα μελών: (Bill Wyman, Mick Jagger, Brian Jones, Charlie Watts, Keith Richard)

⁹⁹ο δίσκος "Beggars Banquet" περιείχε το τραγούδι "Sympathy for the devil", όπου ο αρχικός τίτλος ήταν "The devil is my name". Ο Mick Jagger, δήλωσε σε συνεντεύξεις ότι το έγραψε σαν είδος τραγουδιού του Bob Dylan. Ο Richards του πρότεινε να αλλάξουν τον ρυθμό. Ο Jagger έγραψε το τραγούδι επηρεασμένος από το μυθιστόρημα του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ, "ο Μετρ και η Μαργαρίτα", που μιλάει για την μάχη μεταξύ του καλού και το κακού. Το συγκεκριμένο βιβλίο που το έγραψε Ρώσος συγγραφέας είχε λογοκριθεί και από τον Στάλιν. Πολλοί ήταν αυτοί που χαρακτήριζαν τον Jagger σατανιστή. Ο Jagger είπε, ότι οι σίχοι μιλάνε για την σκοτεινή πλευρά του ανθρώπου και δεν έχουν καμία σχέση με τον σατανισμό. Ο Keith με την σειρά του δήλωσε ότι <<ο σατανάς βρίσκεται μεταξύ μας. Τον βλέπουμε συχνά μπροστά μας. Προσωπικά έχω συναντηθεί άπειρες φορές μαζί του. Το Sympathy for the devil λέει ότι δεν πρέπει να τον ξεχνάς. Αν τον αντιμετωπίσεις, τότε μπορείς να τον θέσεις εκτός μάχης>> Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/o-mik-tzagker-empneystike-to-quot-sympathy-for-the-devil-quot-apo-ena-vivlio-poy-eiche-logokrithei-apo-ton-stalin/> (ημερομηνία πρόσβασης - 7/7/22)

¹⁰⁰Το κανονικό του όνομα ήταν Alexis Andrew Nicholas Koerner, ήταν Βρετανός μουσικός της blues και ραδιοφωνικός παραγωγός. Ο korner έπαιξε ρόλο στο σχηματισμό πολλών βρετανικών συγκροτημάτων όπως τους Rolling Stones. Πέθανε στο Λονδίνο το 1984, σε ηλικία 55 ετών.

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Alexis_Korner (ημερομηνία πρόσβασης - 7/7/22)

Στην μπάντα συμμετέχουν ο πιανίστας και μετέπειτα road manager Ian Stewart, στο μπάσο ο Dick Taylor και στα ντραμς είναι ο Mick Avory.

Μετά από την πρώτη τους συναυλία στο Marquee Club στις 12 Ιουλίου του 1962, ο ντράμερ φεύγει και έρχεται ο Tony Chapman πριν το συγκρότημα τον διώξει στα τέλη του 1962 για χάρη του πολύ πιο έμπειρου Charlie Watts. Η τελευταία προσθήκη που έγινε μαζί με τον Charlie ήταν του Bill Wyman. Το βράδυ της 6ης Μαΐου του 1965 έλαβε χώρα η επεισοδιακή συναυλία τους στο στάδιο Jack Russell στο Clearwater της Φλόριντα, όπου έπαιξαν τέσσερα κομμάτια, αφού οι τρεις χιλιάδες θεατές πλακώθηκαν με τις αστυνομικές δυνάμεις. Με το που έφτασε ο Richards στο ξενοδοχείο που διέμενε η μπάντα, κατέρρευσε στο κρεβάτι του, ξύπνησε λίγες ώρες αργότερα. Πήρε την ακουστική κιθάρα, άνοιξε το φορητό μαγνητόφωνό του και ηχογράφησε αυτό που είχε δει στον ύπνο του και ξανά επέστρεψε στο κρεβάτι του. Το (*I can't get no*) *Satisfaction*¹⁰¹ ήταν αυτό που ονειρεύτηκε και τον ξύπνησε, ήταν το τραγούδι που τους μετέτρεψε από μία απλή μπάντα σε μία τεράστια μπάντα.

Τον Φεβρουάριο του 1967 η βρετανική αστυνομία αρχίζει να κυνηγάει τους Stones για ναρκωτικά. Οι αστυνομικοί εισβάλουν στο εξοχικό του Keith στο Ρέντλαντς του Έσσεξ και πιάνουν τα μέλη της μπάντας με μικροποσότητες ναρκωτικών ουσιών. «Μας έπιασαν και μετά είχαν χεστεί από τον φόβο τους, γιατί δεν ήξεραν τι να μας κάνουν. Γιατί σε ποια κατηγορία μπορούσαν να στηρίξουν τις συλλήψεις στο Ρέντλαντς; Λίγο σπίντ που είχε ο Mick επάνω του αγορασμένο από την Ιταλία, το οποίο έτσι κι αλλιώς ήταν με συνταγή και ελάχιστη ηρωίνη. Και επειδή βρήκαν και μερικές γόπες στα τασάκια έπιασαν και εμένα με την κατηγορία ότι επέτρεπα στους ανθρώπους να καπνίζουν μαριχουάνα μέσα στον ιδιωτικό μου χώρο. Όλο το κατηγορητήριο ήταν πολύ αδύναμο. Δεν είχαν τίποτα σοβαρό στα χέρια τους» έγραψε ο Richards, προσθέτοντας πως «την ίδια μέρα, σχεδόν την ίδια ώρα που απήγγειλαν την κατηγορία στον Mick και σε εμένα, γινόταν και η σύλληψη του Jones στο διαμέρισμα του στο Λονδίνο. Η παγίδα είχε οργανωθεί και συντονιστεί με εξαιρετική ακρίβεια.

Εξαιτίας όμως ενός μικρού λάθους στην σκηνοθεσία, οι δημοσιογράφοι και τα κανάλια έφτασαν στον τόπο του εγκλήματος μερικά λεπτά πριν η αστυνομία χτυπήσει την πόρτα του Bryan με το ένταλμα σύλληψης. Μάλιστα, για να φτάσουν οι αστυνομικοί έπρεπε να ανοίξουν δρόμο μέσα από ένα πλήθος από δημοσιογράφους που είχαν μαζευτεί απ' έξω». Τέλη Ιουνίου θα γίνουν οι δίκες των Jagger και Richards για την κατοχή και χρήση. Ο Mick θα έχει ποινή τέσσερις μήνες φυλακή και 100 στερλίνες πρόστιμο και ο Keith ένα χρόνο φυλακή και 500 στερλίνες. Οι δικαστές τελικά καταλήγουν στο να πληρώσει ο καθένας από

¹⁰¹ <<Την περίοδο που το έγραψα, έμενα στην περιοχή Σεν Τζονς Γουντς. Άλλαξα συνέχεια γκόμενες και ίσως αυτό επηρέασε το ύφος του τραγουδιού. Έγραψα το satisfaction στον ύπνο μου. Το ονειρεύτηκα. Δεν θα είχα ιδέα ότι το σκέφτηκα, αλλά ευτυχώς, δίπλα μου υπήρχε ένα μικρό κασετόφωνάκι. Το περίεργο ήταν, ότι όταν ξύπνησα το πρωί και κοίταξα το κασετόφωνάκι και είδα πως η κασέτα είχε τελειώσει. Πάτησα το rewind και ακούστηκε το satisfaction. Θυμάμαι πως το είχα παίξει σε ακουστική κιθάρα. Θυμάμαι επίσης, ότι η κασέτα είχε το τραγούδι και μετά σαράντα λεπτά ροχαλητό. Ήταν μόνο ο σκελετός του κομματιού. Τον έγραψα και μετά με πήρε ο ύπνος, χωρίς να πατήσω στοπ>>. Το τραγούδι αυτό στην Αγγλία ακουγόταν μόνο στα πειρατικά ραδιόφωνα, γιατί οι στίχοι του είχαν κριθεί προκλητικοί, επειδή είχαν σεξουαλικά υπονοούμενα. Το “δεν βρίσκω ικανοποίηση”, εκείνη την εποχή, ακουγόταν βαριά. Τελικά, το τραγούδι κυκλοφόρησε και στο Ηνωμένο Βασίλειο τον Αύγουστο του 1965 και ήταν το 4ο τραγούδι που ανέβηκε στην κορυφή.

Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/satisfaction-i-cant-get-no-pos-graftike-to-tragoudi-thrilos-ton-rolling-stones-archika-akougotan-mono-apo-piratika-radiofona-epidi-krithike-akatallilo-me-sexoualika-iponoomena/> (ημερομηνία πρόσβασης - 7/6/22)

6.000 στερλίνες και να απαγορευθεί η έξοδος από την χώρα μέχρι νεωτέρας. Ο Jones καταδικάστηκε σε αντίστοιχη δίκη με 1.000 στερλίνες πρόστιμο και τρεις μήνες με αναστολή.

Το 1969 είναι ένα σημαντικό έτος για το συγκρότημα, αφού στις 3 Ιουλίου ένας εκ των ιδρυτών των Rolling Stones, ο Jones, βρίσκεται πνιγμένος στην πισίνα του. Ένα μήνα πριν το συμβάν, είχε απολυθεί από την μπάντα, έχοντας χάσει τον ενθουσιασμό του εξαιτίας του ηγετικού ρόλου που είχαν αναλάβει οι Jagger και Richards και όντας βυθισμένος όλο και περισσότερο στο LSD. Δύο μέρες μετά, οι Stones παίζουν μπροστά σε 250.000 κόσμο σε μία δωρεάν συναυλία στο Hyde Park του Λονδίνου παρουσιάζοντας και τον νέο τους κιθαρίστα Mick Taylor. Ένας μύθος λέει ότι, στη διάρκεια των δοκιμαστικών ενώπιον του Richards και του Jagger, ο Taylor χρειάστηκε να παίξει μόλις επτά λεπτά, προτού του πουν «οκ φίλε, τα λέμε αύριο το πρωί». Στις 18 Ιανουαρίου 1989 οι Rolling Stones εισάγονται στο Rock 'n' Roll Hall Of Fame, αρχίζοντας να δουλεύουν στα νησιά Μπαρμπείντος την ηχογράφηση του καινούριου τους άλμπουμ με τίτλο Steel Wheels.¹⁰²

2.8 U2

Εικόνα 8: U2

Τα μέλη των U2 (βλ.εικόνα8)¹⁰³ σχημάτισαν το συγκρότημα στην εφηβεία τους, είχαν περιορισμένη μουσική εκπαίδευση, όταν ο Larry Mullen Jr., ηλικίας 14 ετών, δημοσίευσε ένα σημείωμα στον πίνακα ανακοινώσεων στο Mount Temple Comprehensive School, αναζητώντας ανθρώπους για να σχηματίσουν μία μπάντα. Οι πρώτη τους προπόνηση σαν ομάδα έγινε στην κουζίνα του Mullen το 1976 εκεί επέλεξαν και το όνομα Feedback. Το 1977 μετονομάστηκαν αρχικά σε The Hype και στη συνέχεια πήραν το τελικό όνομα U2. Το συγκρότημα κέρδισε ένα σόου ταλέντων το 1978, κερδίζοντας 500 δολάρια και την ευκαιρία να ηχογραφήσουν μία ντέμο κασέτα.

Ο Paul McGuinness¹⁰⁴ συμφώνησε να γίνει ο μάνατζερ τους με τον πρώτο τους δίσκος να κυκλοφορεί μόνο στην Ιρλανδία. Η πρώτη τους επιτυχία ήταν ο δίσκος «Three».¹⁰⁵ Την

¹⁰²Χρονάς, *The Rolling Stones*, σσ. 58-86.

¹⁰³ Πηγή φωτογραφίας: Variety <https://variety.com/2022/tv/news/u2-series-netflix-jj-abrams-1235209198/>

Όνόματα μελών: (Adam Cleyton, Bono, The Edge, Larry Mullen)

¹⁰⁴Γεννήθηκε σε ένα βρετανικό στρατιωτικό νοσοκομείο στο Rinteln της Βεσφαλίας στη Γερμανία το 1951. Ο πατέρας του υπηρετούσε στη Βασιλική Πολεμική Αεροπορία. Πριν ασχοληθεί με τους U2, εργάστηκε ως βοηθός σκηνοθέτη. Συνάντησε τους U2 σε μία συναυλία στο Δουβλίνο το 1978 και έγινε ο μάνατζερ του συγκροτήματος. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_McGuinness (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

¹⁰⁵Κυκλοφόρησε στην Ιρλανδία στις 26 Σεπτεμβρίου 1979. Τα τραγούδια ηχογραφήθηκαν στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας στις 4 και 5 Αυγούστου του 1979. Αυτό το άλμπουμ περιέχει μόνο τα τρία τραγούδια "Out Of Control", "Stories For Boys" και "Boy-Girl". Τα δύο πρώτα τραγούδια κυκλοφόρησαν και ως single. Πηγή: https://www.u2songs.com/discography/three_single (ημερομηνία πρόσβασης - 8/7/22)

ίδια χρονιά ο Dic Evans ανακοίνωσε την αποχώρηση του. Έτσι πραγματοποίησαν την αποχαιρετιστήρια παράσταση στο Howth. Οι υπόλοιποι κυκλοφόρησαν το πρώτο τους single τον Σεπτέμβριο του 1979, ενώ τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους το συγκρότημα ταξίδεψε στο Λονδίνο για τις πρώτες παραστάσεις τους εκτός Ιρλανδίας, δεν κατάφεραν να λάβουν μεγάλη προσοχή από το ξένο κοινό και τους κριτικούς. Το 1980, όμως, οι U2 υπέγραψαν με την Island Records¹⁰⁶ και κυκλοφόρησαν το άλμπουμ «Boy»¹⁰⁷ τον επόμενο Οκτώβριο, με το *11 O'clock Tick Tock* να είναι το πρώτο single του συγκροτήματος που κυκλοφόρησε διεθνώς.

Τον Οκτώβριο του 1981 κυκλοφόρησε το δεύτερο τους άλμπουμ, το «October».¹⁰⁸ Ο Bono, ο Edge και ο Larry ήταν αφοσιωμένοι Χριστιανοί, όμως έκαναν προσπάθεια να κρύψουν. Τα τρία μέλη της μπάντας εντάχθηκαν σε μία θρησκευτική ομάδα στο Δουβλίνο που ονομαζόταν Shalom, αυτή η ομάδα οδήγησε και τους τρεις να αμφισβητήσουν τη σχέση μεταξύ της χριστιανικής πίστης και του τρόπου ζωής του Rock And Roll. Επιπλέον, οι πωλήσεις του δεύτερου άλμπουμ δεν πήγαν καλά στο Ηνωμένο Βασίλειο και η εταιρία Island Records άσκησε πίεση στην μπάντα για να βελτιωθούν. Η «απάντηση» των U2 σε αυτήν την πίεση ήταν το άλμπουμ *War*, που κυκλοφόρησε στις 1983. Αυτό το άλμπουμ πήγε κατευθείαν στο νούμερο ένα στο charts του Ηνωμένου Βασιλείου. Το τρίτο τους άλμπουμ περιλάμβανε το τραγούδι *Sunday Bloody Sunday*, το οποίο μιλούσε για την κατάσταση στην Βόρεια Ιρλανδία με την διαβόητη σφαγή της Ματωμένης Κυριακής του 1972. Το πρώτο διεθνές single τους *New Year's Day* έφτασε στην θέση 10 των charts των Η.Π.Α. Στη συνέχεια ήρθε και το τέταρτο άλμπουμ, το «The Unforgettable Fire», όπου πήρε το όνομα από μία σειρά έργων ζωγραφικής που έγιναν από επιζώντες των ατομικών βομβών στη Χιροσίμα και Ναγκασάκι το 1984. Το *Pride* έγινε το πρώτο single του άλμπουμ σπάζοντας το Top 5 στο Ηνωμένο Βασίλειο και το Top 50 στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι U2 ήταν ένα από τα συγκροτήματα που πήραν μέρος στην συναυλία Live Aid που έγινε στο γήπεδο Wembley. Είχε σκοπό να προσφέρει βοήθεια ενάντια στην πείνα στην Αιθιοπία και πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1985 με περισσότερους από ένα δισεκατομμύριο ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Οι U2 δεν αναμενόταν να δώσουν την παρουσία τους στην συναυλία, όμως κατάφεραν να κλέψουν την παράσταση με τα 13 λεπτά της έκδοσης του *Bad*, στην οποία ο Bono κατέβηκε από την σκηνή του Wembley για να χορέψει με έναν οπαδό τους. Το 1987, κυκλοφόρησαν το «Joshua Tree».¹⁰⁹ Το άλμπουμ έκανε ντεμπούτο στην πρώτη θέση στο Ηνωμένο Βασίλειο και γρήγορα έφτασε στην πρώτη θέση και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τα τραγούδια *With or without you* και *I still haven't found what I'm looking for* έφτασαν γρήγορα στην πρώτη θέση στις Ηνωμένες Πολιτείες.

¹⁰⁶ Είναι μία δισκογραφική που ανήκει στο Universal Music Group. Ιδρύθηκε το 1959 από τους Chris Blackwell, Graeme Goodall και Leslie Kong στη Τζαμάϊκα. Το 1989 πουλήθηκε στη PolyGram. Πηγή:

https://en.wikipedia.org/wiki/Island_Records (ημερομηνία πρόσβασης – 23/5/2023)

¹⁰⁷Κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 1980. Αυτό το άλμπουμ ψηφίστηκε ως το καλύτερο άλμπουμ και το καλύτερο ντεμπούτο άλμπουμ στα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων του Hot Press την Ιρλανδίας. Έφτασε στο No.52 στα charts του Ηνωμένου Βασιλείου και στο No.63 στις ΗΠΑ.

Πηγή: <https://www.u2.com/music/albums/4016> (ημερομηνία πρόσβασης - 8/7/22)

¹⁰⁸Το άλμπουμ κατάφερε να φτάσει στο No.11 των charts του Ηνωμένου Βασιλείου. Στις ΗΠΑ, δεν μπήκε ποτέ στο top 100. Το *New Musical Express* Βρετανικό περιοδικό ψήφισε το άλμπουμ στο No.4 στην ετήσια δημοσκόπηση. Πηγή: <https://www.u2.com/music/album/4001> (ημερομηνία πρόσβασης - 8/7/22)

¹⁰⁹Το Joshua Tree μπήκε στα charts των ΗΠΑ στο No.7, έφτασε στο No.1 σε τρεις εβδομάδες. Ήταν το πρώτο άλμπουμ των U2 που έφτασε στην 1η θέση στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επίσης, στην 1^η θέση έφτασε και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι κριτικοί στο Rolling Stone το έκαναν 2ο άλμπουμ της χρονιάς, ενώ οι αναγνώστες 1ο. Αυτό το άλμπουμ έδωσε στο συγκρότημα και βραβείο Grammy.

Πηγή: <https://www.u2.com/music/album/4007>(ημερομηνία πρόσβασης - 8/6/22)

Ήταν το τέταρτο ροκ συγκρότημα που εμφανίστηκε στο εξώφυλλο των Times (οι προηγούμενοι ήταν οι Beatles, The Band και οι Who). Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα μακριά, το συγκρότημα συναντήθηκε στο Βερολίνο στα τέλη του 1990 για να ηχογραφήσει το άλμπουμ που θα ακολουθούσε. Το «Achtung Baby» κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 1991 και άρεσε τόσο στους θαυμαστές όσο και στους κριτικούς. Κατά την διάρκεια της περιοδείας έκαναν ένα διάλειμμα και επέστρεψαν στο στούντιο με σκοπό να ηχογραφήσουν τραγούδια όπου θα ήταν πρόσθετα του άλμπουμ «Achtung Baby», τελικά όμως κατέληξαν να γίνουν ένα κανονικό άλμπουμ το «Zoozora», που κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 1993.

Το 1997 το συγκρότημα κυκλοφόρησε το άλμπουμ «Pop», που έκανε ντεμπούτο σε είκοσι οχτώ χώρες. Ωστόσο, το κοινό και οι κριτές δεν ενθουσιάστηκαν, καθώς θεωρούσαν ότι η μουσική βιομηχανία είχε υπερβεί το όριο ανοχής στην προώθηση της pop, με αποτέλεσμα το άλμπουμ να θεωρηθεί σαν μία απογοήτευση από πολλούς. Το 1998, οι U2¹¹⁰ πραγματοποίησαν έναν ιρλανδικό τηλεοπτικό έρανο για τα θύματα της βομβιστικής επίθεσης στο Omagh της Βόρειας Ιρλανδίας, η οποία στοίχισε τη ζωή σε είκοσι οχτώ ανθρώπους και τραυμάτισε εκατοντάδες άλλους. Στα τέλη της χρονιάς κυκλοφόρησαν την πρώτη συλλογή με της μεγαλύτερες επιτυχίες τους, (*The best of 1980-1990*).¹¹¹

2.9 Nirvana

Εικόνα 9: Nirvana

Μετά τον σχηματισμό τους στο Σιάτλ το 1987 (βλ.εικόνα9),¹¹² το συγκρότημα γνώρισε πολλές αλλαγές ονομασίας όπως Skid Row και Fecal Matte, προτού καταλήξουν στο Nirvana. Ηχογράφησαν το πρώτο άλμπουμ Bleach για την τοπική εταιρία Sub Pop το 1989. Αφού δοκίμασαν αρκετούς τοπικούς ντράμερ οι Kurt Cobaine¹¹³ και Krist Novoselic,

¹¹⁰ Οι U2 έφτασαν πριν από την διάλυση 2 φορές. Η πρώτη ήταν λίγο πριν την κυκλοφορία του πρώτου τους άλμπουμ, τα μέλη της μπάντας, ήταν μέλη μίας θρησκευτικής ομάδας, όπου τους παρότρυναν να διαλύσουν το γκρουπ επειδή η χριστιανική ζωή δεν συμβάδιζε με τη Rock μουσική. Η 2η φορά ήταν όταν είχαν διαφωνίες, το δίδυμο Mouller και Clayton μαζί με τον παραγωγό της μπάντας Daniel Lanoit, όπου ήθελαν η νέα τους δουλειά να έχει τον ήχο τους, ενώ ο The Edge με τον Bono ήθελαν μία πιο dance-oriented προσέγγιση. Πηγή: <https://longform.protothema.gr/interactive/i-synarpastiki-agnosti-istoria-ton-u2/> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

¹¹¹Kot Greg, U2, Britannica, 2022, Πηγή: <https://www.britannica.com/topic/U2>

¹¹²Πηγή φωτογραφίας: Hit Channel <https://www.hit-channel.com/o-dave-grohl-oneireyetai-oti-oi-nirvana-yparchoy/193797> Ονόματα Μελών: (Kurt Cobain, Krist Novoselic, Dave Grohl)

Ονόματα μελών: (Kurt Cobain, Krist Novoselic, Dave Grohl)

¹¹³Ο Kurt Cobain, είχε εθισμό στα ναρκωτικά, όπου του δημιούργησε εμμονές. Το 1994 πήγε σε κλινική αποτοξίνωσης στο Los Angeles. Μετά από 2 μήνες, σκαρφάλωσε τον φράχτη και δραπέτευσέ. Επιστρέφει στο Σιάτλ αλλά δεν ειδοποιεί κανέναν. Στις 2 Απριλίου εμφανίστηκε σε διάφορα μέρη της πόλης, αλλά μετά από 2 μέρες ξανά εξαφανίστηκε. Στις 8 Απριλίου ένας ηλεκτρολόγος ανακαλύπτει το νεκρό σώμα του στο εξοχικό του, στη λίμνη Ουάσιγκτον. Το πόρισμα του ιατροδικαστή ήταν αυτοκτονία με καραμπίνα, στις 5 Απριλίου. Πηγή: <https://roxx.gr/news/music/kurt-cobain-death-anniversary/1608/> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

τον Αύγουστο του 1990 προσέλαβαν τον Dave Grohl, υπογράφοντας συμβόλαιο με την εταιρία DGC¹¹⁴ του Ντέιβιντ Γκέφεν έναντι προκαταβολής 287.000 δολαρίων. Με αυτήν την εταιρία παρουσίασαν το δεύτερο άλμπουμ τους Nevermind, με punk, heavy metal και pop ρεφρέν για τους έφηβους. Το άλμπουμ τους αυτό αποδείχθηκε μεγάλη επιτυχία όταν κυκλοφόρησε τον Οκτώβριο του 1991 και έγινε πλατινένιο μέσα σε ένα μήνα, ενώ το γκρουπ πραγματοποίησε τέσσερις περιοδείες στην Ευρώπη, είτε ως υποστήριξη στους Sonic Youth¹¹⁵ είτε αργότερα μόνοι τους. Οι πρωτοφανείς πωλήσεις του *Smells like teen spirit* ήταν εκείνες που ανέδειξαν το συγκρότημα σαν ένα από τα πιο εμπορικά ονόματα του ροκ που καθιέρωσαν τον ήχο τους. Το 1992 το συγκρότημα έκανε την εμφάνιση του στην εκπομπή Saturday Night Live και με περιοδείες στην Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία και την Ιαπωνία, μετά την επιτυχία του «Nevermind» που πούλησε τελικά πάνω από τέσσερα εκατομμύρια αντίτυπα μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες.¹¹⁶

2.10 AC/DC

Εικόνα 10: AC/DC

Είναι Hard Rock συγκρότημα (βλ.εικόνα10)¹¹⁷ το οποίο δημιουργήθηκε στο Σίδνεϋ της Αυστραλίας το 1973 από τους αδελφούς Angus και Malcolm Young. Θεωρούνται ένα από τα πιο σπουδαία συγκροτήματα της ροκ. Τα αρχικά του ονόματός τους σημαίνουν εναλλασσόμενο ρεύμα και συνεχές ρεύμα. Ο Bon Scott, λίγο πριν κυκλοφορήσει το άλμπουμ «Highway to Hell» πέθανε μετά από υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Οι πρώτες σκέψεις των μελών, ήταν να διαλυθεί, όμως αποφάσισαν να αναστήσουν το συγκρότημα και να συνεχίσουν κάνοντας οντισιόν για τον νέο τους τραγουδιστή. Το πρώτο τους άλμπουμ είχε τον τίτλο «High Voltage» το 1975 και από τότε η πορεία του συγκροτήματος ήταν ανοδική

Ξεκίνησε τα ναρκωτικά στα 13 του χρόνια, το 1980, όταν πήρε μαριχουάνα. Στην συνέχεια, το 1986, του χορηγήθηκε ηρωίνη από έμπορο ναρκωτικών στην Τακόμα, της Ουάσιγκτον.

Πηγή: <https://www.ethnos.gr/culture/article/30965/kurtcobain25xroniaapotonthanatotoypaidioythsrungue> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

¹¹⁴Ήταν αμερικανική δισκογραφική εταιρεία η οποία λειτουργούσε ως τμήμα της Interscope Geffen A&M Records όπου ανήκει στο Universal Music Group. Κυκλοφόρησε το 1990 ως θυγατρική εταιρεία της Geffen Records. Αν και στην αρχή επικεντρώθηκε σε πιο progressive rock και heavy metal, στη συνέχεια ασχολήθηκε και με την alternative rock. Ο Geffen είναι επιχειρηματίας, παραγωγός και στέλεχος κινηματογραφικών στούντιο. Πηγή: https://www.wikiwand.com/en/DGC_Records (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

¹¹⁵Ήταν Αμερικανικό ροκ συγκρότημα από τη Νέα Υόρκη. Δημιουργήθηκαν το 1981. Ιδρυτικά μέλη ήταν οι Thurston Moore, Kim Gordon, Lee Ranaldo. Όταν ο Moore μετακόμισε στη Νέα Υόρκη το 1977 δημιούργησε το συγκρότημα Room Tone μαζί με τους συγκατοίκους του, άλλαξαν το όνομα σε Coachmen. Μετά τη διάλυση, ο Moore και ο Gordon έφτιαξαν τους Boasting Male, Red Milk και The Arcadians πριν τους Sonic Youth. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Sonic_Youth (ημερομηνία πρόσβασης – 23/5/2023)

¹¹⁶Κρανάκης, «Nirvana», σσ. 100-101.

¹¹⁷Πηγή φωτογραφίας: The new Yorkers <https://www.newyorker.com/culture/culture-desk/brothers-built-acdc>

Ονόματα μελών: (Malcom Young, Bon Scott, Angus Young, Cliff Williams, Phil Rudd)

με αποκορύφωμα το άλμπουμ «Back in Black»¹¹⁸ το 1980, ενώ το 1990 επανήλθαν με το άλμπουμ «The Razor's Edge».

Το 2014 οι AC/DC ανακοίνωσαν ότι ένα από τα ιδρυτικά τους μέλη ο Malcolm Young είχε διαγνωστεί με άνοια και είχε συνταξιοδοτηθεί. Αντικαταστάθηκε από τον ανιψιό του Stevie Young, του οποίου το πρώτο άλμπουμ με το συγκρότημα ήταν το «Rock or Bust» την ίδια χρονιά, πετυχαίνοντας, μάλιστα, εμπορική επιτυχία. Ταυτόχρονα ο Rudd Phil συνελήφθη με κατηγορίες για ναρκωτικά και τη θέση του στα ντραμς τη πήρε ο Chris Slade, ο οποίος είχε ξανά παίξει νωρίτερα με το συγκρότημα. Δυο χρόνια μετά ο Brian Johnson αναγκάστηκε να σταματήσει τις περιοδείες επειδή είχε απώλεια ακοής, αλλά τον διαδέχθηκε ως τραγουδιστής ο front man των Guns N' Roses, Axl Rose. Το 2016 μετά την ολοκλήρωση της περιοδείας Rock or Bust, ο Cliff Williams ανακοίνωσε την αποχώρηση του. Οι AC/DC μπήκαν στο Rock and Roll Hall Of Fame το 2003.¹¹⁹

2.11 Pink Floyd

Εικόνα 11: Pink Floyd

Σχηματίστηκαν το 1965 (βλ.εικόνα11),¹²⁰ όμως πριν δύο χρόνια όταν ο κιθαρίστας Roger Waters κι ο ντράμερ Nick Mason, σπουδαστές αρχιτεκτονικής στο London Polytechnic της Regent Street, σχημάτισαν τους Sigma 6, μαζί με τους Keith Noble και Clive Metcalfe καθώς και την αδελφή του Noble, Sheilaigh. Στην μπάντα μπήκε ο κιθαρίστας Richard Wright, ενώ το καλοκαίρι της χρονιάς αυτής μπήκε στην μπάντα και ο κιθαρίστας Bob Klose αναγκάζοντας τον Waters να γυρίσει στο μπάσο. Οι Sigma 6, δεν είχαν πολλές ευκαιρίες για να παίξουν live, έτσι σκέφτηκαν να αλλάζουν διαρκώς το όνομα τους, με την ελπίδα να κάνουν πάντα μια φρέσκια αρχή και να μην ταυτίζονται με την προηγούμενη εκδοχή του συγκροτήματος. Μετονομάστηκαν σε Meggadeaths, μετά σε Abdabs, σε Screaming Abdabs, σε Leonard's Lodgers, σε Spectrum Five, καταλήγοντας στο The Tea Set. Σε μία συναυλία τους γνώρισαν τον Syd Barrett, ο οποίος και έγινε μέλος της μπάντας.

¹¹⁸Οι ηχογραφήσεις του άλμπουμ ξεκίνησαν μετά τον θάνατο του Bon Scott και την αντικατάσταση του από τον Brian Johnson. Κάποια κομμάτια είχαν ήδη ετοιμαστεί πριν τον θάνατο του Scott. Το Back in Black θεωρείται μέχρι και σήμερα ένα από τα κορυφαία άλμπουμ που έχουν ηχογραφηθεί. Πηγή: <https://www.rockrooster.gr/acdc-back-in-black-apo-ton-bon-scott-brian-johnson/> (ημερομηνία πρόσβασης - 11/7/22)

¹¹⁹Gaar Gillian, "AC/DC", Britannica, 2022, Πηγή: <https://www.britannica.com/topic/AC-DC>

¹²⁰Πηγή φωτογραφίας: Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Pink_Floyd

Όνόματα μελών: (Nick Mason, Syd Barrett, David Glimour, Roger Waters, Richard Wright)

Στα μέσα του 1965 αποχωρεί ο Klose και έτσι προκύπτει το εξής σχήμα: ο Barrett στη κιθάρα, ο Waters στο μπάσο, ο Wright στα πλήκτρα και ο Mason στα ντραμς. Ο Mark Blake ανέφερε στο *Comfortably Numb: The Story of Pink Floyd*, ότι Mason έγινε δεκτός στο σχήμα όχι μόνο λόγω των ικανοτήτων του αλλά κι επειδή ήταν ο μόνος που προερχόταν από μία σχετικά εύπορη οικογένεια που μπορούσε να του παρέχει τα χρήματα για χορδές και μπαγκέτες, αλλά και ένα μικρό βαν για τις πρώτες μετακινήσεις τους. Ο Waters παρουσίασε με τη μορφή τελεσιγράφου την πρόταση του για το νέο όνομα της μπάντας, *The Pink Floyd Sound*, από τον συνδυασμό των ονομάτων δύο Αμερικανών blues μουσικών, των Pink Anderson και Floyd Council.¹²¹ Ένα χρόνο μετά οι Floyd αποφασίζουν να αφαιρέσουν το άρθρο στην αρχή και την λέξη sound. Συγχρόνως, μέρα με τη μέρα η διανοητική κατάσταση του Barrett αρχίζει να επιδεινώνεται λόγω της υπερβολικής χρήσης LSD και διάφορων άλλων χαπιών, κυρίως αμφεταμινών. Ο Mason έγραψε στην αυτοβιογραφία του πως «ήταν ένα πράγμα να τριπάρεις που και που, κι άλλο να κάνεις ό,τι έκανε ο Syd, που έπαιρνε τρία με τέσσερα τριπάκια LSD ημερησίως».¹²²

Ο David Gilmour¹²³ ήταν συμμαθητής του Syd στο *Cambridge*, το Τεχνικό Λύκειο της πόλης, όπου σπούδαζαν αμφότεροι, ο David ξένες γλώσσες και ο Syd αρχιτεκτονική και τέχνη. Αλλά με αυτές τις ανακατατάξεις προκύπτει ξαφνικά στο συγκρότημα θέμα ηγεσίας, με τον Waters να ηγείται τελικά της μπάντας και κατόπιν να καταφέρει να την οδηγήσει στη δόξα. Το συγκρότημα κυκλοφορεί στις 29 Ιουνίου 1968 το δεύτερο άλμπουμ του, με τίτλο «*A Saucerful of Secrets*»,¹²⁴ το οποίο έφτασε στο Top 10 στην Μεγάλη Βρετανία και την Γαλλία, αλλά χωρίς να καταφέρει να μπει στους καταλόγους του Billboard στις Η.Π.Α.. Για να προωθήσουν αυτό το άλμπουμ, οι Pink Floyd περιόδευσαν στη Βόρεια Αμερική όλο το καλοκαίρι του 1968 μαζί με τους φίλους, τους Soft Machine αλλά και τους The Who, συνεχίζοντας στη Μεγάλη Βρετανία και την Κεντρική Ευρώπη μέχρι τα τέλη της χρονιάς.

Οι αρχές του 1969 βρίσκουν τους Mason και Waters να είναι τσακωμένοι, επειδή ο πρώτος πέταξε κάτι “μπαχτές” στον δεύτερο σχετικά με τις εξωσυζυγικές του περιπέτειες με διάφορες κοπέλες κατά τη διάρκεια της περιόδου τους. Το υπόλοιπο της χρονιάς αφιερώνεται στην ηχογράφηση του τρίτου τους άλμπουμ, «*Ummagumma*».¹²⁵ Αμέσως μετά την κυκλοφορία του, τον Οκτώβριο του 1969, αρχίζουν κατευθείαν οι ηχογραφήσεις για το

¹²¹Ο Pinkney ‘Pink’ Anderson όπως ήταν το πραγματικό του όνομα, ήταν τραγουδιστής/κιθαρίστας της Blues. Γεννήθηκε στο Laurens της Νότιας Καρολίνας το 1900 και πέθανε τον Οκτώβριο του 1974 από καρδιακή προσβολή. Ο Floyd Council ήταν τραγουδιστής και κιθαρίστας. Ήταν γνωστός ως «The Devil’s Daddy-in-law». Γεννήθηκε στο Chapel Hills της Βόρειας Καρολίνας των ΗΠΑ, το 1911. Ξεκίνησε σαν πλανόδιος μουσικός. Το 1960, ο Floyd έπαθε καρδιακό επεισόδιο με αποτέλεσμα να αποκτήσει κινητικές δυσκολίες και να παραλύσουν οι μύες του λαιμού του. Πέθανε το 1976 από καρδιακή προσβολή.

Πηγή: <https://rockcelebrities.net/the-story-of-pink-anderson-and-floyd-council-the-duo-who-inspired-pink-floyds-name/> (ημερομηνία πρόσβασης - 14/11/22)

¹²²Αθανασόπουλος, *Pink Floyd*, σ.7.

¹²³Ήταν κιθαρίστας, τραγουδιστής, ένας από τους συνθέτες των Pink Floyd και παραγωγός δίσκων. Γεννήθηκε στις 6 Μαρτίου του 1946, στο Cambridge της Αγγλίας. Αντικατέστησε τον Syd Barrett στο συγκρότημα. Όταν ο Gilmour το 1962 ήταν φοιτητής, ήταν μέλος των Joker’s Wild, με τους οποίους έπαιζε μέχρι το 1966, την ίδια χρονιά γνωρίστηκε με τους Syd Barrett και Roger Waters. Ο Nick Mason (ο ντράμερ των Floyd) του πρότεινε το 1967 να γίνει μέλος του συγκροτήματος τους και να παίζει μαζί τους όταν ο Barrett δεν θα ήταν σε θέση να παίζει στις συναυλίες. Το 1978, έγινε ένα από τα βασικά μέλη την μπάντας όπου ηχογράφησε και το πρώτο του άλμπουμ. Πηγή: <https://www.athensvoice.gr/politismos/mousiki/704865/david-gilmour-ekane-toys-pink-floyd-ti-megalyteri-prog-mpanta/> (ημερομηνία πρόσβασης - 14/11/22)

¹²⁴Είναι το άλμπουμ που το συγκρότημα σιγά σιγά έμπαινε στην μετά Barrett εποχή, καθώς σε αυτό το άλμπουμ υπήρχε μόνο ένα κομμάτι του Barrett μέσα.

¹²⁵Πρόκειται για μία λέξη της βρετανικής αργκό για το σεξ.

πρώτο τους σπουδαίο άλμπουμ, το «Atom Heart Mother», το οποίο με την εμφάνιση του στα βρετανικά δισκοπωλεία, πέρασε δεκαοχτώ εβδομάδες στους καταλόγους επιτυχιών της χώρας τους. Αμέσως μετά την κυκλοφορία του «Dark Side Of The Moon», εμφανίστηκαν οι πρώτοι τριγμοί στη μπάντα. Οι τέσσερις τους διαφώνησαν σχετικά με το πως θα έπρεπε να αντιμετωπίσουν την ολοένα και χειρότερη κατάσταση του μάνατζερ τους, Peter Watts, ο οποίος την περίοδο αυτή είχε εθιστεί στην ηρωίνη. Αποφασίστηκε να τον απολύσουν και δύο χρόνια μετά, το 1976, βρέθηκε νεκρός από υπερβολική δόση ναρκωτικών.

Παρόλα αυτά, στις αρχές του 1974 το συγκρότημα άρχισε να δουλεύει πάνω σε μία ιδέα που είχε από τις αρχές της δεκαετίας, την ηχογράφιση ενός άλμπουμ με ήχους βγαλμένους όχι από μουσικά όργανα, αλλά αποκλειστικά από τη χρήση οικιακών αντικειμένων εξ' ου και ο τίτλος του «House-hold Objects». Οι πρώτοι πειραματισμοί είχαν γίνει το 1970 με το κομμάτι *Alan's Psychedelic Breakfast*, στο οποίο ακουγόταν ο ήχος του roadie Alan Styles ενώ τηγάνιζε αυγά και μπέικον, πριν τελειώσει με τον ήχο μιας βρύσης που στάζει. «Ξόδεψαν ολόκληρες μέρες “φτιάχνοντας” νότες από νότες διαφορετικών μπουκαλιών μύρας. Επίσης έσκιζαν εφημερίδες για να φτιάξουν διαφορετικούς ρυθμούς ή άνοιγαν ένα σπρέι με αεροζόλ προκειμένου να πετύχουν τον ήχο του hi hat στα τύμπανα», είχε πει σε συνέντευξη του το 2006 ο τότε μηχανικός ήχου John Leckie. Το συγκρότημα δοκίμασε και άλλα ωραία: ηχογράφησε ένα ανθρώπινο δάκτυλο να ακουμπάει τα χείλη από διαφορετικού μεγέθους κρασοπότηρα για να δει τι ήχο θα βγάλουν, ηχογράφησε έναν ρυθμό χτυπώντας ένα σκουπόξυλο στο έδαφος ή ένα ξύλο με ένα τσεκούρι. Ο Waters είχε πει σε συνεντεύξεις του πως «η νέα αυτή μουσική μας προσέγγιση, χρησιμοποιώντας μπουκάλια, μαχαίρια και τσεκούρια, εξελίσσεται σε κάτι πολύ ωραίο».

Το πρωί της 5ης Ιουνίου 1975, κατά τη διάρκεια των ηχογραφήσεων του «Wish You Were Here»,¹²⁶ είχανε έναν απρόσμενο επισκέπτη στο στούντιο του Abbey Road. «Ξαφνικά στην πόρτα εμφανίστηκε ένας χοντρός τύπος με ξυρισμένο κεφάλι, φορώντας ένα ξεφτισμένο πανωφόρι και κρατώντας μία πλαστική σακούλα super market. Είχε μία άδεια, αλλά εντελώς καλοκάγαθη έκφραση στο πρόσωπο του. Υποθέσαμε πως είναι κάποιος από τους εργαζόμενους στα στούντιο, αλλά μετά από αρκετή ώρα καταλάβαμε πως ήταν ο Syd», έγραψε ο Mason, συνεχίζοντας πως «η εικόνα του με σόκαρε και με τρόμαξε μαζί: είχε αλλάξει τόσο πολύ από τότε που τον είχαμε δει τελευταία φορά, πριν επτά χρόνια. Είχε παχύνει πολύ κι έμοιαζε να μην έχει καθόλου φίλους ή κοινωνική ζωή. Πολλά από τα λεγόμενα του δεν έβγαζαν νόημα και δεν μας εξήγησε καν για ποιο λόγο εμφανίστηκε έτσι ξαφνικά να μας δει. Ο Gilmour ρώτησε τον Syd τι κάνει αυτές τις μέρες κι εκείνος του απάντησε “μια χαρά, έχω μια έγχρωμη τηλεόραση σπίτι μου και το ψυγείο μου είναι πάντα γεμάτο με χοιρινά παϊδάκια, αλλά τα τρώω πολύ γρήγορα, οπότε πρέπει να πηγαίνω συνεχώς στον κρεοπώλη και να αγοράζω καινούργια”».

Η χρονιά 1976-1977 αποδεικνύεται οριακή για το μέλλον του συγκροτήματος. Είναι φανερό ότι ο Waters δεν είχε καμία απολύτως διάθεση να αφήσει σε κάποιον από τους υπόλοιπους τρεις να πάρει τα ηνία των Pink Floyd, κι οι σχέσεις μεταξύ τους μπαίνουν σε ένα σχεδόν τυπικό επίπεδο. Δηλαδή, ο ένας δεν αντέχει την παρουσία του άλλου. Στο τέλος

¹²⁶Το άλμπουμ είναι εμπνευσμένο από την τότε κατάσταση του Syd Barrett (την ψυχολογική). Μιλάει για τους ανθρώπους που είναι αδύναμοι, που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τον κόσμο απομακρύνονται σωματικά, διανοητικά ή συναισθηματικά. Πηγή: <https://www.in.gr/2022/09/12/life/music/wish-istoria-piso-apo-pio-emplimatiko-album-tis-rock-pou-kykloforise-san-simera/> (ημερομηνία πρόσβασης - 16/11/22)

της περιοδείας για την προώθηση του άλμπουμ «Animals»¹²⁷ ήταν, σύμφωνα με τον ντράμερ «το κατώτερο σημείο που είχαμε φτάσει ποτέ ως μπάντα». Συνειδητοποίησαν ότι το συγκρότημα είχε φτάσει στο απόγειό του, είχε πατήσει αρκετές κορυφές και οτιδήποτε άλλο συνέβαινε θα ήταν μάταιο. Αυτός είναι ο λόγος που οι τέσσερις Floyd μπλέχτηκαν με τις επιχειρήσεις, επενδύοντας τα πολλά χρήματα που είχαν στους τραπεζικούς λογαριασμούς, σε ιδέες και projects αμφιβόλου αποτελεσματικότητας και κέρδους. Ο ένας επένδυσε σε μία πατέντα για ιστιοπλοϊκά σκάφη φτιαγμένα από ανθρακόνημα, ο άλλος σε μία αλυσίδα πίτσας στο Λονδίνο κι ο τρίτος σε μία βιοτεχνία παιδικών υποδημάτων. Επίσης, ασχολήθηκαν με την επένδυση ενός ηλεκτρονικού παιχνιδιού, του Memoquiz, με μία επιχείρηση ενοικιάσεων αυτοκινήτων και με τη νέα μόδα της νεολαίας, τα σκέιτμπορντ. Ο Mason αποδέχτηκε την πρόταση του punk συγκροτήματος Damned¹²⁸ να κάνει την παραγωγή στο ντεμπούτο άλμπουμ τους «Music For Pleasure».

Το 1979, πριν ακόμη κυκλοφορήσει το The Wall,¹²⁹ το συγκρότημα μήνυσε για ένα εκατομμύριο λίρες την επενδυτική εταιρεία συμβούλων Norton Warburg για κακοδιαχείριση και υπεξαίρεση χρημάτων από τα νόμιμα έσοδα μπάντας. Μαζί με τους Pink Floyd έχασαν ολόκληρες τις περιουσίες τους ακόμη και απλοί άνθρωποι που είχαν τα χρήματα τους στην Bank Of England. Με τα έσοδα τους να είναι μηδενικά και την αγγλική εφορία να τους έχει γίνει στενό κορσές, η λύση που σκέφτηκαν ήταν η αυτοεξορία. «Έπρεπε να φύγουμε από τη Βρετανία πριν τις 6 Απριλίου 1979 και να ξαναγυρίσουμε στη χώρα μας μετά την 5η Απριλίου του 1980. Δεν επιτρεπόταν ούτε καν να επισκεφτούμε το Λονδίνο για λίγες ώρες», θυμάται ο Mason. Εγκαταστάθηκαν στις γαλλικές Άλπεις, σε ένα στούντιο ηχογραφήσεων ονόματι Super Bear, κι άρχισαν να παίζουν χωρίς να έχουν έναν τίτλο εργασίας ή ένα θέμα για το επόμενο άλμπουμ τους. Μία μέρα μπήκε στο στούντιο ο Waters, ο οποίος παρουσίασε στα υπόλοιπα μέλη δύο μισοτελειωμένα πρότζεκτ: το ένα ήταν σχετικό με το θέμα του ωτοστόπ και λεγόταν The Pros And Cons Of Hitch Hiking, ενώ το δεύτερο με τίτλο Bricks in the wall, πραγματευόταν την ιστορία ενός τύπου που τρελαίνεται και κλείνεται στον εαυτό του, πίσω από ένα φανταστικό τοίχο. Στη διάρκεια των ηχογραφήσεων του «The Wall», το κλίμα ανάμεσα στον Waters με τον Gilmour και τον Wright ήταν τόσο τεταμένο, ώστε ο παραγωγός του άλμπουμ, ο Bob Erzin πρότεινε κάτι που μετά από είκοσι σχεδόν χρόνια έγινε μέχρι και θέμα για μουσικό ντοκιμαντέρ: την παρουσία στις ηχογραφήσεις ενός

¹²⁷Είναι το 10ο άλμπουμ του συγκροτήματος, κυκλοφόρησε το 1977 ενώ η ηχογράφηση του ξεκίνησε τη διάρκεια του 1976. Το άλμπουμ δίνει μηνύματα για τις κοινωνικές συνθήκες της Βρετανίας του 1970. Αντλεί έμπνευση από το βιβλίο «Η φάρμα των ζώων» του Τζορτζ Όργουες. Το άλμπουμ παρουσιάζει διάφορες τάξεις ανθρώπων ως ζώα, τα γουρούνια να βρίσκονται στην κορυφή της κοινωνικής τάξης, τα πρόβατα ως το κοπάδι που ακολουθεί ο, το του λένε, τα σκυλιά ως τα αφεντικά των επιχειρήσεων με τα πολλά χρήματα και την εξουσία που ασκούν πάνω σε άλλους. Πηγή: <https://www.hit-channel.com/pink-floyd-anakoinonoy-n-animals-2018-remix/226598> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/11/22)

¹²⁸Βρετανικό Punk Rock συγκρότημα, δημιουργήθηκαν τον Μάιο του 1976. Το αρχικό τους όνομα ήταν The Subterraneans. Τα πρώτα μέλη του συγκροτήματος ήταν οι Captain Sensible (Ray Burns) στο μπάσο, Brian James (Robertson) στη κιθάρα, Rat Scabies (Chris Miller) στα ντραμς. Αργότερα, στο σχήμα μπήκε και ο Dave vanian (Letts) στη φωνή μετονομάζονται σε Damned. Ο Jon Moss αναλαμβάνει την θέση του Scabies στα ντραμς. Στην πορεία οι Damned έκαναν και άλλες αλλαγές μελών. Πηγή: <http://www.mic.gr/thema/damned-viografiko> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/11/22)

¹²⁹Είναι το 11ο άλμπουμ του συγκροτήματος, κυκλοφόρησε στις 30 Νοεμβρίου του 1979. Η ιδέα του The Wall ήρθε κατά την διάρκεια της περιοδείας του άλμπουμ Animals, το 1977. Η ιστορία ξεκινάει όταν ο μπασιίστας Roger Waters διαφώνησε με το κοινό. Η απογοήτευση του με το κοινό, τον έκανε να οραματιστεί ένα τοίχος ανάμεσα στο συγκρότημα και τους θεατές. Πηγή: <https://www.monopoli.gr/2021/11/30/istories/534498/the-wall-i-istoria-piso-apo-to-thryliko-alm-poum-ton-pink-floyd-pou-allakse-tin-istoria-tis-mousikis/> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/11/22)

εξειδικευμένου ψυχολόγου (ο οποίος ήταν φανατικός με το συγκρότημα) και θα είχε το καθήκον να χαλαρώνει τα οξυμένα νεύρα και να μειώνει τις εντάσεις ανάμεσα τους. Το σχέδιο αυτό δεν ευδοκίμησε, ωστόσο αποτέλεσε οδηγό και για άλλες περιπτώσεις, όπως στους Metallica.

Η αιτία της οριστικής ρήξης και της απόλυσης του Wright από τον Waters ήταν επειδή είχαν ήδη ηχογραφηθεί όλα τα κιθαριστικά μέρη, καθώς και τα ντραμς του άλμπουμ και το μόνο κομμάτι που δεν είχε περαστεί σε κασέτες ήταν αυτό των πλήκτρων του πρώτου. Όμως λόγω κακού προγραμματισμού, το μόνο χρονικό διάστημα όπου μπορούσαν να γίνουν οι ηχογραφήσεις αυτές ήταν ο Ιούλιος και ο Αύγουστος του 1979. Ο Wright όμως εκείνη την περίοδο βρισκόταν ήδη σε διακοπές και όταν ο Waters επικοινωνήσε μαζί του και του ζήτησε να μεταβεί στην Γαλλία, εκείνος αρνήθηκε πεισματικά λέγοντας, πως «εγώ δεν χάνω τις διακοπές μου για κανέναν και για τίποτα». Το αποτέλεσμα ήταν ο Waters να θυμώσει και να τον χαρακτηρίσει τεμπέλη και ανεύθυνο, ζητώντας από τον ατζέντη τους, τον Steve O' Rourke, να τον απολύσει ως ισότιμο μέλος της μπάντας και να τον υποβαθμίσει σε session μουσικό, για τις ανάγκες των συναυλιών. Εάν δεν γινόταν δεκτή η επιθυμία του, ο Waters απείλησε πως θα πάρει τις μαγνητοταινίες και θα εξαφανιστεί. Το «διαζύγιο» βγήκε αμέσως και μάλιστα έκανε τον Wright πολύ πλουσιότερο, καθώς ως session μουσικός πληρωνόταν με ένα σταθερό χρηματικό ποσό για κάθε του εμφάνιση. Αντιθέτως, οι υπόλοιποι τρεις του συγκροτήματος έχασαν πολλά λεφτά, καθώς ως βασικοί χρηματοδότες της μεγαλεπήβολης και ακριβής περιοδείας του «The Wall», έπρεπε να πάρουν πάνω τους τόσο τα όποια κέρδη, όσο και την όποια ζημιά προέκυψε στο τέλος της περιοδείας τους, με το αποτέλεσμα να είναι αρνητικό για τα οικονομικά τους.

Ο Mason θυμάται πως σε όλη της περιοδεία του «The Wall», το χρονικό διάστημα 1980-81, καθένα από τα τέσσερα μέλη είχε το δικό του ατομικό τροχόσπιτο, με αυτά του Wright¹³⁰ και του Waters¹³¹ να έχουν τοποθετηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην είναι αντικριστά, για να αποφευχθεί το αμήχανο ενδεχόμενο κάποια στιγμή να συναντηθούν. Η 17η Ιουνίου 1981 είναι η νύχτα όπου το συγκρότημα έπαιξε για τελευταία φορά μαζί, στην συναυλία που έδωσαν στο λονδρέζικο Earl's Court. Θα τους έπαιρνε ακριβώς 24 χρόνια για να συναντηθούν ξανά και οι τέσσερις κάτω από την ίδια συναυλιακή στέγη. «Ξεκινήσαμε σαν φίλοι, όλοι μαζί και σε μια μπάντα με απολύτως δημοκρατικές διαδικασίες, όμως σιγά σιγά βλέπαμε πως το συγκρότημα είχε καταντήσει η δικτατορία του ενός» είπε ο Mason. Το 1984 ο Waters κυκλοφόρησε τον πρώτο του προσωπικό δίσκο με τίτλο «The Pros And Cons Of Hitch Hiking» και ένα χρόνο μετά ανακοίνωσε την αποχώρησή του από τους Pink Floyd λέγοντας «χωρίς εμένα το συγκρότημα δεν γίνεται να υπάρχει». Ωστόσο, τα υπόλοιπα μέλη επιθυμούσαν διακαώς να συνεχίσουν τόσο να ηχογραφούν, όσο και να περιοδεύουν υπό το όνομα Pink Floyd. Έτσι, όλο το 1986 ξοδεύτηκε σε έναν μαραθώνιο δικαστικό αγώνα με

¹³⁰Το ολόκληρο όνομα του ήταν Richard William Wright. Γεννημένος στην Αγγλία, στις 28 Ιουλίου του 1943. Τα solo άλμπουμ του είναι το Broken China και Wet Dream. Το μόνο άλμπουμ που έβγαλαν οι Pink Floyd χωρίς τον Richard στην σύνθεση ήταν το «The Final Cut» το 1983.

Πηγή: https://www.rocktime.gr/index.php?view=view_albums&option=artrock&item=1407418461&lang=el (ημερομηνία πρόσβασης - 22/11/22)

¹³¹Ήταν στιχουργός και μπασίστας στους Pink Floyd. Γεννήθηκε στο Surrey, το 1943 αλλά μεγάλωσε στο Cambridge της Αγγλίας. Όταν ο Barrett απομακρύνθηκε από την μπάντα, ήταν αυτός που ανέλαβε τα ηνία του συγκροτήματος. Ο πατέρας του, Eric Waters πολέμησε και πέθανε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στο Αντισιο το 1944. Τα solo άλμπουμ του Waters είναι τα: The Pros and Cons of Hitch Hiking κυκλοφόρησε το 1984, Radio Kaos κυκλοφόρησε το 1987, Amused to Death (κυκλοφόρησε το 1992), Is this the life we really want; κυκλοφόρησε το 2017. Πηγή: <https://www.broadwayworld.com/people/Roger-Waters/#bio> (ημερομηνία πρόσβασης - 21/11/22)

θέμα την χρήση του ονόματος των Pink Floyd με τα δικαιώματα να τα κερδίζουν οι Gilmour και Mason. Το δικαστήριο, με απόφαση που πάρθηκε το 1987, έκρινε ότι ο Waters άφησε την μπάνα οικειοθελώς και δεδομένου ότι η μπάνα ποτέ δεν διαλύθηκε, τα δικαιώματα στις δουλειές των Floyd άνηκαν και στους υπόλοιπους. Τα Χριστούγεννα του 1987 οι δυο πλευρές, ο Waters με τον δικηγόρο του και οι Gilmour και Mason με τον δικό τους δικηγόρο, συναντήθηκαν στο πλωτό στούντιο του Gilmour, ονόματι Astoria και υπέγραψαν ένα κοινό συμφωνητικό το οποίο προέβλεπε ότι οι δύο μουσικοί ήταν ελεύθεροι να χρησιμοποιήσουν μελλοντικά το όνομα Pink Floyd για οποια μουσική χρήση ήθελαν.

Ο Gilmour μάζεψε τους Mason και Wright και κάποιους άλλους μουσικούς, όπως τον κολλητό του, κιθαρίστα Phil Manzanera και ουσιαστικά έφτιαξε μόνος του το επόμενο άλμπουμ των Pink Floyd με τίτλο «A Momentary Lapse Of Reason». Το άλμπουμ ολοκληρώθηκε και ήταν έτοιμο για κυκλοφορία στα τέλη του 1987. Υπήρχε ωστόσο ένα πρόβλημα: όταν ο Wright εκδιώχθηκε από το συγκρότημα το 1981, υπήρχε ένας όρος στο συμβόλαιο του που έλεγε ρητά πως δεν μπορεί ποτέ ξανά να γυρίσει στη μπάνα. Για το λόγο αυτό στο εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο του άλμπουμ εμφανίζονται μόνο οι Mason και Gilmour, καθώς ο Wright εξακολουθούσε να θεωρείται session μουσικός. Τον Ιανουάριο του 2002 ο Mason¹³² έκανε διακοπές με την οικογένεια του στο νησί Μιστίκ της Καραϊβικής. Εκεί, τυχαία συνάντησε τον Waters που επίσης χαλάρωνε. Οι δύο άνδρες είχαν να ιδωθούν πάνω από δεκαπέντε χρόνια, από το 1986.

Τον Ιούνιο του 2005 τους προσέγγισε ο Bob Geldof,¹³³ ο οποίος είχε την ιδέα για το Live Aid του 1985, για να εμφανιστούν στο Live 8. «Ο Roger τέθηκε εξ αρχής υπέρ της ιδέας να εμφανιστούν ξανά στη σκηνή όλοι μαζί, για έναν σκοπό που υπερέβαινε τις προσωπικές τους διαφορές. Μάλιστα για να κάνει ο ίδιος ο Roger το πρώτο βήμα καλής θέλησης, προσφέρθηκε να τηλεφωνήσει στον Gilmour σε μία απόπειρα συμφιλίωσης μετά από είκοσι σχεδόν χρόνια. Ο David το σκέφτηκε μερικές μέρες και τελικά είπε το ναι. Ο τελευταίος που έπρεπε να πειστεί ήταν ο Wright, ο οποίος δεν ήταν και τόσο δύσκολος, επειδή ήταν ο πιο καλόβουλος, οπότε δεν παρουσίασε καν αντίσταση» είπε σχετικά ο Geldof. Το βράδυ της 2ας Ιουλίου 2005 στο λονδρέζικο Χάιντ Παρκ ήταν ιστορικό από κάθε άποψη. Η σπουδαία αυτή μπάνα συναντήθηκε ξανά κι έπαιξε για είκοσι λεπτά, με τα τέσσερα μέλη της να μοιράζονται την σκηνή ξανά έπειτα από είκοσι τέσσερα ολόκληρα χρόνια. «Ό,τι κάνουμε εδώ το κάνουμε για όσους δεν είναι παρόντες μαζί μας, κυρίως τον Syd» είπε ο Waters. Η μουσική προσωπικότητα του Barrett έσβησε ακριβώς έναν χρόνο μετά από αυτή την ανακοίνωση, στις 7 Ιουλίου 2006. Μερικές μέρες μετά έλαβε χώρα και η τελετή αποτέφρωσης του, όπου δεν παρευρέθηκε κανείς από τους τέσσερις παλιούς του φίλους. Στις 10 Μαΐου οι Pink Floyd (Wright, Gilmour και Mason χωρίς τον Waters) έπαιξαν σε μία

¹³²Γεννημένος στην Αγγλία, 27 Ιανουαρίου του 1944. Το ολόκληρο όνομα του είναι Nickolas Berkley Mason. Είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη των Pink Floyd, όμως το μόνο μέλος που ήταν στην σύνθεση όλων των άλμπουμ. Το 2018, ο Mason σχημάτισε τους Nick Mason's Saucerful of Secrets.

Πηγή: https://www.rocktime.gr/index.php?view=view_albums&option=artrock&item=1407418461&lang=el (ημερομηνία πρόσβασης - 22/11/22)

¹³³Ιρλανδός ροκάς και ακτιβιστής, ήταν μέλος της μπάνας "The Boomtown Rats" επίσης ήταν αυτός που έγραφε τους στίχους του συγκροτήματος. Ο Geldof δεν φοβόταν να πάει κόντρα στον καθένα και κυρίως κόντρα στις αδικίες, όποιες και να ήταν οι συνέπειες. Γ' αυτό ακριβώς το λόγο και για τους στίχους που έγραφε, η Ιρλανδία απαγόρευσε στους Boomtown να παίζουν εντός συνόρων. Ο Bob είδε ένα τηλεοπτικό ρεπορτάζ για την πείνα στην Αιθιοπία. Έτσι του ήρθε η ιδέα για το Band Aid και Live Aid (από τις μεγαλύτερες συναυλίες στην ιστορία). Γενικά, τα τραγούδια του μιλούσαν για κοινωνικά θέματα.

Πηγή: <https://www.ethnos.gr/music/article/217932/bobgeldoforokeraktibisthskaifrontmantontheboomtownratsxetaisthskhnhhtoyosanifestival> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/11/22)

συναυλία προς τιμήν του εκλιπόντος Barrett, ερμηνεύοντας το *Arnold Layne*, ενώ ο Roger Waters βγήκε στην σκηνή μόνος του και τραγούδησε το *Flickering Flame*. Ο θάνατος του Syd ήταν αναμενόμενος, διότι έπασχε από διαβήτη, αλλά είχε και ψυχολογικά προβλήματα. Ο Wright αρρώστησε από καρκίνο και μέσα σε λίγους μήνες πέθανε, τον Σεπτέμβριο του 2008. Στην επιμνημόσυνη του τελετή, όπου έλαβε χώρα στο θέατρο του Νότινγκ Χιλ, οι Mason κι Gilmour έπαιξαν ζωντανά το τραγούδι *Remember A Day* για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια προς τιμήν του εκλιπόντος φίλου τους.¹³⁴

2.12 Syd Barrett

Αξίζει μία αναφορά συγκεκριμένα για στον Roger “Syd” Barrett για την προσωπικότητα του. Είχε πολλά πράγματα που αρκετοί ίσως να ζήλευαν. Είχε φήμη, γυναίκες, χρήματα, δόξα, το σεβασμό των συναδέλφων του και, κυρίως, ένα συγκρότημα. Ξαφνικά, ο φοιτητής στη σχολή καλών τεχνών στο Κάμπεργουελ του Λονδίνου, που εγκατέλειψε τη ζωγραφική για να δημιουργήσει την δική του μπάντα, αποφάσισε να τα παρατήσει και να μείνει στο προσκήνιο.

Η ψυχολογική του κατάσταση ήταν εύθραυστη, αποτέλεσμα της χρόνιας κι εντατικής χρήσης παραισθησιογόνων ουσιών. Ένας από τους πιο ταλαντούχους κιθαρίστες αποφάσισε να εγκαταλείψει τη μουσική και να μείνει μόνος του, στα 35 του χρόνια, αυτό κράτησε μέχρι τον θάνατο του. Ο Barrett ήταν από τα πέντε παιδιά του γιατρού Arthur Barrett και της γυναίκας του, Winifred, μεγάλωσε σε ένα, σχεδόν, εύπορο οικογενειακό περιβάλλον, με τους γονείς του να τον ωθούν στην ενασχόληση με τη μουσική. Ο Roger σε μικρή ηλικία έπαιζε πιάνο, μπάτζο, γιουκαλίλι και κιθάρα, ζωγράφιζε καταπληκτικά σχέδια και ήταν από τα πιο κοινωνικά κι αγαπητά παιδιά στο δημοτικό σχολείο Morley Memorial του Κέιμπριτζ. Το Δεκέμβριο του 1961, ένα μήνα πριν κλείσει τα δεκαέξι του χρόνια, έχασε τον πατέρα του, αυτό τον έκανε πιο εσωστρεφή και κλειστό σαν χαρακτήρα. Το 1964 γράφτηκε στη Σχολή Καλών Τεχνών στο Κάμπεργουελ του Λονδίνου. Στην συνέχεια ήρθαν στην ζωή του οι Pink Floyd και τα ναρκωτικά.

Ο τότε μάνατζερ του συγκροτήματος αποφάσισε να επενδύσει τα χρήματα του στον Syd για τις πρώτες του σόλο ηχογραφήσεις, αλλά αυτές υποδείχθηκαν χασοτικές, με κανέναν από τους υπεύθυνους να μην μπορεί να βγάλει άκρη με τον Barrett, ενώ και να κατάφερνε να συνεννοηθεί μαζί, δεν ήταν τίποτα σίγουρο, γιατί ο Syd άλλαζε γρήγορα γνώμη υπό την επήρεια κοκαΐνης. Ζητήθηκε, λοιπόν, από τους Gilmour και Waters να συμμαζέψουν τις παραγωγές, μήπως και τελικά κυκλοφορήσει το ή τα άλμπουμ. Το αποτέλεσμα ήταν δύο άλμπουμ, τα «The Madcap Laughs»¹³⁵ και «Barrett», που κυκλοφόρησαν το 1970. Η έλλειψη επικοινωνίας από την πλευρά του Barrett δεν βοήθησε στην διοργάνωση περιοδείας, έστω στο πανεπιστημιακό κύκλωμα.

Η τελευταία του εμφάνιση ως μουσικός ήταν στις 24 Φεβρουαρίου 1972, όταν ήταν κιθαρίστας ενός τριμελούς συγκροτήματος με το όνομα Stars. Λίγους μήνες αργότερα, όταν έδωσε την τελευταία του συνέντευξη στο περιοδικό Rolling Stones, ρωτήθηκε γιατί τα παράτησε, με τον Syd να απαντάει πως «το μόνο που ήθελα από μικρός ήταν να παίζω

¹³⁴Κουβαράς, «Roger Waters: Γκρεμίζοντας το τείχος», σσ. 70-82.

¹³⁵Το άλμπουμ είχε καλή αποδοχή από τον κόσμο. Οι συναντήσεις για την ηχογράφιση του άλμπουμ ξεκίνησαν στις 26 Φεβρουαρίου 1970, με την συμμετοχή του David Gilmour ως παραγωγός και μπασίστα, τον Richard Wright στα πλήκτρα και τον Jerry Shirley στα ντραμς. Το άλμπουμ κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 1970. Πηγή: <https://www.sydbarrett.com/syds-life/> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/11/22)

κιθάρα και να χοροπηδάω. Αλλά από τους Pink Floyd και μετά, πολύς κόσμος μπλέχτηκε στα πόδια μου».¹³⁶

¹³⁶Αθανασόπουλος, Pink Floyd, σσ. 9-15.

Κεφάλαιο 3. Μουσικά Όργανα

Τα μουσικά όργανα, σε συνδυασμό με τη φωνή του/των τραγουδιστή/τών είναι αυτά που κάνουν χαρακτηριστικό τον ήχο της ροκ μουσικής. Τα βασικά όργανα είναι η (ηλεκτρική) κιθάρα, τα τύμπανα, το (ηλεκτρικό) μπάσο και τα πλήκτρα/πιάνο.

3.1 Ηλεκτρική Κιθάρα

Εικόνα 12: Ηλεκτρική Κιθάρα

Η ηλεκτρική κιθάρα (βλ.Εικόνα12)¹³⁷ ανακαλύφθηκε όταν υπήρξε η ανάγκη για μία κιθάρα με περισσότερη ένταση κατά την περίοδο των big band και καθώς οι τζαζ ορχήστρες αυξάνονταν σε αριθμό μελών. Στην αρχή οι ηλεκτρικές κιθάρες διέθεταν κούφιο αψιδωτό σώμα στο οποίο είχαν προστεθεί ηλεκτρομαγνήτες. Τα όργανα αυτά σχεδιάστηκαν από μία ομάδα βιοτεχνών κιθάρας. Ένας από τους πιο γνωστούς, ήταν ο κιθαρίστας Les Paul,¹³⁸ ο οποίος πειραματίστηκε προσθέτοντας μικρόφωνα σε κιθάρες. Μερικές από τις πρώτες ηλεκτρικές κιθάρες ήταν ακουστικές με κούφιο σώμα, ασάλινες χορδές και ηλεκτρομαγνητικές με νήμα βολφραμίου. Αυτός ο τύπος οργάνου άρχισε να παράγεται το 1932 από την εταιρία Electro String Instrument Corporation στο Los Santos, υπό την διεύθυνση των Adolph Rickenbacher¹³⁹ και George Beauchamp.

Το πρώτο σχέδιο δημιουργήθηκε από τον Harry Watson, έναν τεχνίτη της Electro String και ονομάστηκε Rickenbacker, ενώ το παλαιότερο καταγεγραμμένο ντοκουμέντο στο οποίο αναφέρεται η ηλεκτρικά ενισχυμένη κιθάρα θεωρείται το 1932, στην Ουιτσίτα του

¹³⁷Πηγή φωτογραφίας: Unsplash <https://unsplash.com/photos/xmksM4em7a0>

¹³⁸Το κανονικό του όνομα ήταν Lester William Polsfuss, γεννήθηκε στις 9 Ιουνίου 1915 στο Waukesha, Wisconsin. Ξεκίνησε να πειραματίζεται με την κιθάρα όταν ήταν 12 ετών. Ο Paul σχεδίασε και κατασκεύασε μία από τις πρώτες ηλεκτρικές κιθάρες το 1941. Το 1950 η εταιρεία Gibson παρήγαγε μία κιθάρα σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Paul, υπέγραψε με την εταιρεία και τα μοντέλα Les Paul άρχισαν να βγαίνουν στην αγορά. Το 1948, μετά από ατύχημα με το αυτοκίνητο, το δεξί χέρι και ο αγκώνας συνθλίβονται. Επέλεξε να έχει το δεξί χέρι σε μόνιμη ορθή γωνία, για να μπορεί να παίζει.

Πηγή: <https://www.arts.gov/honors/medals/les-paul> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

¹³⁹Ο Adolf Rickenbacker ήταν Ελβετοαμερικάνος ηλεκτρολόγος μηχανικός ο οποίος ίδρυσε την εταιρεία κιθάρας Rickenbacker μαζί με τους George Beauchamp και Paul Barth. Γεννήθηκε στη Βασιλεία της Ελβετίας ως Adolf Rickenbacker αλλά μετανάστευσε στις Η.Π.Α το 1891. Μετέτρεψε το δικό του όνομα αλλά και της εταιρείας του σε Rickenbacker για να μπορέσει να εκμεταλλευτεί τη δημοτικότητα του μακρινού ξαδέρφου του ο οποίος ήταν πιλότος της Αμερικής Edie Rickenbacker. Ο Adolph πέθανε από καρκίνο στο Όραντζ της Καλιφόρνιας το 1976 σε ηλικία 89 ετών. Πηγή: <https://artsandculture.google.com/entity/m0873hj?hl=ca> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

Κάνσας, όπου ο Gage Brewer¹⁴⁰ παρουσίαζε τις δύο του κιθάρες, η μία ήταν Electric Hawaiian A-25 και η άλλη Electric Spanish. Η ηλεκτρική κιθάρα χρησιμοποιεί ηλεκτρομαγνήτες για την μετατροπή του ήχου των ασάλινων χορδών της σε ηλεκτρικό ρεύμα όπου μπορεί έπειτα να ενισχυθεί από ένα σύστημα ενισχυτή-ηχείου. Οι περισσότεροι τύποι ηλεκτρικής κιθάρας έχουν έξι χορδές, όμως υπάρχουν και αυτές με επτά χορδές οι οποίες χρησιμοποιούνται από κάποιους μουσικούς της Jazz και την Metal μουσικής. Υπάρχουν και οι τύποι με δώδεκα χορδές με έξι ζεύγη χορδών οι οποίες απέχουν διάστημα μίας οκτάβας. Ο πρώτος εμπορικά πετυχημένος τύπος ηλεκτρικής κιθάρας με κούφιο σώμα ήταν η Fender Esquire το 1950. Η ηλεκτρική κιθάρα ήταν όργανο «κλειδί» για την ανάπτυξη πολλών μουσικών ειδών που έκαναν την εμφάνιση τους από τα τέλη του 1940 και μετά, όπως του Σικάγο Μπλουζ.

Οι πρώτες ηχογραφήσεις της ηλεκτρικής κιθάρας πραγματοποιήθηκαν από καλλιτέχνες του Hawaiian Style, όπως ο Andy Iona¹⁴¹ το 1933. Ο Alvino Rey¹⁴² ήταν, όμως, ο καλλιτέχνης ο οποίος έφερε την ηλεκτρική κιθάρα σε μεγάλα ακροατήρια, μεγάλες ορχήστρες και ο οποίος ανέπτυξε την Pental Steel κιθάρα για την εταιρία Gibson.¹⁴³

Τα βασικά μέρη της κιθάρας είναι το σώμα (σκάφος) και το μπράτσο (ή λαιμός), καθώς πάνω σε αυτά τα δύο εφαρμόζονται όλα τα υπόλοιπα μέρη. Στο πάνω μέρος του μπράτσου υπάρχει η κεφαλή όπου τοποθετούνται τα κλειδιά, με τα οποία μπορούμε να κουρδίσουμε τις χορδές. Εκεί που εντείνεται η κεφαλή και το μπράτσο, βρίσκεται ο καβαλάρης, όπου στηρίζονται οι χορδές. Μέσα από το μπράτσο υπάρχει η βέργα. Στο μπράτσο, επίσης, υπάρχουν τα τάστα, τα οποία χωρίζουν την ταστιέρα σε μέρη από τα οποία ακούγονται οι ανάλογες νότες. Ακόμη, πάνω στην ταστιέρα τοποθετούνται ενδείξεις για να μπορούμε να βρίσκουμε γρήγορα ένα τάστο. Στο σώμα μιας ηλεκτρικής κιθάρας θα βρούμε την γέφυρα και ηλεκτρικά μέρη, όπως τους μαγνήτες και τον επιλογέα μαγνητών, τα ρυθμιστικά έντασης και τόνου και μία έξοδο βύσματος. Επίσης, πάνω στην γέφυρα υπάρχει ακόμη ένας καβαλάρης, όπου στηρίζονται οι χορδές και ανάλογα το είδος της γέφυρας θα βρούμε και το τρέμολο.¹⁴⁴

¹⁴⁰Ο Gage Brewer ήταν Αμερικανός μουσικός, κιθαρίστας και ήταν αρχηγός συγκροτήματος. Ο Brewer σε μία παράσταση εμφάνισε δημόσια μια ηλεκτρική κιθάρα. Γεννήθηκε το 1904 στο Gage της Οκλαχόμα και πέθανε το 1985. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Gage_Brewer (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

¹⁴¹Γεννήθηκε το 1902 στη Χαβάη και πέθανε το 1966. Ήταν Αμερικανός μουσικός, συνθέτης, τραγουδοποιός, μαέστρος, σαξοφωνίστας και κιθαρίστας. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Andy_Iona (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

¹⁴²Ήταν Αμερικανός κιθαρίστας. Alvino Rey ήταν το καλλιτεχνικό του όνομα, το κανονικό του ήταν Alvin McBurney. Γεννήθηκε στο Όκλαντ, της Καλιφόρνια αλλά μεγάλωσε στο Κλίβελαντ του Οχάιο. Το 1939, δημιούργησε το δικό του συγκρότημα. Ο Gibson τον προσέλαβε για να αναπτύξει ένα pick-up, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την πρώτη ηλεκτρική κιθάρα ES-150. Το 1920, ενίσχυσε το μπάντζο που του το είχαν δώσει στην εφηβεία του. Το 1939, εφηύρε μία πρώιμη έκδοση μίας συσκευής talk box. Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Alvino_Rey#Pioneer_of_electrified_instruments (ημερομηνία πρόσβασης - 23/5/2023)

¹⁴³Newsroom, «Η ιστορία της ηλεκτρικής κιθάρας», *Rockwave.gr*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://rockwave.gr/istoria-tis-ilektrikis-kitharas/> (ημερομηνία πρόσβασης: 20/4/2022).

¹⁴⁴Walter, *Ηλεκτρική κιθάρα: βασικές γνώσεις*, σσ. 2-7.

3.2 Τύμπανα (Drums)

Εικόνα 13: Drums Set

Οι ορχήστρες χρειάζονταν έναν μουσικό για κάθε κρουστό όργανο (βλ.εικόνα13).¹⁴⁵ Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου στις Η.Π.Α., οι τυμπανιστές άρχισαν να πειραματίζονται για το πως ένα μόνο άτομο θα μπορούσε να παίξει όλα τα κρουστά που ήταν απαραίτητα για μία μπάντα. Έτσι το 1876 το double drumming, δηλαδή η πρακτική ενός παίκτη να παίξει δύο όργανα ταυτόχρονα, έγινε δημοφιλές σε ορχήστρες και μπάντες. Η αρχή, όμως, για τη δημιουργία του drumset έγινε από τους μετανάστες που υπήρχαν το 1890 στις Ηνωμένες Πολιτείες και είχαν φέρει μαζί τους τις εθνικές τους κουλτούρες στην μουσική. Πολλά από αυτά, λοιπόν, αρχίζουν να προστίθενται στο drumset, όπως κινέζικα και τούρκικα πιατίνια. Την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα, ο William F. Ludwig¹⁴⁶ σκέφτηκε ένα πρωτοποριακό σχέδιο, το οποίο αργότερα θα γίνει γνωστό ως πεντάλ ποδιού για ένα μπάσο τυμπάνου. Εκείνη την εποχή θεωρούνταν μία σημαντική ανακάλυψη για τους οργανοπαίκτες. Είχαν το πλεονέκτημα ότι και τα δύο χέρια ήταν ελεύθερα να παίξουν ταυτόχρονα πολλά μέρη από το drumset. Μετά από αυτήν την εφεύρεση οι ντράμερ μπορούν και παίζουν σε καθιστή θέση.

Παρόλα αυτά, εκείνη την εποχή οι ορχήστρες είχαν οικονομικές δυσκολίες και ο ευκολότερος τρόπος για να κάνουν οικονομία, ήταν να αναθέσουν περισσότερα μέρη σε ένα μόνο άτομο. Έτσι, τον 20ου αιώνα έκανε την εμφάνιση του, το πρώτο τύμπανο που περιελάμβανε τρία μέρη (μπάσο τύμπανο - snare drum - cymbal). Το snare και το cymbal ήταν στηριγμένα με τέτοιο τρόπο, που επέτρεπε την ταυτόχρονη χρήση και των τριών μερών. Όταν οι ντράμερ είχαν αποκτήσει μία άνεση, ήθελαν ακόμη περισσότερα. Έγιναν πολλοί πειραματισμοί, όμως το μόνο που επέζησε ήταν το hi-hat. Ο αρχικός σχεδιασμός, ήταν λίγο διαφορετικός από αυτόν που βλέπουμε σήμερα. Η βασική αρχή τους ήταν όπως είναι σήμερα, δύο κύμβαλα το ένα ανάποδα από το άλλο να χτυπιούνται μεταξύ τους όταν πατάμε το πεντάλ. Η διαφορά, ωστόσο, που είχε ήταν στο ύψος του (ένα πόδι από το έδαφος), αν και με τα χρόνια το ύψος άλλαξε και έφτασε μέχρι τη σημερινή εποχή. Πρώτα από όλα έχουμε την κάσα, αλλιώς και μπότα. Έπειτα, είναι τα τρία βασικά tom-tom: το μικρό tom, το μεγάλο tom και το βαθύ tom. Μετά έχουμε το ταμπούρο, τα πιατίνια, τα hi-hat (ride και crash), τα

¹⁴⁵Πηγή φωτογραφίας: Unsplash <https://unsplash.com/photos/EWz8jppUxMs>

¹⁴⁶Ήταν Αμερικανός κατασκευαστής τυμπάνων και ιδρυτής της εταιρείας Ludwig Drums. Είναι μέλος του Percussive Arts Society Hall Of Fame. Ήταν γιος Γερμανών μεταναστών στην Αμερική. Ο πατέρας του ήταν επαγγελματίας μουσικός τρομπονίστας.

οποία μπορούν να παιχτούν και με το πόδι. Για να μπορέσουμε να παίξουμε drums θα χρειαστούμε τις μπαγκέτες. Κατασκευάζονται από δύο είδη ξύλου κυρίως από maple ή history. Κάθε μπαγκέτα μπορεί να έχει διαφορετικό ήχο, αυτό επηρεάζεται από την άκρη και τα διαφορετικά σχήματα που μπορεί να έχουν. Ακόμη, το υλικό μπορεί να επηρεάσει τον ήχο τους, π.χ. ακούγονται διαφορετικά όταν είναι φτιαγμένες από ξύλο και διαφορετικά όταν το υλικό είναι από πλαστικό.¹⁴⁷

3.3 Μπάσο

Εικόνα 14: Μπάσο

Το μπάσο (βλ.Εικόνα14)¹⁴⁸ έχει κύριο ρόλο στην παραγωγή της ροκ μουσικής. Ο μπατίστας αξιοποιεί τη σύνθεση και την αρμονία για να τα συνδέσει με τον ρυθμό, καθώς εκεί βασίζεται η παραγωγή ενός ροκ τραγουδιού. Είναι το όργανο που δίνει ισορροπία μεταξύ των κρουστών και των έγχορδων μουσικών οργάνων, κρατώντας τον ρυθμό και τονίζοντας, με αυτόν τον τρόπο, τη συγχορδία.

Πιο συγκεκριμένα, το μπάσο παίζει πάνω στον ρυθμό ή ταυτόχρονα με τα υπόλοιπα όργανα, είτε παίζοντας τις νότες, είτε παίζοντας κάποια σκάλα, με στόχο να αναδεικνύει τις τονικές αλλαγές των ακόρντων (το λεγόμενο chord progression). Η ακολουθία από νότες χαμηλών συχνοτήτων είναι το χαρακτηριστικό της μπασογραμμής, που στην ουσία είναι μία μικρή μουσική φράση που λειτουργεί σαν βάση για να χτιστούν πάνω της μελωδίες, αρμονίες και ρυθμοί. Οι μπασογραμμές διαφέρουν σε ύφος και περιεχόμενο, ανάλογα με τους οργανοπαίχτες και το είδος του τραγουδιού. Συνήθως παίζει τριπλέτες, δηλαδή την βασική νότα μαζί με άλλες νότες μέσα στην ίδια συγχορδία (την τρίτη ή την πέμπτη). Επίσης μπορεί να παίζει μια μικρή μουσική φράση όπως ένα riff ή μια μικρή μελωδία διαρκώς επαναλαμβανόμενη στο τραγούδι. Για τη rock n' roll, η μπασογραμμή χρησιμοποιεί την πεντατονική σκάλα,¹⁴⁹ ενώ με την εξέλιξη της ροκ μουσικής συναντιούνται και μπασογραμμές ακόμα και μία νότα, με σκοπό να επιτρέψουν και στους υπόλοιπους μουσικούς να παίξουν το ρόλο τους.

Ο Paul Tutmarc,¹⁵⁰ τενόρος και δάσκαλος του γιουκαλίλι ήταν εκείνος που κατασκεύασε πρώτος τη δεκαετία του '30 το πρώτο ηλεκτρικό μπάσο, για να είναι πιο εύκολες οι δυνατότητες που προσφέρει στην πραγματικότητα το κοντραμπάσο. Οι

¹⁴⁷The Editors of Encyclopedia Britannica, "drum", *Britannica*, διαθέσιμο στο:

<https://www.britannica.com/art/drum-musical-instrument> (ημερομηνία πρόσβασης: 27/4/2022).

¹⁴⁸ Πηγή φωτογραφίας: Dreamstime <https://www.dreamstime.com/photos-images/bass-guitar.html>

¹⁴⁹ Οι πεντατονικές κλίμακες περιέχουν πέντε τόνους (νότες) αντί για επτά. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλά είδη μουσικής αλλά κυρίως στην Blues.

Πηγή: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=3380#gsc.tab=0> (ημερομηνία πρόσβασης 9/11/22).

¹⁵⁰ Ήταν Αμερικανός μουσικός και εφευρέτης μουσικών οργάνων. Ήταν τραγουδιστής τενόρος και δάσκαλος της κιθάρας αλλά και του γιουκαλίλι. Στις αρχές της χρονιάς του 1930 ξεκίνησε την διδασκαλία στην κιθάρα και άρχισε τους πειραματισμούς με τον ηλεκτρισμό και την ενίσχυση των οργάνων.

καλλιτέχνες, πάντως, έπρεπε να περιμένουν δύο δεκαετίες, όταν η Fender ξεκίνησε τη μαζική παραγωγή και πώληση των μπάσων, προσφέροντας τη δυνατότητα σε όλα σχεδόν τα είδη της μουσικής να αποκτήσουν το όργανο και να γίνει μέρος των συγκροτημάτων.¹⁵¹

Το μπάσο μοιάζει αρκετά με την ηλεκτρική κιθάρα στο σχήμα του, με μία διαφορά ότι έχει τέσσερις χορδές.¹⁵² Έχει 20, 22 ή 24 τάστα, ενώ το σώμα τους είναι κατασκευασμένο από γραφίτη ή ξύλο συνήθως σκλήθρα, ενώ ο λαιμός κατασκευάζεται κυρίως από σφένδαμο και η ταστιέρα φτιάχνεται από βαρύ και ανθεκτικό ξύλο. Μερικά μπάσα φτιάχνονται και από έβενο ή άλλα εξωτικά φυτά.

Για το παίξιμο του υπάρχουν διάφορες τεχνικές, όπως το thumbing (συνδυασμός του slap & pop, όπου χτυπάς με τον αντίχειρα τις πάνω χορδές και τσιμπάς τις δυο κάτω με τον δείκτη, δημιουργώντας έτσι δυο διαφορετικούς ήχους) ή το tapping (όπου κατακλώνεις την χορδή πάνω στην ταστιέρα δημιουργώντας κάτι σαν τις τρίλιες της κιθάρας). Ωστόσο, μπορεί να αξιοποιηθεί και η πένα.¹⁵³

3.4 Πλήκτρα (Synthesizer)

Εικόνα 15: Συνθεσάιζερ

Τα πλήκτρα (ή αρμόνιο) (βλ.εικόνα16)¹⁵⁴ είναι ένα πληκτροφόρο ηλεκτρικό όργανο. Η πρώτη του εμφάνιση έγινε στα τέλη του Μεσαίωνα, προσπαθώντας να αποτελέσει ένα πιο μικρό και εύχρηστο εκκλησιαστικό όργανο. Ωστόσο, με τη σημερινή μορφή του ξεκίνησε την παραγωγή του το 1897, με την εφεύρεση του Telharmonium.¹⁵⁵ Οι καλλιτέχνες της ροκ, παρόλα αυτά, μπόρεσαν να το αξιοποιήσουν στην παραγωγή τραγουδιών το 1960. Μέχρι τότε τα συγκροτήματα χρησιμοποιούσαν σε τέτοιες περιπτώσεις το πιάνο. Τα αρμόνια πού έχουμε σήμερα προσφέρουν αμέτρητες δυνατότητες, για πειραματισμό και παραγωγή ήχου. Υπάρχουν διάφορα είδη, αλλά γενικά όλα λειτουργούν με παρόμοιο τρόπο. Το ηλεκτρονικό πιάνο και το αρμόνιο αν και χρησιμοποιούν ψηφιακή τεχνολογία για την παραγωγή των ήχων

¹⁵¹Θανάσης Κρεκούκας, «Η μοναξιά του μπάσου», *Oneman*, 2014, διαθέσιμο στο: <https://www.oneman.gr/entertainment/h-monaksia-toy-mpasoy/> (ημερομηνία πρόσβασης: 28/4/2022).

¹⁵² Πλέον υπάρχουν μπάσα και με πέντε ή περισσότερες χορδές.

¹⁵³The Editors of Encyclopaedia Britannica, “double bass”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/banjo-musical-instrument> (ημερομηνία πρόσβασης: 28/4/2022).

¹⁵⁴ Πηγή φωτογραφίας: Musicradar <https://www.musicradar.com/news/best-synthesizers>

¹⁵⁵Επίσης ονομάζεται και δυναμόφωνο, ήταν το πιο πρώιμο μουσικό όργανο που παρήγαγε ηλεκτρικό ήχο, αναπτύχθηκε από τον Cahill. Το σχέδιο του Cahill ήταν, να διαδώσει τη μουσική που παραγόταν από το Telharmonium μέσω του τηλεφώνου. Επηρεάστηκε και εμπνεύστηκε από το βιβλίο του Γερμανού φυσικού Hermann Helmholtz με τίτλο *Tonempfindungen* (Αγγλικά: *On the sensations of tone*). Επίσης ο Cahill είχε σχεδιάσει μηχανισμούς για πιάνο, όργανα και γραφομηχανές.

Πηγή: <https://artsandculture.google.com/story/iAWRKDY1jD1jKA> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

τους, δε θεωρούνται ακριβώς ως συνθεσάιζερ διότι χρησιμοποιούν περιορισμένο αριθμό ήχων.

Αντιθέτως, το συνθεσάιζερ είναι ένα ηλεκτρονικό όργανο που προσφέρει τη δυνατότητα να δημιουργηθεί ένας ήχος ρυθμίζοντας με ακρίβεια την συχνότητά του, την χροιά, την ένταση και την διάρκειά του. Άλλωστε, δεν είναι απαραίτητο ένα συνθεσάιζερ να έχει πλήκτρα. Υπάρχουν συνθεσάιζερ που είτε έχουν μόνο ροοστάτες και διακόπτες για τον έλεγχο και την δημιουργία των ήχων, είτε πληκτρολόγιο (όμοιο με του πιάνου) μαζί με τους ροοστάτες και τους διακόπτες. Στην περίπτωση αυτή, τα πλήκτρα, μπορούν επίσης να λειτουργήσουν σαν διακόπτες. Πάντως, στη ροκ μουσική η αξιοποίηση του αρμονίου γινόταν κατά κανόνα συνδυαστικά, με αποτέλεσμα την εξέλιξη της μουσικής. Στις μέρες μας, το αρμόνιο ή/και το συνθεσάιζερ μπορεί να εκμεταλλευτεί και τις δυνατότητες ενός ηλεκτρικού υπολογιστή με αποτέλεσμα να δημιουργούνται από αναλογικά μέχρι εντελώς ψηφιακά τραγούδια.

Ένα αρμόνιο αποτελείται από ειδικές γεννήτριες (ταλαντωτές) που παράγουν τις αντίστοιχες συχνότητες των φθόγγων. Το γεγονός αυτό, ειδικά όταν πρόκειται για αρμόνιο-συνθεσάιζερ, προσφέρει έτοιμους ρυθμούς (π.χ. disco,¹⁵⁶ waltz κ.α.) ή τη δυνατότητα δημιουργίας κάποιου νέου. Δηλαδή, κάποιος που παίζει αρμόνιο χρησιμοποιεί το δεξί χέρι για να παίζει τη μελωδία, ενώ με το αριστερό, πατώντας απλώς τις αντίστοιχες νότες των συγχορδιών που θέλει, μπορεί να ακούσει συνοδεία της μελωδίας από αποθηκευμένους ρυθμούς και ήχους διαφόρων οργάνων, δίνοντας έτσι ένα πλήρες και ολοκληρωμένο μουσικό αποτέλεσμα που μιμείται αρκετά πειστικά το αντίστοιχο αποτέλεσμα μιας “ζωντανής” ορχήστρας. Το πιάνο και το αρμόνιο είναι όργανα πληκτροφόρα και πολυφωνικά. Έχουν δηλαδή την δυνατότητα να παράγουν ταυτόχρονα πολλούς μουσικούς ήχους μέσα από την πίεση των πλήκτρων. Στο πιάνο, ωστόσο, τα πλήκτρα είναι πιο βαριά, με αποτέλεσμα κάποιος που γνωρίζει πιάνο να μπορεί να αξιοποιήσει και ένα αρμόνιο, χωρίς να είναι εύκολο να συμβεί το αντίστροφο.

Επιπλέον, στο πιάνο η έκταση του κλαβιέ (το σύνολο των πλήκτρων) είναι 88 πλήκτρα. Στο αρμόνιο, η έκταση είναι συνήθως πολύ μικρότερη. Από την άλλη μεριά, όμως, αν και το ρεπερτόριο του πιάνου είναι σπουδαίο και διαχρονικό, αφού υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός έργων μεγάλων συνθετών από τον 17ο αιώνα, το αρμόνιο προσφέρει τη δυνατότητα εξέλιξης του ήχου ταυτόχρονα με τις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογική εξέλιξη.¹⁵⁷

¹⁵⁶Είναι μουσικό είδος χορευτικής μουσικής. Αυτό το είδος είχε φτάσει στο απόγειο της στα μέσα της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές του 1980. Το όνομα, προήλθε από την ντισκοτέκ. Στις αρχές η Disco παιζόταν σε υπόγεια κλαμπ. Πηγή: <https://www.britannica.com/art/disco> (ημερομηνία πρόσβασης - 10/6/22)

¹⁵⁷The Editors of Encyclopaedia Britannica, “organ”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/organ-musical-instrument> (ημερομηνία πρόσβασης: 28/4/2022).

Κεφάλαιο 4. Τεχνικές Ηχογράφησης της Ροκ Μουσικής

Τα παραπάνω μουσικά όργανα είναι τα κυριότερα για τη δημιουργία του ροκ ήχου. Ωστόσο, αυτά δε θεωρούνται αποκλειστικά ροκ όργανα, αν δε συνδυάζονται με άλλες τεχνικές ή όργανα. Για τον λόγο αυτό υπάρχουν διάφορες τεχνικές ηχογράφησης τους, οι οποίες και «κρατούν» αυτόν τον ήχο, ώστε να μεταφερθεί στα αυτιά των ακροατών μέσα από διάφορους τρόπους (από βινύλιο και CD μέχρι κασέτα και ψηφιακή μορφή).

Παρόλα αυτά, όπως μετεξελίχθηκε ο τρόπος με τον οποίο ακούμε μουσική, έτσι αναπτύχθηκε και ο τρόπος ηχογράφησης αυτών των μέσων. Πιο συγκεκριμένα, η ηχογράφηση αρχικά γινόταν μονοφωνικά (με την ύπαρξη ενός μικροφώνου), αλλά με την πάροδο του χρόνου έλαβε χώρα σε πολυφωνική μορφή (με την ύπαρξη δύο μικροφώνων), για να φτάσουμε σήμερα στον υβριδικό τρόπο (συνδυασμός με των δύο παραπάνω).¹⁵⁸

Γενικά, η ηχογράφηση είναι οι τεχνικές λήψης του ήχου, οι οποίες και εξαρτιούνται τόσο από τον αριθμό των μικροφώνων που χρησιμοποιούνται, όσο και από τη διάταξη που αυτά έχουν στο στούντιο. Έτσι, με το μονοφωνικό τρόπο πετυχαίνετε βέλτιστη ηχητική ακεραιότητα, αλλά είναι δύσκολα εφαρμόσιμος, αν δεν υπάρχουν οι σωστές συνθήκες. Αντιθέτως, ο πολυφωνικός τρόπος προσφέρει μεν μεγάλη φυσικότητα, ωστόσο η ηχητική ακεραιότητα δεν είναι ακριβής. Τέλος, ο υβριδικός τρόπος προσφέρει και ακεραιότητα, αλλά και ευελιξία. Βέβαια, εκτός από τις ηχητικές ικανότητες και τις δυνατότητες ηχογράφησης των καλλιτεχνών, για την παραγωγή ενός ηχητικού αποτελέσματος χρειάζεται κι ένας παραγωγός, ο οποίος και θα ασχοληθεί με τις διάφορες ηχητικές παραμέτρους, ώστε να αποδώσει το καλύτερο δυνατόν αποτέλεσμα.

Με άλλα λόγια, η ηχογράφηση είναι ένας συνδυασμός τεχνικής αρτιότητας και καλλιτεχνικής προσέγγισης, ώστε να εξαχθεί το επιθυμητό ηχητικό αποτέλεσμα.¹⁵⁹ Στο επίπεδο των μουσικών σκηνών, οι καλλιτέχνες και τα συγκροτήματα μέχρι από την εμφάνιση της ροκ μουσικής μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960 ακολουθούσαν την εξέλιξη τεχνολογίας ως προς την αξιοποίηση της στον τομέα των ηχογραφήσεων. Η τάση ήταν να υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός ρυθμικών οργάνων και κρουστών, με την ταυτόχρονη ύπαρξη ενός αναγκαίου βαθμού διαχωρισμού, ώστε αυτά να κατανέμονται στα μονοφωνικά μέσα. Οι Beatles ήταν οι πρώτοι οι οποίοι πειραματίστηκαν αρκετά με τις υπάρχουσες τεχνικές των ηχογραφήσεων,¹⁶⁰ αλλά αυτός που έφερε πραγματική επανάσταση ήταν ο Phil Spector.¹⁶¹ Ο Αμερικάνος παραγωγός κατάφερε να φέρει μία νέα τεχνική στις ηχογραφήσεις, με βάση την οποία αξιοποιούταν τα μουσικά όργανα σε συνδυασμό με έναν R&B ρυθμό. Ο κάθε μουσικός ηχογραφούσε το κομμάτι του και έπειτα ο Spector τα ένωνε και έδινε ένα ενιαίο τραγούδι.¹⁶² Η ροκ μουσική βασίστηκε πάνω σε αυτό το σύστημα για αρκετά χρόνια. Ταυτόχρονα, όμως, αξιοποιήθηκαν και οι ηλεκτρονικές δυνατότητες που προσέφερε η τεχνολογία, ώστε να παραχθούν καινούριοι ήχοι και τάσεις. Έτσι, προέκυψαν καινούρια

¹⁵⁸Υπάρχει και η πολυμικροφωνική ηχογράφηση, η οποία περιλαμβάνει περισσότερα από δύο μικρόφωνα.

¹⁵⁹ Διονύσης Μπατζάκης, *Εισαγωγή στην Ηχοληψία (σημειώσεις μαθήματος)*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, σσ. 1-7.

¹⁶⁰Μπάρι, «Πήραν το ροκ-εν-ρολ και το έκαναν τέχνη», σσ. 6.

¹⁶¹Γεννήθηκε στις 26 Δεκεμβρίου 1939 και πέθανε στις 16 Ιανουαρίου 2021. Ήταν Αμερικανός μουσικός, τραγουδοποιός και παραγωγός δίσκων. Το 1989, ο Spector μπήκε στο Rock N Roll Hall Of Fame αλλά όχι σαν ερμηνευτής. Έχει κερδίσει βραβείο Grammy, ένα Όσκαρ για την παραγωγή των άλμπουμ soundtrack για την ταινία των Beatles "Let it be". Πηγή: <https://philspector.com/phil-spector-biography/>

¹⁶²Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 78-82.

είδη, αλλά και τεχνικές ηχογράφησης, οι οποίες έφτασαν σήμερα να είναι ψηφιακές σε μεγάλο βαθμό.¹⁶³

¹⁶³Sonik Team, «Από τα εργαστήρια στα μεγάλα clubs. Ένας χάρτης της διεθνούς ηλεκτρονικής εμπειρίας», *Avopolis*, 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.avopolis.gr/articles/articles-international/72218-clubs-2> (ημερομηνία πρόσβασης: 20/6/2022).

Κεφάλαιο 5. Ροκ Σκηνές

5.1 Η αμερικανική ροκ

Η Αμερικανική ροκ σκηνή εμφανίστηκε τη δεκαετία του 1950 από έγχρωμους, αρχικά, ανθρώπους, για να αξιοποιηθεί, τελικά, από το λευκό ακροατήριο. Οι λευκοί, άλλωστε, είχαν τα χρήματα, αλλά οι έγχρωμοι άνθρωποι έφτιαχναν πιο συναρπαστική μουσική. Οι Η.Π.Α. της τότε εποχής, παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό μια χώρα φυλετικών διαχωρισμών, όμως υπήρχαν μικρές πιθανότητες επιτυχίας για τους μαύρους χρώματος τραγουδιστών. Τελικά, η κατάσταση άλλαξε με την εμφάνιση λευκών ροκ καλλιτεχνών, με κύριο τον Elvis Presley.¹⁶⁴ Έτσι, από τα τέλη της δεκαετίας του '50, όλο και περισσότεροι νέοι ενστερνίζονταν τις ιδέες και το στυλ αυτό για να δημιουργήσουν τα δικά τους μουσικά είδη, που με τη σειρά τους γινόταν ευρέως αποδεκτά.¹⁶⁵

Βέβαια, όλες αυτές οι αλλαγές στη μουσική μεταφέρθηκαν και στη δεκαετία του 1960, μία εποχή έντονων κοινωνικών διεργασιών και μεγάλων ιστορικών γεγονότων. Αποτελεί τη δεκαετία που εμφανίστηκαν διάφορα είδη ροκ μουσικής για όλα τα γούστα και τις ιδιαιτερότητες των ακροατών που ταυτιζόνταν με αυτά και αποτελούσαν τη διέξοδο των τελευταίων από την καθημερινότητα τους.¹⁶⁶ Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν από εφηβικές-νεανικές τάσεις, που εκπροσωπούσαν ένα χαλαρό τρόπο ζωής (surf rock με κύριο εκπρόσωπο τους Beach Boys)¹⁶⁷ μέχρι πιο καλλιτεχνικές (folk rock με πρωτεργάτη τον Bob Dylan)¹⁶⁸ και αντιδραστικές (proto punk με τους Velvet Underground¹⁶⁹ και τους Iggy Pop & Stooges) αποτυπώσεις.¹⁷⁰ Τα οικονομικά προβλήματα και ο φόβος ενός καινούριου πολέμου εξακολούθησαν να υφίστανται και κατά τη δεκαετία του 1970, η ροκ μουσική σκηνή προσπάθησε να εκπροσωπήσει και φωνές (κυρίως κοινωνικών ομάδων) που δεν είχαν τρόπο έκφρασης κατά τα προηγούμενα χρόνια. Ταυτόχρονα, με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν και νέα μουσικά είδη, πράγμα που αποδείκνυε τη σημαντική συνεισφορά της ροκ μουσικής και στον πανανθρώπινο πολιτισμό.¹⁷¹ Σημείο τομής αποτελεί η δεκαετία του 1980, όπου η ροκ μουσική, ουσιαστικά, υποσκελίστηκε από την pop, με καλλιτέχνες, όπως ο Micheal Jackson¹⁷² και η Madonna¹⁷³ να βρίσκονται στις κορυφές των charts. Άλλωστε και η

¹⁶⁴ Βλ. παραπάνω, σελ. 17

¹⁶⁵ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 12-16.

¹⁶⁶ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 90-94.

¹⁶⁷ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 108-112.

¹⁶⁸ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 96-100.

¹⁶⁹ Είναι Αμερικανικό συγκρότημα, σχηματίστηκε το 1964. Τα κύρια μέλη ήταν οι Lou Reed, John Cale, Sterling Morrison, Maureen "Moe" Tucker, Nico, Angus Maclise, Doug Yule. Ο Reed σπούδασε λογοτεχνία στα πανεπιστήμιο Syracuse της Νεας Υορκής. Ο John Cale πήγε στην Αμερική το 1963 με υποτροφία για να σπουδάσει σύνθεση. Ο Reed σχημάτισε ένα group μαζί με τον Cale, τους Primitives. Στην συνέχεια στο σχήμα μπήκαν και οι Morrison ο οποίος ήταν συμμαθητής του Reed, Maclise ο οποίος αντικατέστησε τον Moe Tucker το 1965. Τελικά άλλαξαν το όνομα του συγκροτήματος σε Velvet Underground. Το όνομα προέκυψε από ένα βιβλίο που βρήκε ο Reed, μιλούσε για τον μαζοχισμό.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/The+Velvet+Underground/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/7/22)

¹⁷⁰ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 420-422.

¹⁷¹ Ξαγός, «'70s - Η...μη-δεκαετία», σσ. 4-9.

¹⁷² Ο Micheal Jackson είναι γνωστός και ως βασιλιάς της Pop, ήταν Αμερικανός τραγουδιστής και χορευτής. Στα παιδικά του χρόνια, ήταν μέλος του οικογενειακού συγκροτήματος Jackson 5. Γεννήθηκε στις 29 Αυγούστου του 1958, στο Gary, της Indiana. Πέθανε το 2009 σε ηλικία 50 ετών από υπερβολική δόση

χορευτική μουσική που είχε φέρει η προηγούμενη δεκαετία (με κύρια τάση τη disco) αποτέλεσε τη βάση για τον πειραματισμό πάνω σε νέους ηλεκτρονικούς ήχους, εκμεταλλευόμενοι την εξέλιξη των μουσικών οργάνων και των πρωτοποριακών, για την εποχή, δυνατοτήτων που προσέφεραν.¹⁷⁴ Η δεκαετία του 1990 έφερε την αμερικανική κοινωνία, όπως και ολόκληρο τον κόσμο σε ένα άγνωστο σημείο, όπου έπειτα από σχεδόν μισό αιώνα, με την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, υπήρξε ρευστότητα στο διεθνές γίγνεσθαι. Έτσι, και η ροκ μουσική προσπάθησε να βρει νέους τρόπους έκφρασης, που κατέληξε στο Grunge¹⁷⁵ (με συγκροτήματα, όπως οι Nirvana,¹⁷⁶ Pearl Jam¹⁷⁷ κ.α.), ως απάντηση μίας νεολαίας οργισμένης και χαμένης στον καινούριο κόσμο που διαμορφωνόταν.¹⁷⁸ Τέλος, αν και κατά τη δεκαετία του 2000 υπάρχει μία ευρύτερη άνθηση διαφόρων τάσεων της ροκ μουσικής, με προσπάθεια επιστροφής στις βάσεις της (με συγκροτήματα όπως οι White Stripes¹⁷⁹ και οι Strokes),¹⁸⁰ από την επόμενη δεκαετία οι

ναρκωτικών ουσιών. Το κανονικό του όνομα ήταν Micheal Joseph Jackson, η μητέρα του η Katherine Jackson ήταν νοικοκυρά και πιστή μάρτυρας του Ιεχωβά, ενώ ο πατέρας του ο Joseph Jackson ήταν κιθαρίστας αλλά δούλεψε ως χειριστής γερανού για να μπορέσει να φροντίσει την οικογένεια του στα οικονομικά.

Πηγή: <https://www.biography.com/musician/michael-jackson> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/7/22)

¹⁷³Είναι Αμερικανίδα τραγουδίστρια, ηθοποιός, χορεύτρια. Την ονομάζουν και βασίλισσα της Pop. Έχει γεννηθεί στο Bay City, Michigan στις 16 Αυγούστου το 1958. Το κανονικό του όνομα είναι Madonna Louise Veronica Ciccone. Έχασε την μητέρα της σε ηλικία 5 ετών. Οι γονείς της ήταν καθολικοί και πολύ θρήσκοι, η ίδια έχει δήλωσει <<υπήρχαν πάντα ιερείς και καλόγριες στο σπίτι μου όταν μεγάλωνα>>

Πηγή: <https://www.biography.com/musician/madonna> (ημερομηνία πρόσβασης - 15/7/22)

¹⁷⁴Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 228-232.

¹⁷⁵Η Grunge είναι είδος της εναλλακτικής ροκ μουσικής. Αναπτύχθηκε στα μέσα του 1980 στην Ουάσινγκτον των Η.Π.Α. Έχει έμπνευση από τη Punk, Heavy Metal και Indie Rock. Χαρακτηρίζεται από ηλεκτρικές κιθάρες με έντονη ηχητική παραμόρφωση και αρκετό θόρυβο στα ηχητικά εφέ. Πηγή:

<https://el.wikipedia.org/wiki/Grunge> (ημερομηνία πρόσβασης - 24/5/2023)

¹⁷⁶Βλ. παραπάνω, σελ. 33

¹⁷⁷Δημιουργήθηκαν το 1990, έχουν καταγωγή από το Seattle της Washington. Το αρχικό σχήμα του συγκροτήματος ήταν οι Eddie Vedder, Mike McCready, Stone Gossard, Jeff Ament. Το 1998 προστέθηκε ο Matt Cmeron και το 2002 ο Boom Gaspar. Μέχρι το 2012 στις ΗΠΑ είχαν πουλήσει σχεδόν 32 εκατομμύρια δίσκους και μέχρι το 2018 πούλησαν σχεδόν 85 εκατομμύρια παγκοσμίως. Κατάφεραν να μπουν στο Rock and Roll Hall Of Fame το 2017. Το 1980 ο Stone Gossard μαζί με τον Jeff Ament ήταν στους Green River όπου διαλύθηκαν το 1987. Στη συνέχεια ο Gossard, ο Ament μαζί με τον Andrew Wood ίδρυσαν το συγκρότημα Mother Love Bone. Ο Wood το 1990 πέθανε από υπερβολική δόση ηρωίνης, ο Gossard και ο Ament συνέχισαν μαζί με τον McCready. Σκέφτηκαν να προτείνουν στον Jack Irons (θα γίνει μέλος του συγκροτήματος το 1994, θα αντικατασταθεί από τον Matt Cmeron) πρώην ντράμερ των Red Hot Chili Peppers να μπει στο σχήμα, αλλά αυτός τους πρότεινε τον Eddie Vedder. Στο συγκρότημα μπήκε και ο Dave Krusen (αντικαταστάθηκε από τον Matt Chamberlain) το 1991.

Πηγή: <https://chilloutradio.com/pearl-jam/> (ημερομηνία πρόσβασης - 16/7/22)

¹⁷⁸Ξαγάς, «Από την πτώση του τείχους στο νεοπλουτίστικο βλαχομπάροκ κωστοπουλισμό...», σσ. 10-11.

¹⁷⁹Ήταν ντουέτο, δημιουργήθηκαν το 1997 στο Detroit, του Michigan. Τα μέλη αποτελούνταν από 2 άτομα τον Jack White-φωνή/κιθάρα/πλήκτρα και την Meg White-ντραμς. Ήταν παντρεμένοι μεταξύ τους, επίσης έχουν κερδίσει βραβείο Grammy για το καλύτερο άλμπουμ εναλλακτικής μουσικής. Ο χωρισμός τους ανακοινώθηκε το 2011.

<https://www.jango.com/music/The+White+Stripes/ full bio>

¹⁸⁰Rock συγκρότημα από την Αμερική, τα μέλη ήταν ο Joulían Casablancas-φωνή, ο Nick Valensi-κιθάρα, και ο Fabrizio Moretti-ντραμς ξεκίνησαν να παίζουν μαζί το 1998. Επίσης ήταν οι Albert Hammond-κιθάρα και ο Nikolai Fraiture-μπάσο. Είχαν γράψει ένα τραγούδι το New York City Cops για το άλμπουμ Is This It. Όταν κυκλοφόρησε το άλμπουμ στις ΗΠΑ, αφαίρεσαν το τραγούδι για να μην θεωρηθεί προσβολή για τους αστυνομικούς της Νεας Υόρκης μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου. Το συγκρότημα κέρδισε το βραβείο "Best International Band" το 2006.

Πηγή: <https://www.contactmusic.com/the-strokes> (ημερομηνία πρόσβασης - 16/7/22)

τεχνολογικές εξελίξεις, αλλά και η νεολαία που βρέθηκε ανάμεσα σε «δύο κόσμους» (πραγματικό και ψηφιακό), θα φέρουν καμπή στη ροκ σκηνή και τη νεολαία να ψάχνει νέους τρόπους έκφρασης σε είδη όπως η *gar* και η *R&B*.¹⁸¹

5.2 Βρετανική σκηνή

Όπως και στις Η.Π.Α., έτσι και στη Μεγάλη Βρετανία, η ροκ μουσική σκηνή ήταν συνυφασμένη με τις κοινωνικές αναταράξεις που προήλθαν από τη μεταπολεμική γενιά. Αρχικά, οι επιδράσεις της αμερικανικής ροκ σκηνής ήταν εμφανείς, αλλά η βρετανική νεολαία τις πήρε αυτές και δημιούργησε καινούριες τάσεις.

Η Βρετανία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν μία κατεστραμμένη χώρα, με την φτώχεια να επικρατεί παντού. Έτσι, αρχικά προέκυψε το μουσικό είδος *Skiffle*, όπου νέοι έκαναν μουσική με ό,τι καθημερινό είδος (από κουτιά για τύμπανα μέχρι σπάγκους σε σκούπες για κιθάρες). Ήταν σαφώς επηρεασμένο από τις μουσικές καταβολές των έγχρωμων Αμερικάνων, όπως η *Blues*.¹⁸² Κατά τη δεκαετία του 1960, με την οικονομία να πηγαίνει καλύτερα, η βρετανική νεολαία χωρίστηκε σε δύο «στρατόπεδα»: τους ροκάδες και τους *Mods*. Οι πρώτοι ήταν υποστηρικτές της ροκ μουσικής σκηνής των Η.Π.Α. και ακολουθούσαν τα ίδια πρότυπα στην καθημερινότητα τους. Αντιθέτως, οι *Mods* πήραν τα αμερικανικά ροκ στοιχεία και προσπάθησαν να τα προσαρμόσουν στην βρετανική πραγματικότητα. Το συγκρότημα αυτής της τάσης, που πραγματοποίησε τη μεγαλύτερη επιτυχία ήταν οι *Who*.¹⁸³

Ωστόσο, στην πραγματικότητα αυτό που ονομάζουμε βρετανική ροκ σκηνή δημιουργήθηκε από τον ήχο του *Mersey* με πρωτεργάτες τους *Beatles*.¹⁸⁴ Από την εμφάνιση του στη μουσική, το συγκρότημα έφερε επανάσταση από τη μουσική μέχρι το ντύσιμο των ανθρώπων του Ηνωμένου Βασιλείου, μέχρι το 1964 που βρέθηκαν στις Η.Π.Α., με τη λεγόμενη «βρετανική εισβολή». Από το σημείο αυτό, η Μεγάλη Βρετανία άρχισε να βλέπει πάλι τις πολιτιστικές δόξες του παρελθόντος της, καθώς κατάφερε μέσω της μουσικής να κατακλύσει την αμερικανική (και κατ' επέκταση δυτική) κοινωνία. «Συνεργάτες» των *Beatles* σε αυτά τα γεγονότα είχαν τους: *Rolling Stones*,¹⁸⁵ *Who* και *Yardbirds*.¹⁸⁶ Όταν, όμως, πέρασε η δεκαετία του 1960, με τα σημαντικά της γεγονότα, η βρετανική ροκ σκηνή βρέθηκε μπροστά σε μία προσπάθεια καλλιτεχνικής ανάπτυξης της μουσικής της με αποτέλεσμα την εμφάνιση τάσεων, όπως η *glam* και η *opera rock* (με καλλιτέχνες όπως ο *David Bowie*¹⁸⁷ και οι *Queen*).¹⁸⁸ Από τα μέσα, όμως, της δεκαετίας του 1970, με τον κοινωνικό αναβρασμό να αυξάνεται, η νεολαία αναζήτησε νέους τρόπους μουσικής

¹⁸¹Παναγιωτόπουλος, «Music Industrie: η δεκαετία των σαρωτικών αλλαγών», σσ. 54-55.

¹⁸²Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 54-58.

¹⁸³Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 120-124.

¹⁸⁴Βλ. παραπάνω σελ. 25

¹⁸⁵Βλ. παραπάνω, σελ. 27

¹⁸⁶Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 102-106.

¹⁸⁷*David Bowie* ήταν Άγγλος, γνωστός στο κοινό για τις δραματικές μουσικές μεταμορφώσεις. Μπήκε στο *Rock N Roll Hall Of Fame* το 1996. Το κανονικό του όνομα ήταν *David Robert Jones*, γεννήθηκε στο *Brixton*, στο Νότιο Λονδίνο στις 8 Ιανουαρίου του 1947. Φοβόταν μη τον μπερδέψουν με τον *Davy Jones* των *Monkees* και για αυτό τον λόγω άλλαξε το επίθετο του σε *Bowie*. Πέθανε από καρκίνο στις 10 Ιανουαρίου του 2016. Heatley, *Rock & Pop*,¹⁸⁸ σσ. 154-158.

έκφρασης με αποτέλεσμα την εμφάνιση του punk, με συγκροτήματα όπως οι Sex Pistols,¹⁸⁹ οι Clash και οι Stranglers.¹⁹⁰ Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 η βρετανική ροκ είχε εξελιχθεί και άρχισε να πειραματίζεται, όπως και η αντίστοιχη αμερικανική, με τις δυνατότητες που προσέφερε η τεχνολογική εξέλιξη για να δώσει διάφορα νέα ροκ είδη, όπως η New Wave και η ηλεκτρονική, με μπάντες όπως οι Cure, Joy Division,¹⁹¹ Depeche Mode¹⁹² κ.α..¹⁹³

Τελικά, κατά τη δεκαετία του 1990 έλαβε χώρα μία προσπάθεια αναβίωσης της ροκ μουσικής των '60s, από μπάντες όπως οι Oasis¹⁹⁴ και οι Blur,¹⁹⁵ η οποία τελικά αποδείχθηκε σύντομη. Αντιθέτως, γνώρισε άνθιση από τα μέσα της δεκαετίας η ηλεκτρονική μουσική, με συγκροτήματα όπως οι Prodigy και οι Chemical Brothers¹⁹⁶ συνδυάζοντας ηχητικά τη ροκ με

¹⁸⁹Οι Sex Pistols ήταν Αγγλικό συγκρότημα που δημιουργήθηκε στο Λονδίνο το 1975. Ο Steve Jones και ο Paul Cook φίλοι από το σχολείο, το 1972 πήραν την απόφαση να ιδρύσουν ένα συγκρότημα με αρχικό όνομα The Strand αργότερα το άλλαξαν σε The Swankers. Στο συγκρότημα ήταν και οι Nightingale, Jim Mackin, Stephen Hayes, Del Noones, ο Glen Matlock μπήκε το 1974. Ένα χρόνο μετά το 1975 στο σχήμα μπήκε ο John Lydon και το συγκρότημα βαφτίστηκε John Rotten, στη συνέχεια κατέληξαν στο Sex Pistols.

Πηγή: <https://www.sexpistolsofficial.com/bio/> (ημερομηνία πρόσβασης - 17/7/22)

¹⁹⁰Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 424-428.

¹⁹¹Δημιουργήθηκαν το 1976 στο Salford, στο Greater Manchester στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το αρχικό τους όνομα ήταν Warsaw, τα μέλη του συγκροτήματος ήταν ο Ian Curtis-φωνή, Peter Hook-μπάσο, Bernard Sumner-κιθάρα/πλήκτρα, Stephen Morris-ντραμς/κρουστά. Το συγκρότημα διαλύθηκε το 1980 μετά από την αυτοκτονία του Ian Curtis. Τα επόμενα μέλη συνέχισαν να παράγουν μουσική αλλάζοντας το όνομα τους σε New Order. Το 2005 οι Joy Division και οι New Order μπήκαν στο UK Music Hall Of Fame.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Joy+Division/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 17/7/22)

¹⁹²Οι Depeche Mode είναι Αγγλικό συγκρότημα. Σχηματίστηκε το 1980 και η καταγωγή τους είναι από την πόλη Basildon, Essex, Ηνωμένο Βασίλειο. Είχε μεγάλη επιρροή στη χορευτική ηλεκτρονική μουσική. Το αρχικό σχήμα της μπάντας ήταν οι Dave Gahan, Martin L. Gore, Andy Fletcher και Vince Clarke. Το 1981 ο Clarke άφησε το συγκρότημα, ο Alan Wilder εντάχθηκε στο συγκρότημα στις αρχές του 1982 αλλά έγινε επίσημα μέλος στα τέλη της ίδιας χρονιάς. Ο Wilder επίσης άφησε το συγκρότημα τα 1995. Ο Vince και ο Andrew είχαν σχηματίσει στη Κίνα ένα συγκρότημα με το όνομα No Romance το 1977.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Depeche+Mode/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 17/7/22)

¹⁹³ Heatley, *Rock & Pop*, σ. 232.

¹⁹⁴Σχηματίστηκαν το 1991, είναι Βρετανικό ροκ συγκρότημα με καταγωγή από το Manchester. Προέκυψαν από τους Rain, όπου το σχήμα ήταν ο Paul McGuigan "Guigsy", Warren Mackenzie, Paul Arthurs "Bonehead", Tony McCarroll και ο Chris Hutton. Ο Paul δεν ήταν ευχαριστημένος με τη φωνή του Chris Hutton, οπότε αποφάσισε να εντάξει τον Liam Gillegher για να τον αντικαταστήσει. Όταν ο Liam μπήκε στο σχήμα, άλλαξαν το όνομα του συγκροτήματος σε Oasis. Ο Paul McGuigan το 1995 αποχώρησε από το συγκρότημα, επέστρεψε για λίγο αλλά ξανά έφυγε το 1999, Επίσης, την ίδια χρονιά ο Bonehead αποχώρησε και αυτός από τη μπάντα, τους αντικατέστησαν οι Gem Archer και Andy Bell. Το 2004, μπήκε στο συγκρότημα ο γιος του Ringo Starr, Zak Starkey. Το 2007 κυκλοφόρησε ένα ντοκιμαντέρ για τους Oasis το Lord Don't Slow Me Down, το ίδιο έτος κέρδισαν ένα βραβείο Brit για την συμβολή τους στη μουσική.

Πηγή: <https://www.contactmusic.com/oasis> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/7/22)

¹⁹⁵Σχηματίστηκαν το 1989 από τους Damon Albarn-φωνή/κιθάρα, Graham Coxon-κιθάρα/δεύτερη φωνή, Alex James-μπάσο και Dave Rowntree-ντραμς. Βρετανικό ροκ συγκρότημα από το Λονδίνο, το αρχικό τους όνομα ήταν Seymour. Στα μέσα του '90, η μπάντα κατάφερε να αναδειχθεί ως το πιο δημοφιλές συγκρότημα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο Graham και ο Damon ήταν φίλοι από παιδιά, τον Alex τον γνώρισαν στο κολέγιο. Ο Damon ήταν σε ένα συγκρότημα μαζί με τον Dave. Στη συνέχεια ένταξαν τον Graham και τον Alex στο σχήμα.

Πηγή: <https://www.contactmusic.com/blur> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/7/22)

¹⁹⁶Βρετανικό δίδυμο Deejay, ο Tom Rowlands και ο Ed Simons. Γνωρίστηκαν στο πανεπιστήμιο του Manchester το 1989 όπου σπούδαζαν ιστορία. Η καριέρα τους ξεκίνησε σε ένα μικρό κλάμπ του Manchester, το Naked Under leather. Πηγή: <https://ra.co/dj/chemicalbrothers/biography> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/7/22)

καινούρια στοιχεία, ενώ σε επίπεδο νοοτροπίας ακολούθησαν την αλόγιστη χρήση ψυχοτρόπων ναρκωτικών.¹⁹⁷

Αν και η δεκαετία του 2000 ξεκίνησε με καλές προοπτικές για την βρετανική ροκ σκηνή (π.χ. Libertines,¹⁹⁸ Kaiser Chiefs,¹⁹⁹ Arctic Monkeys²⁰⁰ κ.α.), οι νέες ακουστικές τάσεις εκτόπισαν τη μουσική αυτή τάση ροκ μέχρι τα τέλη της. Η ροκ σκηνή της χώρας, λοιπόν, κατέληξε όπως και η αντίστοιχη των Η.Π.Α. τη δεκαετία του 2010, με την στροφή των ακροατών σε άλλα μουσικά είδη και τη ροκ μουσική να αναπτύσσεται σε εναλλακτική/ανεξάρτητη βάση.²⁰¹

5.3 Σουηδική σκηνή

Η σουηδική ροκ σκηνή αν και είναι άγνωστη στον ευρύτερο πληθυσμό, στους ακροατές πιο σκληρών ήχων κατέχει σημαντική θέση. Πιο συγκεκριμένα, η σουηδική μουσική έγινε γνωστή πέρα από τα σύνορα της χώρας κατά τη δεκαετία του 1970 με την εμφάνιση των ABBA, ενός συγκροτήματος που εκπροσωπούσε, ουσιαστικά, την ευρύτερη τάση της Europop της εποχής. Οι επιρροές από διάφορα αμερικανικά, κυρίως, ροκ συγκροτήματα, όπως οι Mamas & the Papas²⁰² και οι Beach Boys,²⁰³ είναι εμφανείς στα

¹⁹⁷Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 308-312.

¹⁹⁸Είναι Αγγλικό συγκρότημα που ιδρύθηκε στο Λονδίνο το 1997, το 2004 το συγκρότημα διαλύθηκε.

Τα μέλη του συγκροτήματος ήταν οι Peter Doherty-φωνή/ρυθμική κιθάρα, John Hassall-μπάσο, Carl Barat-φωνή/κιθάρα, Gary Powell-ντραμς. Παρότι το σχήμα διαλύθηκε, ξανά βρέθηκαν μαζί το 2010 για να παίξουν σε φεστιβάλ. Πηγή: <https://www.last.fm/music/The+Libertines/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/7/22)

¹⁹⁹Σχηματίστηκαν στο Leeds, της Αγγλίας στις αρχές του 2003. Τα μέλη του συγκροτήματος είναι οι Ricky Wilson-φωνή, Andrew White ή "Whitey"-κιθάρα, Nick Baines ή "Peanut"-πλήκτρα, Simon Rix-μπάσο και Vijay Mistry-ντραμς. Πρώην ντράμερ ήταν ο Nick Hodgson όπου ήταν και ο τραγουδιστής του συγκροτήματος, έφυγε το 2012. Το όνομα της μπάντας προέρχεται από το όνομα μίας Νοτιοαφρικανικής ομάδας ποδοσφαίρου την Kaizer Chief, όπου εκεί έπαιζε ο πρώην αρχηγός της Αγγλικής ομάδας Leeds, Lucas Rdebe. Τα μέλη του συγκροτήματος χωρίς τον Vijay Mistry αλλά με τον Nick Hodgson στα ντράμς πριν φύγει, ξεκίνησαν το συγκρότημα με αρχικό όνομα Parva.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Kaiser+Chiefs/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/7/22)

²⁰⁰Δημιουργήθηκαν το 2002, είναι Αγγλικό συγκρότημα από το Sheffield. Αποτελείται από τους Alex Turner-φωνή/κιθάρα, Jamie Cook-κιθάρα, Nick O'Malley-2^η φωνή/μπάσο, και τον Matt Helders-ντραμς/φωνητικά. Ο Andy Nicholson ήταν μπασίστας, ιδρυτικό μέλος αλλά έφυγε το 2006. Ο Alex Turner και ο Jamie Cook είχαν ζητήσει δώρο για τα χριστούγεννα ένα μουσικό όργανο, τους πήρανε ηλεκτρικές κιθάρες. Αφού έμαθαν να παίζουν, σχημάτισαν ένα συγκρότημα μαζί με τους σχολικούς τους φίλους, τον Andy Nicholson, Matt Helders και Glyn Jones ο οποίος έφυγε γρήγορα.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Arctic+Monkeys/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 20/17/22)

²⁰¹Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 320-324.

²⁰²Οι Mamas & the Papas ήταν ένα συγκρότημα της pop σκηνής με καταγωγή από τη Νότια Καλιφόρνια. Έκαναν καριέρα τη δεκαετία του 1960. Ξεχώρισαν για το σχήμα του συγκροτήματος, συνδύαζαν δύο ανδρικές και δύο γυναικείες φωνές. Το συγκρότημα σχηματίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του '50 και στις αρχές του '60. Ένα γνωστό τους τραγούδι είναι το "California Dreamin'", μέλη του σχήματος ήταν: ο John Phillips, ο Denny Donerty, η Cass Eliot και η Michelle Phillips (σύζυγος του John Phillips και μοντέλο). Το συγκρότημα διαλύθηκε το 1968 λόγω εσωτερικών καυγάδων. Η Cass πέθανε από καρδιακή προσβολή το 1974, ο John και η Michelle χώριασαν το 1970, η Michelle συνέχισε καριέρα ηθοποιού και ο John έπεσε περισσότερο στη χρήση ουσιών ο οποίος στο τέλος κατάφερε να απεξαρτηθεί.

Πηγή: <http://www.themamasandthepapasofficial.com/content/about> (ημερομηνία πρόσβασης - 22/7/22)

²⁰³Ιδρύθηκαν στο Hawthorne της California το 1961. Αποτελούνταν από τους τρεις έφηβους αδερφούς Wilson: Brian, Carl και τον Dennis, τον ξάδερφο τους Mike Love και τον φίλο τους από το σχολείο Al Jardine. Ήταν Αμερικανικό συγκρότημα, θεωρείται ένα από τα αναγνωρισμένα και εμπορικά επιτυχημένα συγκροτήματα. Εντάχθηκαν στο Rock n Roll Hall Of Fame το 1988.

τραγούδια τους, αν και το πήγαν παραπέρα με τα disco στοιχεία που πρόσθεσαν, δίνοντας βάση περισσότερο στον στίχο, απ' ό,τι στον ρυθμό, όπως γινόταν μέχρι τότε.²⁰⁴

Από το 1981 και τη διάλυση του συγκροτήματος, η σουηδική ροκ μουσική μετεξελίχθηκε και ξαναεμφανίστηκε στη διεθνή μουσική σκηνή στα μέσα της δεκαετίας μέσα από τη μουσική τάση της Metal, το Doom²⁰⁵. Πρόκειται για μία μελαγχολική μουσική, που μοιάζει με το Heavy Metal (π.χ. στην χρήση της παραμορφωμένης κιθάρας), αλλά σε αντίθεση με τις άλλες Metal υποκατηγορίες δεν είναι ούτε επιθετική ούτε γρήγορη, αν και στα φωνητικά παίρνουν στοιχεία από όλες. Οι επιδράσεις των Black Sabbath²⁰⁶ είναι εμφανείς, ενώ πρωταγωνιστές της σκηνής αυτής ήταν οι St. Vitus και οι Candlemass.²⁰⁷

Βέβαια, στη Σουηδία εμφανίστηκαν και οι άλλες τάσεις της Metal, όπως η Thrash, με πρωτεργάτες τους Haunted και η death, με τους In Flames²⁰⁸ σε κύρια θέση. Όλοι τους πρόσθεσαν τα δικά τους στοιχεία στο είδος και γνώρισαν παγκόσμια επιτυχία.²⁰⁹

Γενικότερα, η Metal από τη δεκαετία του 1990 και έπειτα γνώρισε μεγάλη άνθηση στις σκανδιναβικές χώρες, γεγονός που βοήθησε στη διατήρηση και διάδοση αυτού του μουσικού είδους στους ακροατές τέτοιων ήχων μέχρι τις μέρες μας, διότι στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Βρετανία έχει, σχεδόν, εξαφανιστεί.²¹⁰ Φυσικά, και στην περίπτωση αυτή, η σουηδική μουσική σκηνή έχει κάνει στροφή στις μέρες μας σε άλλα μουσικά είδη (κυρίως της ηλεκτρονικής μουσικής).²¹¹

5.4 Ελληνική σκηνή

Η ελληνική ροκ σκηνή αν και σαφώς επηρεασμένη από τις αντίστοιχες της Μεγάλης Βρετανίας και των Ηνωμένων Πολιτειών, δεν ακολούθησε την ίδια γραμμική εξελεγκτική

Πηγή: <https://thebeachboys.com/about/> (ημερομηνία πρόσβασης - 22/7/22)

²⁰⁴Heatley, *Rock & Pop*, σ. 178.

²⁰⁵Το Doom Metal είναι ένα ακραίο υποείδος της Heavy Metal. Χρησιμοποιεί πιο αργούς ρυθμούς, χαμηλοκουρδισμένες κιθάρες και έναν βαρύτερο ήχο από τα άλλα είδη Heavy Metal. Πηγή:

https://en.wikipedia.org/wiki/Doom_metal (ημερομηνία πρόσβασης - 24/5/2023)

²⁰⁶Είναι Heavy Metal συγκρότημα και θεωρείται ένα από τα πιο πετυχημένα συγκροτήματα στον κόσμο. Ο Ozzy Osbourne, ο Tony Iommi, ο Geezer Butler και ο Bill Ward. Η καταγωγή τους είναι από το Μπέρμιγχαμ της Αγγλίας. Οι τέσσερις τους σχημάτισαν τους Earth Blues το 1968. Αναγκάστηκαν να αλλάξουν το όνομα τους επειδή υπήρχε είδη άλλο group με το όνομα Earth και κάπως έτσι κατέληξαν στο Black Sabbath.

Πηγή: <https://www.blacksabbath.com/history.html> (ημερομηνία πρόσβασης - 22/7/22)

²⁰⁷Οι Candlemass είναι Σουηδικό metal συγκρότημα. Η καταγωγή τους είναι από την Στοκχόλμη όπου ιδρύθηκαν το 1984. Ιδρυτικό μέλος είναι ο Leif Edling-μπάσο/φωνή και ο Matz Ekstrom-ντραμς. Διαλύθηκαν το 1994 αλλά μετά από τρία χρόνια ξανά επανενώθηκαν, διαλύθηκαν πάλι το 2002 και το 2004 τα βρίσκουν. Ο Leif Edling μετά τη διάλυση των Nemesis έφτιαξε το δικό του συγκρότημα, τους Candlemass. Μαζί του ήταν οι John Langqvist-φωνή, Matz Ekstrom-ντραμς, Matz "Mappe" Bjorkman-κιθάρα και ο Klas Bergwall. Μετά το ντεμπούτο του πρώτου τους άλμπουμ (Epicus Doomicus Metallicus) το 1986 ο Langqvist αντικαταστάθηκε από τον Messian Marcolin, όπως και οι Bergwall και Ekstrom άφησαν το συγκρότημα το 1987.

Ο Lars Johansson και ο Jan Lindh τους αντικατέστησαν αντίστοιχα. Στη συνέχεια ήρθε και η σειρά του Marcolin να φύγει από το σχήμα, παίρνοντας τη θέση του ο Thomas Vikstrom στη φωνή.

Πηγή: <https://www.last.fm/music/Candlemass/+wiki> (ημερομηνία πρόσβασης - 22/7/22)

²⁰⁸Σχηματίστηκαν στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας το 1990, είναι συγκρότημα της death metal. Ιδρύθηκαν από τους Jesper Stromblad, Johann Larsson και Glenn Jungstrom.

²⁰⁹Heatley, *Rock & Pop*, σ. 462.

²¹⁰Heatley, *Rock & Pop*, σ. 490.

²¹¹Nolan Feeney, "Why Is Sweden So Good at Pop Music?", *The Atlantic*, 2013, διαθέσιμο στο: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2013/10/why-is-sweden-so-good-at-pop-music/280945/> (ημερομηνία πρόσβασης: 3/5/2022).

πορεία. Πιο συγκεκριμένα, οι πρώτες ροκ επιρροές έφτασαν στη χώρα στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και καινούργια συγκροτήματα εμφανίζονταν που ενστερνίζονταν τις ιδέες αυτές, τόσο σε μουσικό, όσο και σε επίπεδο νοοτροπίας. Ωστόσο, η δικτατορία της 21ης Απριλίου 1967, σταμάτησε αυτή τη μουσική διαδρομή, μην επιτρέποντας, πέρα από την ήδη αναπτυγμένη της pop/rock (έστω και σε αυτή την ελληνική της εκδοχή), την περαιτέρω εξοικείωση με τις μουσικές τάσεις που λάμβανε χώρα στο εξωτερικό.²¹² Το γεγονός αυτό, με τη σειρά του έφερε, με την πτώση της Χούντας, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, μία μουσική έκρηξη που μετέφερε την ελληνική ροκ μουσική κατευθείαν σε «βαρύ» ήχο (hard rock, punk και άλλα υποείδη τους). Υπήρχε, βέβαια, ήδη και ένα ελληνότροπο ροκ στυλ εκπροσωπούμενο, κυρίως, από τον Διονύση Σαββόπουλο,²¹³ που ήταν συνδυασμός από ξένα και ελληνικά μουσικά στοιχεία, αλλά είχε ακροατές περισσότερο μεσήλικους. Αντιθέτως, η ροκ μουσική, που προαναφέρθηκε, δεν ήταν εντελώς ξένη προς την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά εκπροσωπούσε την εν βρασμό νεολαία της εποχής που ζητούσε εκτόνωση από επτά χρόνια καταπίεσης, διεκδικώντας, μάλιστα, με αυτόν τον τρόπο και μεταρρυθμίσεις.²¹⁴

Η ροκ έκφραση της ελληνικής κοινωνίας έφτασε στην κορύφωση της κατά τη διάρκεια της δεκαετία του 1980 όταν και βρέθηκε, έστω καθυστερημένα χρονικά, η δυνατότητα και ο τρόπος να μεταδοθούν και στην Ελλάδα οι ροκ τάσεις τριών δεκαετιών. Ταυτόχρονα, υπάρχει και η εμφάνιση πολλών νέων συγκροτημάτων (π.χ. Τρύπες,²¹⁵ Μωρά στη Φωτιά κ.α.), αλλά και νέων καλλιτεχνών (π.χ. Νικόλας Άσιμος,²¹⁶ Παύλος

²¹²Χάρης Συμβουλίδης, «Τα ελληνικά '60s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012, σσ. 8-12.

²¹³Ο Διονύσης Σαββόπουλος είναι ένας από τους πιο σπουδαίους Έλληνες καλλιτέχνες. Ήταν συνθέτης και τραγουδιστής. Γεννημένος στη Θεσσαλονίκη στις 2 Δεκεμβρίου του 1944. Ο Σαββόπουλος είχε εγκαταλείψει τις νομικές σπουδές του για να ασχοληθεί με το τραγούδι. Η καριέρα του ξεκίνησε το 1964, με εμφανίσεις σε νυχτερινά κέντρα. Την εποχή της χούντας στην Ελλάδα φυλακίστηκε 2 φορές, τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 1967, για τις πολιτικές του πεποιθήσεις.

Πηγή:<https://stixos.eu/%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%AE%CF%82/%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%8D%CF%83%CE%B7%CF%82-%CF%83%CE%B1%CE%B2%CE%B2%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82/>
(ημερομηνία πρόσβασης - 23/7/22)

²¹⁴ Στυλιανός Τζιρίτας, «Το ελληνικό rock στα '70s», Βογιατζής, *ό.π.*, σσ. 29-33.

²¹⁵Οι τρύπες δημιουργήθηκαν το 1983 όταν ο Γιώργος Καρράς και ο Γιάννης Αγγελάκας ξεκίνησαν να γράφουν τραγούδια με ελληνικούς στίχους. Μαζί τους στην μπάντα ήταν ο Μιχάλης Κανατίδης στην κιθάρα και ο Κώστας Φλωροσκούφης στα τύμπανα. Το 1984, ο Κανατίδης πεθαίνει και παίρνει την θέση του ο Μπάμπης Παπαδόπουλος. Στην συνέχεια ο Γιώργος Τόλιος παίρνει την θέση του Κώστα Φλωροσκούφης στα τύμπανα. Το 1991 κάνουν την πρώτη τους συναυλία στον Λυκαβηττό, σε αυτήν την συναυλία κατάφεραν να μαζέψουν 3,500 άτομα. Μετά ακόμη ένα μέλος μπαίνει στο συγκρότημα, ο Ασκληπιός Ζαμπέτας στις κιθάρες. Το 1993 ξανά έκαναν συναυλία στον Λυκαβηττό όπου αυτή την φορά το κοινό ήταν 10,000 άτομα. Το 1998 ο Γιώργος Χριστιανάκης γίνεται μέλος της μπάντας.

Πηγή:<https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=1207>

(ημερομηνία πρόσβασης - 23/7/22)

²¹⁶Ήταν Έλληνας στιχουργός, συνθέτης και τραγουδιστής. Ερμηνευτής του Ελληνικού ροκ, πολιτικά τραγούδια, μπαλάντες και λαϊκά. Ήταν αντισυμβατικός καλλιτέχνης και τα τραγούδια του θεωρήθηκαν συχνά προκλητικά. Το κανονικό του όνομα ήταν Νικόλαος Ασημόπουλος. Γεννήθηκε στις 20 Αυγούστου του 1949 στη Θεσσαλονίκη. Σαν μαθητής του άρεσε να διαβάζει βιβλία εκτός αυτά του σχολείου, να γράφει στιχάκια και ποιήματα. Αποφάσισε να σπουδάσει φιλολογία στην Θεσσαλονίκη στο Α.Π.Θ. Όταν ήταν στο τρίτο έτος της σχολής το 1970 αποφάσισε να ασχοληθεί και με το θέατρο, σε μία από τις θεατρικές παραστάσεις, εκτός από τον ρόλο είχε και την μουσική επιμέλεια. Παρακολούθησε μαθήματα δραματολογίας στη Δραματική Σχολή Χαρατσάρη ενώ σε μία στιγμή της ζωής του βρέθηκε να κάνει και τον καθηγητή. Το 1973 εγκατέλειψε τις σπουδές του και άρχισε να ασχολείται με την μουσική. Η πρώτη του εμφάνιση στη δισκογραφία έγινε το

Σιδηρόπουλος)²¹⁷ που, ουσιαστικά, καθόρισαν και τη μετέπειτα πορεία του ελληνικού είδους, ενώ μεγάλη άνθηση βρήκε και η ανεξάρτητη ροκ σκηνή (είτε πολιτική, είτε κοινωνική), φέροντας στην επιφάνεια φωνές που δεν ακουγόταν τα προηγούμενα χρόνια.²¹⁸

Τη δεκαετία του 1990 υπήρξε η εμπορική έκρηξη του ροκ στην Ελλάδα, όπου συγκροτήματα της προηγούμενης δεκαετίας, αλλά και νέα όπως τα Ξύλινα Σπαθιά²¹⁹ και τα Διάφανα Κρίνα, έφεραν αυτό το είδος μουσικής στο κέντρο των μουσικών συζητήσεων, έναντι του λαϊκό-ποπ της ίδιας περιόδου.²²⁰ Τελικά, από τη δεκαετία του 2000 και μέχρι σήμερα η ροκ μουσική σκηνή χρησιμοποίησε και αγγλόφωνο στίχο, με αξιόλογους δίσκους και καλλιτέχνες, αν και γενικότερα κατέληξε, κι αυτή η ροκ σκηνή, να ακολουθήσει τα διεθνή προστάγματα που έφερε μαζί της η τεχνολογική ανάπτυξη.²²¹

1975. Το 1977 προφυλακίστηκε στις φυλακές Αίγινας μαζί με πέντε εκδότες πολιτικών εντύπων, γιατί τους κατηγορήσαν από την αστυνομία σαν ηθικοί αυτουργοί για ταραχές στην Αθήνα κατά τη διάρκεια αντιγερμανικών διαδηλώσεων. Για να καταφέρει να αποφύγει τον στρατό προσποιήθηκε τον ψυχοπαθή, καταφέροντας να πάρει απαλλαγή, το έκανε αυτό γιατί ήταν αντίθετος προς τη στράτευση, σύμφωνα με τον ίδιο. Το 1978 έως το 1987 κυκλοφόρησε οκτώ παράνομες κασέτες με πρόχειρες ηχογραφήσεις δικών του τραγουδιών. Αυτές τις κασέτες τις διακινούσε ο ίδιος. Το 1987 κατηγορήθηκε για βιασμό μιας γυναίκας, κρατήθηκε στη φυλακή για ένα σύντομο χρονικό διάστημα, βγήκε με χρηματική εγγύηση. Αποτέλεσμα αυτής της κατηγορίας ήταν το πρόβλημα που απέκτησε στην ψυχολογική του υγεία. Μετά από 2 όχι πετυχημένες απόπειρες αυτοκτονίας το 1988 έδωσε τέλος στη ζωή του, πριν τη δίκη. Ο Άσιμος κρεμάστηκε.

Πηγή: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=499>
<https://www.culturenow.gr/tag/nikolas-asimos/> (ημερομηνία πρόσβασης - 23/7/22)

²¹⁷Ο Παύλος Σιδηρόπουλος γεννήθηκε στις 27 Ιουλίου του 1948 στην Αθήνα. Την αρχή στη μουσική την έκανε το 1970 στη Θεσσαλονίκη, όπου εκεί σπούδασε μαθηματικός στο Α.Π.Θ, εκεί επίσης γνώρισε τον Παντελή Δεληγιαννίδη με τον οποίο έφτιαξαν το ντουέτο Δάμων και Φιντίας. Το 1972 ενσωματώθηκαν στη ροκ μπάντα Μπουρμπούλια. Αρνήθηκε να κάνει την στρατιωτική του θητεία δηλώνοντας <<την άνοιξη του 1976 με ενάμιση μήνα τρίπολη, είκοσι μέρες 401 και τέσσερα ηλεκτροσόκ, πήρα τρελόχαρτο>> Προς το τέλος του 1977, μαζί με τους Βασίλη και Νίκο Σπυρόπουλο, δημιούργησαν το συγκρότημα Σπυριδούλα, όπου τελικά διαλύθηκαν. Το 1979, έφτιαξε το σχήμα Εταιρεία Καλλιτεχνών, έπαιζαν rock 'n' roll της δεκαετίας 1955-1965. Ο Παύλος Σιδηρόπουλος έχει παίξει και στην ταινία ο Ασυμβίβαστος ερμηνεύοντας και τα τραγούδια της ταινίας. Μετά από τόσες αλλαγές στα συγκροτήματα, το 1980, καταλήγει σε ένα νέο σχήμα, τους Απροσάρμοστους, αυτό το σχήμα ήταν και το τελικό. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, είχε αρχίσει να έχει θέματα με την υγεία του, επειδή έκανε χρήση ναρκωτικών. Το 1990 πέθανε η μητέρα του, πράγμα που χειροτέρεψε την ψυχολογική του κατάσταση. Λίγους μήνες αργότερα, της ίδιας χρονιάς, πέρασε ένα πρόβλημα με το χέρι του <<πάρεση βραχιόνιου αριστερού πλέγματος>> όμως παρ'όλ' αυτά συνέχισε να βγάζει τραγούδια με το συγκρότημα και να συμμετάσχει σε συναυλίες. Στις 6 Δεκεμβρίου του 1990 έπεσε σε κώμα, στο σπίτι μίας γνωστής του στο Νέο Κόσμο. Κάπως έτσι αφήνει την τελευταία του πνοή κατά τη μεταφορά του στο νοσοκομείο.

²¹⁸Ξαγάς, «Το ελληνικό rock στα '80s», σσ. 40-45.

²¹⁹Ήταν ένα από τα πιο δημοφιλέστερα συγκροτήματα της Ελλάδας με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη. Ο Παύλος Παυλίδης μετά από τη διάλυση του συγκροτήματος Μωρά στη Φωτιά και μαζί με τους Βασίλη Γκουνταρούλη στα πλήκτρα, Πάνο Τόλιο στα ντράμς (πρώην μέλος των Απροσάρμοστων του παύλου Σιδηρόπουλου) και Χρήστο Τσαπράζη στο μπάσο σχηματίζουν τα Ξύλινα Σπαθιά. Κατάφεραν να κάνουν το δεύτερο άλμπουμ τους χρυσό. Το 1997 στο φεστιβάλ βύρωνω μάζεψαν 8.000 άτομα, την ίδια χρονιά ο Πάνος Τόλιος αντικαθίσταται από τον Τάκη Κανέλο στα ντράμς. Το 1998 γίνεται μία συναυλία στην Ελλάδα με τους Rolling Stones, τα Ξύλινα Σπαθιά παίρνουν μέρος σε αυτή την συναυλία σαν support group.

Πηγή: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=946>
(ημερομηνία πρόσβασης - 23/7/22)

²²⁰Καραμπεάζης, «Το ελληνικό ροκ στα '90s», σσ. 62-68.

²²¹Κακαλέτρη, «Το ελληνικό ροκ στα '00s», σσ. 82-83.

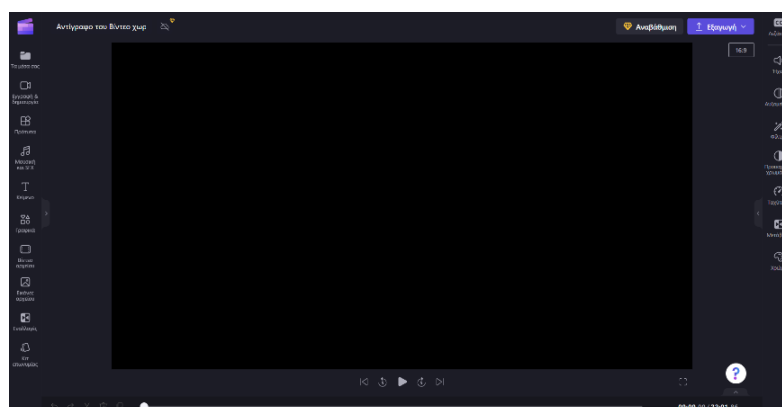
Κεφάλαιο 6. Βίντεο Εργασίας

6.1 Πίνακας περιεχομένων βίντεο

Παρακάτω παρατίθεται το storyboard του βίντεο, δηλαδή ένας πίνακας που φανερώνει σε ποιο χρόνο θα εμφανιστεί κάθε ένα από τα θέματα που θα παρουσιαστούν.

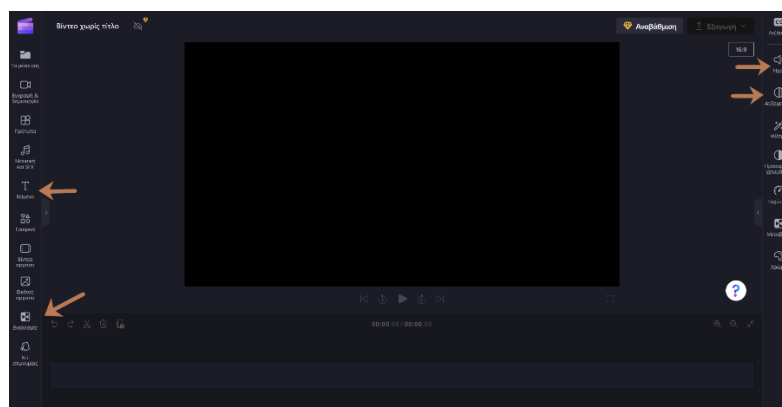
Κεφάλαιο 1	Η εξέλιξη της ροκ μουσικής	00:03-1:17
Κεφάλαιο 2	Μουσικά όργανα	
	Drums Set	1:24-2:32
	Τα μέρη των drums	2:32-2:51
	Πλήκτρα	2:52-4:08
	Τα μέρη των Πλήκτρων	4:09-4:40
	Ηλεκτρική κιθάρα	4:41-5:19
	Τα μέρη της ηλεκτρικής κιθάρας	5:20-6:07
	Μπάσο	6:08-6:53
	Τα μέρη του μπάσου	6:54-7:17
Κεφάλαιο 3	Πρόσωπα και συγκροτήματα	
	Elvis Presley	7:22-8:29
	Bill Haley	8:29-9:14
	Chuck Berry	9:15-10:38
	Little Richard	10:38-11:18
	Jimi Hendrix	11:38-12:26
	Beatles	12:27-13:25
	Rolling Stones	13:26-15:21
	U2	15:22-16:00
	Nirvana	16:03-16:58
	AC/DC	16:59-17:27
	Pink Floyd	17:28-20:17
	Syd Barrett	20:18-21:55

6.2 Επεξήγηση και βήματα δημιουργίας για τη δημιουργία του βίντεο

Εικόνα 16: Clipchamp

Ο εξοπλισμός που χρειάστηκε είναι ένας υπολογιστής (laptop) και ένα πρόγραμμα επεξεργασίας μοντάζ Clipchamp (βλ.εικόνα16).²²² Το Clipchamp είναι ένα απλό πρόγραμμα μοντάζ, δωρεάν και με επιλογή αναβάθμισης.

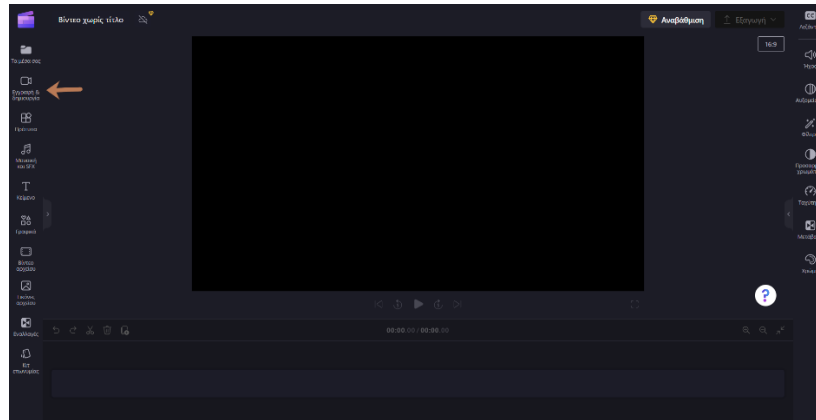
Εικόνα 17: Clipchamp: εναλλαγή, ήχος, αυξομείωση, αφήγηση και κείμενο

Στα βίντεο υπάρχει μετάβαση (επιλογή εναλλαγή) μεταξύ των βίντεο και μείωση της έντασης (επιλογή ήχος) ανάλογα πάντα με την αρχική ένταση του κάθε βίντεο και στους ήχους στο 10% για να ακούγεται σαν "χαλί" (βλ. εικόνα17).²²³ Επίσης, στα βίντεο υπάρχει αυξομείωση, δηλαδή μία σταδιακή εμφάνιση/σβήσιμο στο 1 δευτερόλεπτο έτσι ώστε να ξεκινάει και να τελειώνει ομαλά. Το πρόγραμμα προσφέρει και κείμενο/τίτλους (επιλογή κείμενο). Σκοπός του βίντεο είναι να αναφερθούν κεφάλαια που έχουν εξηγηθεί στο θεωρητικό μέρος, αλλά με απλό και διαφορετικό τρόπο. Το export του βίντεο είναι στα 1080p. Είναι ένα εύκολο στην χρήση πρόγραμμα, σου προσφέρει πολλές λύσεις για την δημιουργία ενός βίντεο. Το βίντεο ξεκινάει με μία αναφορά για την εξέλιξη της Rock. Στην συνέχεια αρχίζει το κεφάλαιο για τα μουσικά όργανα (drums set, πιάνο, ηλεκτρική κιθάρα, μπάσο) και τελειώνει με το τελευταίο κεφάλαιο για τους καλλιτέχνες της Rock (Elvis

²²²Το πρόγραμμα στο εσωτερικό του.

²²³Φωτογραφία μέσα από το πρόγραμμα που δείχνει που βάζουμε αυξομείωση, αφήγηση, κείμενο, εναλλαγή και που φτιάχνουμε τον ήχο.

Presley, Bill Haley, Chuck Berry, Little Richard, Jimi Hendrix, Beatles, Rolling Stones, U2, Nirvana, AC/DC, Pink Floyd, Syd Barrett).

Εικόνα 18: Clipchamp: επιλογή αφήγησης

Το βίντεο επίσης περιέχει κείμενο με αφήγηση (επιλογή εγγραφή και δημιουργία) ελάχιστη μειωμένη στην ταχύτητα της ομιλίας, πίσω από την αφήγηση, στο κεφάλαιο για τους καλλιτέχνες, υπάρχουν βίντεο, ενώ στο κεφάλαιο με τα μουσικά όργανα και της εξέλιξης του είδους υπάρχει μουσική υπόκρουση (βλ.εικόνα18).²²⁴ Και τα βίντεο και η μουσική έχει λιγότερη ένταση σε σχέση με την αφήγηση για να ακούγεται σαν χαλί. Τα αποσπάσματα του βίντεο τα έχω κατεβάσει από το Youtube.

²²⁴Φωτογραφία μέσα από το πρόγραμμα που δείχνει που βάζουμε την αφήγηση.

Συμπεράσματα

Η ροκ μουσική έφερε επανάσταση τόσο στον τομέα της μουσικής, όσο και ευρύτερα στην κοινωνία. Επέτρεψε να έρθουν στην επιφάνεια διάφορες τάσεις και φωνές, οι οποίες με τη σειρά τους κατάφεραν να επηρεάσουν όλους τους ανθρώπους παγκοσμίως. Φυσικά, η μουσική συνεχίζεται και αναπτύσσεται διαρκώς δημιουργώντας νέους ακουστικούς ορίζοντες και εμπειρίες.²²⁵

Συνεπώς, με την ανάλυση που προηγήθηκε έγινε φανερό η σύνδεση της ροκ μουσικής με τις κοινωνικές διεργασίες που λάμβαναν χώρα ανά περιόδους στις δυτικές χώρες. Οι πολίτες των Η.Π.Α. δέχτηκαν την εμφάνιση του Elvis Presley στη μουσική σκηνή ως έναυσμα για να ξεκινήσουν τη δική τους πολυεπίπεδη επανάσταση: από τα ρούχα και τις κομμώσεις τους μέχρι την αντίδραση στην υπάρχουσα κατάσταση. Αντίστοιχα, ίδια επαναστατικότητα στην βρετανική αρχικά, και παγκόσμια στη συνέχεια κοινωνία, έφεραν οι Beatles, ορίζοντας και νέες διεξόδους έκφρασης μέσα από τους στίχους τους, που μέχρι τότε δεν είχε ασχοληθεί άλλο συγκρότημα του διαμετρήματος τους. Το σχήμα αυτό συνεχίστηκε μέχρι τη δεκαετία του 1980, όταν και άλλαξε τόσο η μουσική (μέσα από την εκτεταμένη χρήση ηλεκτρονικών μέσων), όσο και η κοινωνία, που επιθυμούσε άλλο είδος διασκέδασης, σε συνδυασμό με την σεξουαλική απελευθέρωση που λάμβανε χώρα.

Φτάνουμε, λοιπόν, τα τελευταία χρόνια να είμαστε μάρτυρες της συρρίκνωσης της ροκ μουσικής σκηνής παγκοσμίως με τους νέους να προτιμούν νέα μουσικά είδη έκφρασης και τους μεγαλύτερους σε ηλικία να διατηρούν το «ροκ λάβαρο» σηκωμένο. Άλλωστε, αυτό φαίνεται από τα μεγάλα ονόματα της μουσικής, που αν και έχουν φτάσει στην έβδομη και όγδοη δεκαετία της ζωής τους, εξακολουθούν να παίζουν μουσική σε γεμάτα στάδια.²²⁶

Πλέον ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της 4ης επανάστασης, της τεχνολογίας. Τα γεγονότα αυτά έχουν, φυσικά, άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα των ανθρώπων ανά την υφήλιο. Ο καθένας, αρχικά, μπορεί να παράξει μουσική από το σπίτι του με την χρήση απλώς ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή και να την προωθήσει ο ίδιος στο διαδίκτυο. Έπειτα, το είδος της διασκέδασης έχει αλλάξει με τη νεολαία να έχει συνηθίσει σε πιο ψηφιακούς ήχους, παρά αναλογικούς, και να αναλώνεται σε μουσικά events διαφορετικά από εκείνα των γονέων τους. Επίσης, η rap μουσική, μαζί με τις διάφορες μουσικές τάσεις, αλλά και τον τρόπο ζωής που εκπροσωπεί, είναι πιο εύκολη αποδεκτή από τους νέους, που βλέπουν απλώς να χρειάζεται ένας (απλός) τόνος και αρκετοί στίχοι, οι οποίοι μπορούν να τραγουδηθούν, όμως, από τον καθένα, χωρίς φωνητικές ακροβασίες.

Η ροκ μουσική έχει σχεδόν εξαφανιστεί από τα charts ή βασίζεται σε «επιστροφές» παλιών της θρύλων ή απλώς έχει πάει σε άλλους, συνδυαστικούς, μουσικούς τύπους. Παρόλα αυτά, όσα χρόνια και να περάσουν ο αντίκτυπος της θα είναι τεράστιος και καθοριστικός για τη δημιουργία των σημερινών (δυτικών) κοινωνιών. Γιατί δε μεταφράζονται όλα με οικονομικά δεδομένα (π.χ. οι πωλήσεις ενός δίσκου), αλλά και το νόημα που αυτή φέρει μαζί της μιλώντας για αγάπη, καταπίεση, επανάσταση...

Τα προβλήματα που βρήκα μπροστά μου ήταν η αναζήτηση βιβλιογραφίας και η συλλογή πληροφοριών. Δυσκολεύτηκα να αποκτήσω κάποια από τα βιβλία που ήθελα, καθώς ή το κόστος το βιβλίου θα ήταν υψηλό ή θα έπαιρνε αρκετές εβδομάδες για να έρθει στην κατοχή μου. Σε άλλες περιπτώσεις, είχαν εξαντληθεί τα προϊόντα. Για όλα τα

²²⁵ Heatley, *Rock & Pop*, σσ. 348-355.

²²⁶ Μαρία Μαρκουλή, «Ροκ, που είναι ο λαός σου;», *Τα Νέα*, 2002, διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2002/08/01/lifearts/culture/rok-poy-einai-o-laos-soy/> (ημερομηνία πρόσβασης: 7/5/2022).

παραπάνω, η εργασία θα μπορούσε να βελτιωθεί πάνω στις τεχνικές ηχογράφησης των καλλιτεχνών. Είναι πάντα ενδιαφέρον να συζητάς για θέματα πάνω σε ιστορίες και γεγονότα των καλλιτεχνών, γιαυτό πήρα την απόφαση να ασχοληθώ με αυτό, εκτός του ότι θα μάθαινα και εγώ ο ίδιος πράγματα που δεν ήξερα. Θετικό στοιχείο (που πιστεύω εγώ) ότι υπάρχει είναι ότι όσες πληροφορίες έχω γράψει είναι απλά και κατανοητά γραμμένα.

Βιβλιογραφία

α) Βιβλία

1. Αθανασόπουλος Θανάσης, *Pink Floyd*, Εκδόσεις Σιγαρέτα, Αθήνα 1999
2. Heatley Michael, *Rock & Pop, όλη η ιστορία*, Εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2008
3. Παπαδημητρίου Χίλντα, *The Beatles: Here, there and everywhere*, Εκδόσεις Απόπειρα, Αθήνα 2003
4. Walter Frank, *Ηλεκτρική κιθάρα: βασικές γνώσεις*, Εκδόσεις Naumann & Gobel, Κολωνία 2011
5. Φουρκιώτης Παναγιώτης, *Woodstock*, Εκδόσεις ΣΚΑΪ Βιβλίο, Αθήνα 2009
6. Χρονάς Γιώργος, *The Rolling Stones*, Εκδόσεις Σιγαρέτα, Αθήνα 1998
7. Μούχος Γιώργος, *Ροκ επανάσταση και Αντικουλτούρα*, Εκδόσεις Το μέλλον, Αθήνα 2018
8. Πητ Κωνσταντέας, *Rock 'n' Roll Μεγάλες στιγμές*, Εκδόσεις Μανιάτσα, Αθήνα 2005

β) Συλλογικοί τόμοι

1. Κακαλέτρη Κάλλια, «Το ελληνικό ροκ στα '00s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012
2. Καραμπεάξης Άρης, «Το ελληνικό ροκ στα '90s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012
3. Ξαγιάς Αντώνης, «Το ελληνικό rock στα '80s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012
4. Συμβουλίδης Χάρης, «Τα ελληνικά '60s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012
5. Τζιρίτας Στυλιανός, «Το ελληνικό rock στα '70s», Τάσος Βογιατζής (επιμέλεια), *Μισός αιώνας ελληνικό ροκ: από τα '60s στα '00s*, Εκδόσεις Οξύ, Αθήνα 2012

γ) Ιστοσελίδες

1. April Tucker, First to Record Elvis-Marion Keisker, Sound Girls, διαθέσιμο στο: <https://soundgirls.org/first-to-record-elvis-marion-keisker/>
2. Biography.com Editors, Madonna Biography, Biography.com, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.biography.com/musician/madonna>
3. Biography.com Editors, Michael Jackson Biography, Biography.com, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.biography.com/musician/michael-jackson>
4. Dave Marsh, Elvis Presley, Britannica, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/biography/Elvis-Presley>
5. David Browne, Little Richard: Founding Father of Rock Who Broke Musical Musical Barriers Dead at 87, Rolling Stone, 2020, διαθέσιμο στο: : <https://www.rollingstone.com/music/music-news/little-richard-dead-48505/>
6. Editor of Last.fm, Joy Division Biography, Last.fm, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Joy+Division/+wiki>
7. Editor of 8notes, Def Leppard Biography, 8notes, διαθέσιμο στο: https://www.8notes.com/biographies/def_leppard.asp

8. Editor of 8notes, Iron Maiden Biography, 8notes, διαθέσιμο στο: https://www.8notes.com/biographies/iron_maiden.asp#The_Early_Years
9. Editor of Arts and Culture, Adolph Rickenbacker, Arts and Culture, διαθέσιμο στο: <https://artsandculture.google.com/entity/m0873hj?hl=ca>
10. Editor of Arts and Culture, The Colossal Telharmonium-The World's First Synthesizer, Arts and Culture by Google, διαθέσιμο στο: <https://artsandculture.google.com/story/iAWRKDY1jD1jKA>
11. Editor of biography, Fats Domino Biography, Biography, 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.biography.com/musician/fats-domino>
12. Editor of Broadway, Roger Waters Biography, Broadway World, διαθέσιμο στο: <https://www.broadwayworld.com/people/Roger-Waters/#bio>
13. Editor of Chillout Radio, The story behind the legendary band Pearl Jam, Chillout Radio, διαθέσιμο στο: <https://chilloutradio.com/pearl-jam/>
14. Editor of Contactmusic, Blur Biography, Contactmusic.com, διαθέσιμο στο: <https://www.contactmusic.com/blur>
15. Editor of Contactmusic, Oasis Biography, Contactmusic.com, διαθέσιμο στο: <https://www.contactmusic.com/oasis>
16. Editor of Contactmusic.com, The strokes Biography, Contactmusic.com, διαθέσιμο στο: <https://www.contactmusic.com/the-strokes>
17. Editor of History, Beatles manager Brian Epstein dies, History, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.history.com/this-day-in-history/beatles-manager-brian-epstein-dies>
18. Editor of Jango, The White Stripes, Jango, διαθέσιμο στο: https://www.jango.com/music/The+White+Stripes/_full_bio
19. Editor of Last, Manowar Biography, Last.fm, 2018, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Manowar/+wiki>
20. Editor of Last.fm, Arctic Monkeys Biography, Last.fm, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Arctic+Monkeys/+wiki>
21. Editor of Last.fm, Candlemass Biography, Last.fm, 2018, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Candlemass/+wiki>
22. Editor of Last.fm, Depeche Mode Biography, Last.fm, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Depeche+Mode/+wiki>
23. Editor of Last.fm, Kaiser Chiefs Biography, Last.fm, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Kaiser+Chiefs/+wiki>
24. Editor of Last.fm, The Libertines Biography, Last.fm, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/The+Libertines/+wiki>
25. Editor of Last.fm, The Velvet Underground, Last.fm, 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/The+Velvet+Underground/+wiki>
26. Editor of Music Haven, Πεντατονικές Κλίμακες, Music Haven, διαθέσιμο στο: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=3380#gsc.tab=0>
27. Editor of Music Heaven, Νικόλας Άσιμος, Music Heaven, διαθέσιμο στο: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=499>
28. Editor of Music Heaven, Ξύλινα Σπαθιά, Music Heaven, διαθέσιμο στο: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=946>
29. Editor of Music Heaven, οι τρύπες από το 1983 έως... σήμερα, Music Heaven, διαθέσιμο στο: <https://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=News&file=article&id=1207>

30. Editor of National Endowment, Les Paul, National Endowment for the arts, διαθέσιμο στο: <https://www.arts.gov/honors/medals/les-paul>
31. Editor of New World Encyclopedia, Bill Haley, New World Encyclopedia, διαθέσιμο στο: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Bill_Haley
32. Editor of Phil Spector, Phil Spector Biography, Philspector.com, διαθέσιμο στο: <https://philspector.com/phil-spector-biography/>
33. Editor of stixos, Διονύσης Σαββόπουλος-Βιογραφία, Στίχος, διαθέσιμο στο: <https://stixos.eu/%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%AE%CF%82/%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CF%8D%CF%83%CE%B7%CF%82-%CF%83%CE%B1%CE%B2%CE%B2%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82/>
34. Editor of the Beatles Bible, Love Me Do, The Beatles Bible, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.beatlesbible.com/songs/love-me-do/>
35. Editor of U2songs, Three, U2 Songs, διαθέσιμο στο: https://www.u2songs.com/discography/three_single
36. Editor of Wikipedia, Alexis Korner, Wikipedia, 2022, διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Alexis_Korner
37. Editor of Wikipedia, Alvino Rey, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Alvino_Rey#Pioneer_of_electrified_instruments
38. Editor of Wikipedia, Andy Iona, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Andy_Iona
39. Editor of Wikipedia, Doom Metal, Wikipedia, 2023, διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Doom_metal
40. Editor of Wikipedia, Dream Theater, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Dream_Theater
41. Editor of Wikipedia, Eric Clapton, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://el.wikipedia.org/wiki/King_Crimson
42. Editor of Wikipedia, Gage Brewer, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Gage_Brewer
43. Editor of Wikipedia, George Harrison, Wikipedia, 2023, διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Harrison
44. Editor of Wikipedia, George Martin, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Martin
45. Editor of Wikipedia, Grunge, Wikipedia, 2023, διαθέσιμο στο: <https://el.wikipedia.org/wiki/Grunge>
46. Editor of Wikipedia, Island Records, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Island_Records
47. Editor of Wikipedia, Isley Brothers, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Isley_Brothers
48. Editor of Wikipedia, King Crimson, Wikipedia, 2022 διαθέσιμο στο: https://el.wikipedia.org/wiki/King_Crimson
49. Editor of Wikipedia, Mayhem, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: [https://en.wikipedia.org/wiki/Mayhem_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mayhem_(band))
50. Editor of Wikipedia, Mitch Mitchell, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Mitch_Mitchell

51. Editor of Wikipedia, Noel Redding, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο:
https://en.wikipedia.org/wiki/Noel_Redding#Background
52. Editor of Wikipedia, Paul McGuinness, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο:
https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_McGuinness
53. Editor of Wikipedia, Sonic Youth, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο:
https://en.wikipedia.org/wiki/Sonic_Youth
54. Editor of Wikipedia, Steppenwolf, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο:
[https://en.wikipedia.org/wiki/Steppenwolf_\(band\)#Discography](https://en.wikipedia.org/wiki/Steppenwolf_(band)#Discography)
55. Editor of Wikipedia, Venom, Wikipedia, 2023 διαθέσιμο στο:
[https://el.wikipedia.org/wiki/Venom_\(%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1\)](https://el.wikipedia.org/wiki/Venom_(%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1))
56. Editor of Wikiwand, DGC Records, Wikiwand, διαθέσιμο στο:
https://www.wikiwand.com/en/DGC_Records
57. Editors of big hassle, The Kinks Biography, Big Hassle διαθέσιμο στο:
<https://www.bighassle.com/the-kinks-bio>
58. Editors of classic rock legends, The Who Biography, Classic Rock Legends, διαθέσιμο στο: <https://www.classic-rock-legends-start-here.com/the-who-biography.html>
59. Editors of last, Deep Purple Biography, Last.fm, 2020, διαθέσιμο στο:
<https://www.last.fm/music/Deep+Purple/+wiki>
60. Editors of last, Yes Biography, Last.fm, 2022, διαθέσιμο στο: :
<https://www.last.fm/music/Yes/+wiki>
61. Elif Ozden, The Story of Pink Anderson and Floyd Council: The Duo Who Inspired Pink Floyd's Name, Rockcelebrities, 2021, διαθέσιμο στο:
<https://rockcelebrities.net/the-story-of-pink-anderson-and-floyd-council-the-duo-who-inspired-pink-floyds-name/>
62. Feeney Nolan, "Why Is Sweden So Good at Pop Music?", *The Atlantic*, 2013, διαθέσιμο στο: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2013/10/why-is-sweden-so-good-at-pop-music/280945/>
63. Frith Simon, "rock", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/art/rock-music>
64. Gaar Gillian G., "AC/DC", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/topic/AC-DC>
65. George Lipsitz, Chuck Berry, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/biography/Chuck-Berry>
66. Kot Greg, "U2", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/topic/U2>
67. Lipsitz George, "Chuck Berry", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/biography/Chuck-Berry>
68. Maliugin Denis, "Music rock band instruments set stock illustration", *iStock*, 2017, διαθέσιμο στο: <https://www.istockphoto.com/vector/music-rock-band-instruments-set-gm858018084-141596067>
69. Marsh Dave, "Elvis Presley", *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο:
<https://www.britannica.com/biography/Elvis-Presley>
70. Members of Mamas and Papas, About, The Mamas and Papas, διαθέσιμο στο:
<http://www.themamasandthepapasofficial.com/content/about>

71. Members of Sex Pistols, Sex Pistols Biography, Sex Pistols.com, διαθέσιμο στο: <https://www.sexpistolsofficial.com/bio/>
72. Miller James E., “the Beatles”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/the-Beatles>
73. Morthland John, “Bill Haley”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/biography/Bill-Haley>
74. Murray Charles Shaar, “Jimi Hendrix”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/biography/Jimi-Hendrix>
75. Murray Charles Shaar, “the Rolling Stones”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/the-Rolling-Stones>
76. News.team, Πέθανε ο θρύλος του rock ‘n’ roll little Richard, Avopolis, διαθέσιμο στο: <https://www.avopolis.gr/music-news/international-news/70571-little-richard-rip>
77. Newsroom, «Η ιστορία της ηλεκτρικής κιθάρας», *Rockwave.gr*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://rockwave.gr/i-istoria-tis-ilektrikis-kitharas/>
78. Newsroom, Ο θάνατος-μυστήριο του Jimi Hendrix και η απαγωγή από τους «μαύρους πάνθηρες», *Gazzetta*, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.gazzetta.gr/plus/2043514/o-thanatos-mystirio-toy-jimi-hendrix-kai-i-apagogi-apo-toys-mayroys-panthires-vids>
79. Reebee Garofalo, disco, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/disco>
80. Savage Jon, “Nirvana”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/topic/Nirvana-band>
81. Slayer, Biography, *Slayer.gr*, 2018, διαθέσιμο στο: <https://www.slayer.net/>
82. Sonik Team, «Από τα εργαστήρια στα μεγάλα clubs. Ένας χάρτης της διεθνούς ηλεκτρονικής εμπειρίας», *Avopolis*, 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.avopolis.gr/articles/articles-international/72218-clubs-2>
83. Thanasis Rallis, Η μέρα που σταμάτησε ο χρόνος: 28 χρόνια από τον θάνατο του Kurt Cobain, *Roxx*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://roxx.gr/news/music/kurt-cobain-death-anniversary/1608/>
84. The Editors of Encyclopaedia Britannica, “double bass”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/banjo-musical-instrument>
85. The Editors of Encyclopaedia Britannica, “drum”, *Britannica*, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/drum-musical-instrument>
86. The Editors of Encyclopaedia Britannica, “organ”, *Britannica*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/art/organ-musical-instrument>
87. The Members of Beach Boys, The Beach Boys, The Beach Boys.com, διαθέσιμο στο: <https://thebeachboys.com/about/>
88. The Members of Black Sabbath, Biography, The Black Sabbath.com, διαθέσιμο στο: <https://www.blacksabbath.com/history.html>
89. Wikipedia, *Pink Floyd*, 2022, διαθέσιμο στο: https://en.wikipedia.org/wiki/Pink_Floyd
90. Winner Langdon C., “Little Richard”, *Britannica*, διαθέσιμο στο: <https://www.britannica.com/biography/Little-Richard>
91. Writer of Culturenow, Νικόλας Άσιμος, *Culture now.gr*, διαθέσιμο στο: <https://www.culturenow.gr/tag/nikolas-asimos/>
92. Writer of Hit Channel, Οι Pink Floyd ανακοινώνουν την κυκλοφορία του «Animals 2018 Remix», *Hit Channel*, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.hit-channel.com/pink-floyd-anakoinonoy-n-animals-2018-remix/226598>

93. Writer of In, Wish You Were Here: Η ιστορία πίσω από το πιο εμβληματικό της rock που κυκλοφόρησε σαν σήμερα, In.gr, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2022/09/12/life/music/wish-istoria-piso-apo-pio-emvlimatiko-album-tis-rock-pou-kykloforise-san-simera/>
94. Writer of Jango, Napalm Death Biography, Jango, διαθέσιμο στο: https://www.jango.com/music/Napalm+Death/full_bio
95. Writer of Last, Slipknot Biography, Last.fm, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.last.fm/music/Slipknot/+wiki>
96. Writer of Mixani του Xronou, Satisfaction: το τραγούδι θρύλος των Rolling Stones που έγραψε ο Κίθ Ρίτσαρντς στον ύπνο του. Απαγορεύτηκε επειδή είχε σεξουαλικά υπονοούμενα, Μηχανή του Χρόνου, διαθέσιμο στο: <https://www.mixanitouxronou.gr/satisfaction-i-cant-get-no-pos-graftike-to-tragoudi-thrilos-ton-rolling-stones-archika-akougotan-mono-apo-piratika-radiofona-epidiki-rithike-akataillilo-me-sexoualika-iponoomena/>
97. Writer of Mixani του xronou, Η κιθάρα του Τζίμι Χέντριξ. Ο αριστερόχειρας μουσικός προτιμούσε δεξιές ηλεκτρικές κιθάρες, εκτόξευσε τις πωλήσεις της “Fender” και έκανε τους Βρετανούς να αναθεωρήσουν για την “Gibson”, διαθέσιμο στο: <https://www.mixanitouxronou.gr/i-kithara-tou-jimi-hendrix/>
98. Writer of Mixani του Xronou, Ο Μίκ Τζάγκερ εμπνεύστηκε το “Sympathy for the Devil” από ένα βιβλίο που είχε λογοκριθεί από τον Στάλιν. Γιατί τον χαρακτήρισαν σατανιστή, Μηχανή του Χρόνου, διαθέσιμο στο: <https://www.mixanitouxronou.gr/o-mik-tzagker-empneystike-to-quot-sympathy-for-the-devil-quot-apo-ena-vivlio-poy-eiche-logokrithei-apo-ton-stalin/>
99. Writer of Mixani του xronou, Ο τελευταίος καυγάς του Τζίμι Χεντριξ με τη Γερμανίδα φίλη του και το ποίημα που έγραψε πριν από την τελευταία του υπερβολική δόση, με τίτλο: “Η Ιστορία της ζωής”. Ήταν μόλις 27 χρόνων, Μηχανή του χρόνου, διαθέσιμο στο: <https://www.mixanitouxronou.gr/o-telefteos-kavgas-tou-tzimi-chentrixme-ti-germanida-fili-tou-ke-to-piima-pou-egrapse-prin-apo-tin-teleftea-tou-ipervoliki-dosi-me-titlo-i-istoria-tis-zois-itan-molis-27-chronon/>
100. Writer of Proto Thema, Η συναρπαστική άγνωστη ιστορία των U2, Πρώτο Θέμα, διαθέσιμο στο: <https://longform.protothema.gr/interactive/i-synarpastiki-agnosti-istoria-ton-u2/>
101. Writer of Ra, The Chemical Brothers, Ra, διαθέσιμο στο: <https://ra.co/dj/chemicalbrothers/biography>
102. Writer of Rockwave, Motorhead, Rockwave, διαθέσιμο στο: <https://rockwave.gr/motorhead/>
103. Writer of Syd Barrett, Syd’s Life, Syd Barrett, διαθέσιμο στο: <https://www.sydbarrett.com/syds-life/>
104. Writer of U2, October, U2.com, διαθέσιμο στο: <https://www.u2.com/music/album/4001>
105. Writer of U2, The Joshua Three, U2.com, διαθέσιμο στο: <https://www.u2.com/music/album/4007>
106. Writer of U2, U2 3, U2.com, διαθέσιμο στο: <https://www.u2.com/music/albums/4016>
107. Γιάννης Μουστάκας, Bob Geldof : Ο ρόκερ, ακτιβιστής και frontman των «The Boomtown Rats» έρχεται στη σκηνή του Sani Festival, Έθνος, 2022, διαθέσιμο στο:

- <https://www.ethnos.gr/music/article/217932/bobgeldoforokeraktibisthskaifrontmantontheboomtownratsrxtaisthskhnhtoysanifestival>
108. Γιάννης Πετρίδης, David Gilmour, Athens Voice, 2022, διαθέσιμο στο: <https://www.athensvoice.gr/politismos/mousiki/704865/david-gilmour-ekane-toys-pink-floyd-ti-megalyteri-prog-mpanta/>
109. Γιώργος Βαλιμίτης, Pink Floyd: Οι Αρχιτέκτονες Που Γέννησαν Το Ψυχεδελικό Progressive Rock, Rock Time, 2014, διαθέσιμο στο: https://www.rocktime.gr/index.php?view=view_albums&option=artrock&item=1407418461&lang=el
110. Κρεκούκιας Θανάσης, «Η μοναξιά του μπάσου», *Oneman*, 2014, διαθέσιμο στο: <https://www.oneman.gr/entertainment/h-monaksia-toy-mpasoy/>
111. Κώστας Τζανιδάκης, The Esquerita Story, Rockandroll, διαθέσιμο στο: <https://rockandroll.gr/the-esquerita-story/>
112. Μαριαλένα Μάλλιου, The Wall: Η ιστορία πίσω από το θρυλικό άλμπουμ των Pink Floyd, που άλλαξε την ιστορία της μουσικής, Monopoli.gr, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.monopoli.gr/2021/11/30/istories/534498/the-wall-i-istoria-piso-apo-to-thryliko-almvoudon-pink-floyd-pou-allakse-tin-istoria-tis-mousikis/>
113. Μαρκουλή Μαρία, «Ροκ, που είναι ο λαός σου;», *Τα Νέα*, 2002, διαθέσιμο στο: <https://www.tanea.gr/2002/08/01/lifearts/culture/rok-poy-einai-o-laos-soy/>
114. Μίλτος Τσίπιος, Damned Βιογραφικό, Mic, 2000, διαθέσιμο στο: <http://www.mic.gr/thema/damned-viografiko>
115. Νίκος Καπίρης, Metallica, Rockway, 2009, διαθέσιμο στο: <https://rockway.gr/posts/472-metallica/>
116. Σπύρος Σεραφείμ, Kurt Cobain: 25 χρόνια από τον θάνατο του παιδιού της grunge, Έθνος, 2019, διαθέσιμο στο: <https://www.ethnos.gr/culture/article/30965/kurtcobain25xroniaapotonthanatotoypaidiroythsgrunge>
117. Σταύρος Παπαδόπουλος, Back in Black (1980): Ο δίσκος που εκτόξευσε τους AC/DC, Rockrooster, 2016, διαθέσιμο στο: <https://www.rockrooster.gr/acdc-back-in-black-apo-ton-bon-scott-brian-johnson/>
118. Στέλιος Παπαρηγορίου, Chuck Berry: Ο άνθρωπος που ανακάλυψε το Rock 'n Roll, Ratpack, 2021, διαθέσιμο στο: <https://www.ratpack.gr/buzz/features/story/16006/chuck-berry-o-anthropos-poy-didaxe-ston-kosmo-to-rock-and-roll>
119. Το Βήμα team, πέθανε ο little Richard: Δημιουργός των Tutti Frutti and Lucille, Το Βήμα, 2020, διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2020/05/09/culture/pethane-o-little-richard-dimiourgος-ton-tutti-frutti-kai-lucille/>
120. Το βήμα team, σαν σήμερα (09-02-1981) πέθανε ο Μπίλ Χάλεϊ, ο τραγουδιστής του <<Rock Around the Clock>> , το βήμα, 2011, διαθέσιμο στο: <https://www.tovima.gr/2011/02/09/culture/b-san-simera-09-02-1981-b-br-pethane-o-mpil-xalei-o-tragoydistis-toy-rock-around-the-clock/>
121. Editor of Wikipedia, Britpop, Wikipedia, 2023, διαθέσιμο στο: <https://en.wikipedia.org/wiki/Britpop>
122. Editor of Wikipedia, Thrash Metal, Wikipedia, 2023, διαθέσιμο στο: https://el.wikipedia.org/wiki/Thrash_metal

δ) Τύπος – Περιοδικά

1. Κουβαράς Νεκτάριος, «Roger Waters: Γκρεμίζοντας το τείχος», *Ποπ + Ροκ*, 2010 (2)
2. Κρανάκης Μανώλης, «Nirvana», *Εικόνες*, 2009 (408)
3. Μάιλς Μπάρι, «Πήραν το ροκ-εν-ρολ και το έκαναν τέχνη», *Κ*, 2010 (ειδική έκδοση)
4. Μενέγος Παναγιώτης, «Hype Machine: Τα νέα μουσικά είδη της δεκαετίας», *Sonik*, 2010 (ειδική έκδοση)
5. Ξαγάς Αντώνης, «Από την πτώση του τείχους στο νεοπλουτίστικο βλαχομπαρόκ κωστοπουλισμό...», *Sonik*, 2014 (ειδική έκδοση)
6. Ξαγάς Αντώνης, «'70s - Η...μη-δεκαετία», *Sonik*, 2015 (ειδική έκδοση)
7. Παναγιωτόπουλος Βασίλης, «Music Industrie: η δεκαετία των σαρωτικών αλλαγών», *Sonik*, 2010 (ειδική έκδοση)
8. Σπάθας Γιάννης, «Jimi Hendrix», *Sonik*, 2010 (61)
9. Στάνλεϊ Μπομπ, «Ο δρόμος προς την κορυφή», *Κ*, 2010 (ειδική έκδοση)
10. Τσαντίλας Μιχάλης, «Just like starting over», *Sonik*, 2015 (ειδική έκδοση)
11. Φίνκελστιν Ντάνιελ, «Ο πλανήτης στο ρυθμό τους», *Κ*, 2010 (ειδική έκδοση)

ε) Ανέκδοτες σημειώσεις μαθημάτων

1. Μπατζάκης Διονύσης, *Εισαγωγή στην Ηχοληψία (σημειώσεις μαθήματος)*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικών Σπουδών